

מי "רצח" את "סטטוס"

או:

החטא שלא בא על

עונשו

חיים פלדמן

"...אלי, הנח לי לא לשלוט
לא להעמיד פני גיבור חיל
מבלי לגנוב-עשיר להיות,
אם כל זה אפשרי עדיין.

עשני נתח מפולפל
ששום פרחח לא ינגסני
לא לקורבן, לא לנבל,
לא גביר, ולא קבצן עשני.

אלי, בשעת קטטה גדולה,
פצעים רבים בי אל תפתחה!
תן לי לראות יותר עולם,
מבלי שאת ארצי אשכחה.

אלי, הנח שמולדתי
בחוד מגף לא תבעטני
אלי, הנח לי שאשתי,
גם בעוניי עוד תאהבני.

ותן הכל, לכל, מיד,
שלא תהיה טינה רוחשת!
אבל חסוך את המתת
אשר בסוף עוד נתבייש בה.
"יבגני יבטונשקו

1990

תוכן העניינים

עמוד השער

דבר המחבר

הקדמה

פרק ראשון: עלייתי ארצה

פרק שני: עמלי והצלחותיי

פרק שלישי: שובר לחיסול חשבונות

פרק רביעי: מחזה בחמש מערכות.

מערכה ראשונה: כסף או שם טוב?

מערכה שנייה: מכתבים מעולם הזוי

מערכה שלישית: מה שנקרא בפי העם-
"כנופיה".

מערכה רביעית: לא המבקר הנכון.

מערכה חמישית: הקומבינה של רפי גינת

פרק חמישי: מפולת שלגים

מעין אחרית דבר

דבר המחבר:

על שום מה אני כותב את הספר הזה?

- **משום** שאני אוהב את ארצנו. ישראל היא ביתי, ובה הפכתי למי שאני כיום. ואני מברך את יד הגורל על שעשאתני ישראלי.
- **משום** שברוב פזיזותי שגיתי באשליה קצרת ימים. אשלייתי הייתה שלא תפסתי את עוצם הפקרותם של הפקידונים בתחומי מדינת ישראל. האמנתי, לתומי, שאנחנו מדינה דמוקרטית ותרבותית. שילמתי ביוקר רב על אשלייתי-כרבים אחרים.
- **משום** שאני סמוך ובטוח שההפקרות היא גידול ממאיר האוכל במדינה בכל פה, ושהוא עוד יפגע בכולנו אם לא נתעשת במעוד מועד. רבים לא יאמינו עד כמה חמורה הסכנה ורבים לא יצליחו להתאושש מהמהלומה כשזו תנחת עליהם. אני התאוששתי, אבל לא כולם התברכו ביתרונותי: אופי חזק, נחישות, וכושר הישרדות בכל מצב.
- **משום** שאני רואה לנחוץ לחשוף את ההפקרות שנתקלתי בה. ידיעת האמת היא הצעד הראשון בהיחלצות מן ההפקרות, כמו גם מן האשליות הוורודות.
- **משום** שמאמין אני שעוד לא אבדה תקוותנו, ושאם נתחיל במלאכת הריפוי, עוד ניתן יהיה להציל את המדינה מהגידול. מאמין אני שעוד נותרו אנשים הגונים, המסוגלים לעצור את הגידול וגם לסלקו.

לשם מה אני כותב את הספר הזה?

- כדי למנוע מאחרים מלחזור על טעותי, וכדי שיעריכו בעין פקוחה את מצבה של המדינה מבלי לשגות באשליות.
- כדי שיבואו על עונשם אלו שההפקרות היא דרכם להשגת מטרותיהם; אלו שבעיניהם החוק הוא מכשול פעוט שניתן לעקוף למען טובת הנאתם הפרטית; אלו עד עצם היום הזה ממשיכים למלא תפקידים נכבדים במדינת ישראל, מחליטים החלטות גורליות למדינה, ושולטים באזרחיה.
- כדי לדרבן את רשויות החוק והסדר במדינת ישראל לחקור את המידע המפורט בספר זה. רשויות המדינה המופקדות על אכיפת החוק והסדר צריכות מה דעת החוק על מצב הדברים, ולעצור את חגיגת השקרים והעבירות שאיש לא שם לב אליהם.

- כדי שיתחילו תהליכים שיסייעו להציל את ישראל, ולהשאיר בה אנשים יצירתיים ותורמים-את אלו שהתאכזבו מהאפשרויות הקיימות בארץ, ושוקלים לנטוש אותה או כבר נוטשים אותה.

- כדי שכולנו נדע שהאיומים האמתיים על המדינה אינם חיצוניים. אוהבים מאוד להפחיד אותנו בבעיה הפלסטינית או באיום האיראני, אבל יש חשש כבד שהמדינה לא תשרוד עד לרגע שבו האיומים האלה יהיו חמורים באמת. אם הגידול הממאיר של ההפקרות יתפשט, הוא יחסל את הגוף הלאומי מפנים עוד לפני האיומים החיצוניים.

החולי הפנימי, אם עוברים עליו בשתיקה ולא מטפלים בו, מסוכן יותר. אני מסרב לעבור עליו בשתיקה, ולכן כתבתי את הספר הזה.

הקדמה

ישראל היא ככל הנראה הארץ הטובה בעולם-ואולי לא. שאלה של השקפה והתנסות. היא בלי ספק גן עדן לתיירים, וארץ מולדת לעולים החדשים.

מכל מקום, אל על היא חברת התעופה הטובה בעולם, ונתב"ג הוא נמל התעופה הטוב בעולם, לפחות בכל הנוגע לאבטחה. העיקר: כשהבנות המקסימות-אך הערניות במיוחד- מהשב. מציגות לך שאלות בתור אחרי הנחיתה, מוטב שלא תשקר. נדמה לי שאני מעולם לא נכשלתי בחטא הזה, על פי עדותם של מכריי, חבריי לעבודה ולקוחותיי. הרבה יותר קשה לי שלא להתחכם-זה לא מוצא חן בעיני הבנות הערניות. אם על השאלה "ארזת בעצמך?" עניתי בביטחון "כן", הרי שבעקבות השאלה "האם מישהו ביקש ממך להעביר משהו?", התפרצתי בסערת רגשות. בוודאי שביקשו ממני למסור המון דברים. ראשית: ניסיון, שלא יסולא בפז, שעלה לי בדמים מרובים. אבל אולי מישהו ייצא נשכר מהנסיון הזה. אולי אתה, קורא יקר? הרי מי שמוכן-מוגן.

הצלחתי להימנע מלהתלוצץ עם שירותי הבטחון, ולכן כעבור רבע שעה בלבד כבר ישבתי בנחת בתוך בואינג והבטתי בצער דרך החלון במסלול ההמראה שלהט בשמש. כך נפרדתי לזמן מה מהארץ הנפלאה הזאת, חלמתי לשוב אליה במהירה וניסיתי להבין: מדוע, אחרי שתרמתי לארץ אבותיי רבע מאה מחיי, אני נאלץ היום להסתלק ממנה? הבחנתי ברכב עם פנסים מהבהבים במסלול הסמוך: האם "חבריי משכבר הימים" החליטו להפתיע אותי במתנת פרידה נבזית במיוחד? נרגעתי: התברר שזה סתם רכב של רשות שדות התעופה. טוב, חשבתי. "חבריי משכבר הימים" כנראה מאמינים שהם ניצחו אותי. אז שישלו את עצמם, לפי שעה.

קברניט המטוס כבר הציג את עצמו בכריזה, והמטוס הזדחל אל מסלול ההמראה. ברגע שהידקתי את חגורת הבטיחות ידעתי שאני חייב לכתוב על זה ספר. את הספר שאתם קוראים כרגע. סוף כל סוף, אם "זכיתי" בנסיון חיים כמו שלי, כלום לא חטא הוא שלא אשתף בו אחרים?

הייתי רוצה לספר לכם את כל האמת על האיום האמתי והעיקרי על מדינת ישראל. הוא מסוכן יותר מהטרור הפלסטיני או מהירי מעבר לגבול הסורי. האיום הזה הוא המפלצת מרובת הראשית ושמה שחיתות, האוכלת את ארצי בכל פה, ועלולה, חס ושלום, לכלות אותה לגמרי. החלטתי לכתוב ספר על מה שהתנסיתי בו, כדי שתדעו את האמת ותסיקו את המסקנות המתבקשות. ואחר כך לשוב לארץ הטובה ביותר עלי אדמות, לארצי ולמולדתי, כדי להמשיך במלחמה נגד המפלצת הזאת-בלי ספק אשוב!

פרק 1

עלייתי ארצה

עלייתי לישראל בגיל צעיר מאוד והתאהבתי בארץ הזאת. כאן התחנתתי וכאן התחשלתתי בנסיונות החיים ובאתגריהם. הייתה זאת "עלייה" במלוא מובן המילה, במובן "התקדמות בסולם". את הכוח להקים עסק משלי, להביא אותו לכדי שגשוג, ולהיאבק על קיומו שאבתי מארצי החדשה וממשפחתי. יהודי אמתי אני, ובעיניי המשפחה היא קודש קודשים, יסוד, וקרקע פורייה. אני למדתי מקרוביי, ראשית חכמה, לעמוד במכה ולהשיב מלחמה: "אתה לא אגס אגרוף", הייתה סיסמת החיים הראשונה שלי. ועכשיו אספר קצת על עלייתי ארצה, כי זה חשוב.

אני לא אגס אגרוף!

בכיתה ז' הצטרפתי לחוג האגרוף.

עד אז הייתי בכל מיני חוגים-תרבותיים, בלי כאסח. הייתי בבית ספר למוסיקה, בחוג לחובבי רדיו, לכדורסל, לריקודים סלוניים. המניע שלי לבחור בכל מגוון הפעילויות האלה היה הסקרנות. לא שאפתי לקבוע שיאים ולעומת זאת קיבלתי מושג על היבטים שונים של החיים.

ופתאום-אגרוף! בלי לשאול, בלי להתייעץ! אוי וייז מיר!

תוכלו לשער מה היו התגובות בבית.

את האישור הרפואי להצטרפות לחוג קיבלתי בחשאי מדודה בלה, אחת מרופאות הילדים הטובות בעיר. הדודה בלה ספגה על כך נזיפה מאחותה, כלומר אמי, התגלמותה של אם-האלוהים היהודייה. בניו של העם הנבחר, אסירי התודה לאימותיהם, המציאו את הבדיחה: "מה ההבדל בין מחבל לאימא יהודייה? עם מחבל, בעקרון, אפשר להגיע להסכם". רק יהודי יודע כמה יש פה מן ההתבדחות, וכמה-אהבה והכרת תודה אינסופית לאימהות שלנו...

אז עם הדודה בלה הצלחתי להגיע להסכם. וכך נשמעה שיחת הטלפון שאחריו, בין שתי האחיות:

"בלה, יצאת מדעתך! גם בלי האגרוף היה לו זעזוע מוח!..."

"גיטקה, תירגעי. שהילד ינסה, שיכסחו לו שם את הפרצוף. ככה יהפוך לגבר, ומהר! זה טוב לגבר. לא איזה ריקודים סלוניים..."

תודה לא-ל, המשפחה שלנו הייתה מלוכדת מאוד: אבא לקח חלק פעיל מאוד בחינוכי ובהחלט לא פינק את בנו. ממש משחר ילדותי הוא הרגיל אותי לרוץ בבוקר. לפעמים אבא היה מקים אותי לריצות האלה כמעט בהצלפות. חוץ מזה

התעניינתי גם בכדורסל, בחובבות רדיו, והלכתי לחוג "הצנחנים הצעירים". אז קשה לקרוא לי נסיכה על עדשה שעטופה בשמיכת פוך ולא יודעת מה זה התעמלות בוקר.

גם לאגרוף אבא הסכים.

אבי, במשך כל התבגרותנו, היה סלע קיומה של המשפחה, וראה חובה לעצמו לדאוג לכך שלא יחסר לנו דבר. מקצוע של מהנדס מכונות לא נראה לו מועיל במיוחד בהיבט הזה, לכן הוא עסק בספורט מקצועני, ביצע עם שותפים קבלנויות בנייה רווחיות, (בברית המועצות קראו לזה "לעשות שבתות"), עסק בצילום בתשלובת שירותים, והרוויח מזה מצוין.

אימא הייתה הנפרולוגית מספר אחת בקורסק. היא השיגה הכל במו ידה, והתקדמה ממתמחה ורופאה בחדר מיון לרופאה המומחית המובילה בעיר. לפעמים, בילדותינו, אני ואחותי רופינה היינו יושבים בחדר ההמתנה של אמא: היא לא יכלה לצאת מהמרפאה הביתה כדי לטפל בנו, כי חולים קשים נזקקו לעזרתה.

אני אוהב את עיר ילדותי, קורסק. היא אחד מהגרעינים הקשים של "האדמה השחורה של רוסיה" - אסם תבואה, אדמת איכרים. תושבי האדמה ההיא מתוארים כבר ב"משא על מלחמת איגור". הנסיך ווסיבולוד, אחיו וחברו של הנסיך איגור.

אני נזכר בעירי ובתושביה בהוקרה, אולם בכל מקום וכמעט כל אדם בתקופת ילדותו סובל מעימותים עם בני גילו. קורסק לא אשמה בזה בכלל. זה קורה למתבגרים גם בלוס אנג'לס, ביוז'נו סחלינסק ובקייב.

בכיתתי, כמו בכל כיתה, הייתה חבורת ילדים שלא רצו ללמוד ולציית לכללים אלא רק לבטא את עצמם תוך התגרות במי ששונה מהם. לא יודע באיזו מילה להגדיר אותם. מופרעים? לא, כל הילדים מתפרעים, גם אני הייתי כזה... מוכי גורל? לא, היו להם הורים נורמליים למראה... באופן כללי, בעייתיים. בראש וראשונה לי. בערך מכיתה ד' עד ז' הם היו הבעיה שלי.

אימא תמיד אמרה לי, "אתה צריך להתגאות שאתה יהודי. אנחנו העם הנבחר. אתה נינו של רב ידוע". סבא של אמא נעצר בימי סטאלין, ואחר כך נשלח לסיביר כעונש על שהוא לימד ליהודים תורה והלכה, בתקופה שבה כולם היו אמורים להיות אתאיסטים. ממש בשיא התקופה הסובייטית חגגו בבית של סבא וסבתא את כל חגי ישראל. אמנם חגגו, אבל להכריז על כך ברבים לא היה מקובל. ואלו אני הייתי מסוגל, כשהייתי בא לבית הספר עם דמי חנוכה, להתפאר בקול רם בערך כך: הנה לכם, אלו לכולכם היה חג חנוכה, גם לכם היה כל כך הרבה כסף! האופי שלי היה כמו אצל כולם בגיל המעבר-דוקרני וחסר פשרות. והרי ביקשו ממני בבית לא לצרוח במלוא גרון על חנוכה... לכן

לאותה חבורונת ילדים, שהתחשק להם להיות הכי קשוחים מכולם, היה קל להיטפל אליי. כמה פעמים הם קראו לי "פרצוף ז'ידי", התחלתי מכות, והם הגיבו באגרופים. כך התפתח הסכסוך. יהדותי לא הייתה פה הגורם העיקרי. העיקר פה היה האופי הבלתי מתפשר שלי.

אבי לא התערב בעימותים שלי בבית הספר, כי אני לא התלוננתי. גם אבא סבר שנהגתי כראוי. אלו היו פוגעים ברופינה, הוא אמר, הייתי יכול להגן על הילדה. ילד, כדבריו, "לא יכול להיות לגבר אם אתחיל להסדיר בשבילו סכסוכי מתבגרים".

באופן כללי הבנתי שמשימתי האחת והיחידה היא לא להפוך לאגס-אגרוף. זה היה הצעד הראשון להכרתי בכך שאם אין אני לי מי לי. הייתי צריך להפוך לא למוכה אלא למכה-כפשוטו וגם כמשמעו. זה מה שהוביל אותי לחוג שבחרתי בו-לחרדתה של אימא, מה גם שבכיתות הגבוהות בבית הספר הייתי חנון ובלתי נראה. אבל הוכחתי לכל הפחות שרירים וכוח סבל-הודות לריצות של אבא, לכדורסל ולאגרוף.

לא השתתפתי בזה זמן רב, רק כחצי שנה. די היה לי שלמדתי כמה מכות בסיסיות: הרי לא רציתי להיות מחמד עלי, אלא סתם ללמוד להגן על עצמי. כמה פעמים הזדמן לי לתקוע לתוקפי מכת נגד ראוייה בהחלט, גם אם לא מבריקה. ומאז הם לא נגעו בי.

אני, ממש משחר ילדותי, לא רציתי להידמות ל"ילדון יהודי של אמא" של הבדיחות והשירים. זהו דימוי רווח שרק לעתים רחוקות תואם למציאות. בנים למשפחות יהודיות, שמקבלים חינוך מאימהות ומאבות יהודיים, האוהבים אותם ומקריבים למענם, גם אם בטרחנות-מה, יוצאים ברוב המקרים אנשים חזקים וגאים. יש לכך די והותר דוגמאות היסטוריות וספרותיות, אצל אצל, אבל, שלום עלייכם, ובשביס זינגר.

מה עדיף ליהודי: כלב או וודקה?

ככל שהתבגרתי כן התחזקה אמונתי ברעיון הפשוט: אין כמעט שום דבר בלתי אפשרי, הכל תלוי רק בכך. ממש משחר ילדותי היה לי חלום-לגדל כלב. לי, כמו לשאר הילדים במשפחה, לא סירבו כמעט לשום בקשה, ודווקא כלב לא הרשו לי, ממש כמו לאמיל של אסטריד לינדגרן. והנה הגיע שעת לעמוד בבחינות לראשונה בחיי, בכיתה ח'. בכל המקצועות שבהם עמדתי להיבחן, גירדתי כל השנה בקושי 3 מתוך 5. לא מטמטום, אלא מעצלות, מרשלנות ילדותית. ופתאום, באמצע האביב אומרים לי: תתאמץ קצת, ילד, להוציא 5 מתוך 5 בכל הבחינות, ואז נדבר על כלב. לא טוב?

"זה לא טוב לי!?", חשבתי לעצמי. ולא אכזבתי את עצמי. לא זכור לי מעולם שהשקעתי ככה את כל הראש בלימודים כלשהם. דגרתי על הספרים, לקחתי

מאחותי סיכומים (מאיפה שיהיו לי, רשלין שכמוני, סיכומים משלי?), ועד לבחינות כבר השתלטתי על כל התחומים הנדרשים, כמו שאמרו ברוסיה שלפני המהפכה, "ללא דופי". בגאווה הגשתי למשפחתי את התעודה נטולת השלישיות.

יודעים מה העיקר בכל הסיפור הזה? לא הכלב. אותו בכל זאת לא הרשו לי לגדל. אימא התחננה על נפשה, כי התגלתה אצלה אלרגיה לפרווה של חיות בית. וגם אמרו לי בגילוי לב, שזאת הייתה הסיבה העיקרית לכך שלא הכניסו כלב הביתה כל השנים האלה. הם הבטיחו לי אותו בסוף כדי לדרבן אותי. איש לא האמין שאצליח לקבל "רק חמישיות", אז פיתו אותי בפרס בלתי מושג בהחלט.

זאת היתה הפעם הראשונה שפעלתי על פי הסיסמה שאחר כך החדיר בי עמוקות צבא ההגנה לישראל: הכל אפשרי, כי הכל בראש שלך. היא אולי אידיאליסטית משהו, אבל מדרבנת מאוד.

חלום ילדותי על כלב התגשם רק כשהפכתי לאיש עסקים. בלקה הייתה גולדן רטריוורית עצמאית, טובת לב, ונאמנה מאוד. אני נוהג לומר בבדיחות הדעת שבבית שלנו יש רק בן אדם אחד: בלקה.

אחרי כיתה ח' בכלל עברתי לבית הספר הטכני למקצועות הבנייה. התברר שהמצב שם היה תמונת ראי של המצב בבית הספר. אני וחברי מישקה היינו שני היהודים היחידים בין הגויים, אבל בקבוצה שלנו היינו המנהיגים. לא רק שלאף אחד לא נכנס לראש להרביץ לנו, אלא שאפילו נבחרנו בהצבעה הגונה פה אחד לראש וועד הכיתה ולמזכיר הארגוני בתנועת הנוער. ככל הנראה הם סברו שיהודי יצליח יותר לספור כסף: כראש וועד הכיתה הייתי מופקד על חלוקת המלגות.

אבל פעם קרה מקרה שהוכיח שהסיבה לא היתה בכלל המלגות: פשוט גילינו התנהגות הגונה ובוגרת יותר.

בית הספר שלח אותנו לעבוד בקולחוז. עם המקומיים היינו די חכמים לא להגיע לעימותים אלא לשיתוף פעולה פורה. ליתר דיוק, שיחקנו איתם כדורגל. מכיוון שלתפיסת המקומיים, אי אפשר היה לשחק סתם בשביל הכיף, שיחקנו על טובות הנאה. על פי תפיסתנו את מושגי המבוגרים, "טובת הנאה" הייתה וודקה: הנבחרת המנצחת קיבלה בקבוק.

שיחקנו טוב יותר, אבל התקשינו לחסל את כל הוודקה שהגיעה לנו על ניצחונותינו, סוף כל סוף היינו אז בני שש עשרה בערך. כל השלל נאגר בתרמיל של מישקה, והמורה בבית הספר גילתה את האלכוהול המוסתר. בעוון

הסתרת הוודקה המחפירה בין חפציו האישיים נשללה מחברי המלגה לסמסטר הקרוב.

התברר שמישקה הקנוס נענש במקום כולם-התרמיל שלו היה פשוט הכי גדול. לכן קראתי לחברי הקבוצה להרים תרומות חודשיות כדי להשלים לו את המלגה החסרה. איש לא התנגד. ההחלטה הזאת נראתה לכולם הוגנת בהחלט, ואני משער שגם סמכותי וסמכותו של המזכיר הארגוני תרמה לכך.

גם החלטתי לעבור אחרי כיתה ח' לבית הספר הטכני לא התקבלה במשפחה ללא חששות. את תכנית הלימודים של בית הספר צלחתי בקלות, למרות שהתעצלתי. ואלו מכיתה ח', בדרך כלל, כזכור לכולם, פרשו לבית הספר הטכני הסתומים, הלא-יוצלחים, והמופרעים. לי פשוט התחשק, כמו שקרה לעתים קרובות, לראות עוד היבט של החיים וללמוד משהו מועיל. ובאותה הזדמנות למדתי הרבה דברים חדשים בנושא היחסים בין אדם לחברו, כללי המנהיגות, והתהפוכות ביחסי ידידים ומכרים.

אני מודה לכל מחנכיי המוקדמים על נסיון החיים ועל הרצון לנצח שרכשתי. בית הספר וחוג האגרוף הם הראשונים שהכניסו בי את הרעיון שבחיים לא הכל וורוד, ושלא כל הסובבים אותי חייבים לאהוב אותי, אבל עם כל זה אסור להפוך לאגס אגרוף. הלימודים בבית הספר הטכני והמשך התבגרותי לימדו אותי שאין טעם שלהתבכין ולקוות שמישהו יפתור במקומך את בעיותיך.

החיים עוד עתידיים להמשיך וללמד אותי את הלקח הזה, בארץ החדשה והזרה לי בתחילה, כחייל בצבאה של מדינת ישראל, כאיש עסקים, ובעבודתי מול רשויות המדינה.

אבל בראשית הייתה העלייה.

הציונות כפי שלמדתי על בשרי

הנה היא לפנינו, מולדתנו החדשה, הזרה והמוזרה. דקלים, ים, חם מאוד. הכל שונה לגמרי מהבית. שפה זרה. ואני רק בן שבע עשרה. קצת פחדתי בהתחלה, אלא מה.

נראה שהיינו ראויים להיקרא ציונים אמתיים. כלומר היינו בני אדם שמטרתם בחיים היא להתיישב בארץ המובטחת ולהביא לה את מירב התועלת, והתועלת להם-עצמם כבר תגיע ממילא.

את האידאולוגיה הציונית ניסח, כידוע, היהודי הגרמני-אוסטרי תאודור הרצל. הרעיון שלה הוא שליהודי כל העולם עדיף לחיות במדינה משלהם, כי בכל שאר המדינות הם משום מה מפריעים לכולם. את הגויים, אגב, הרצל הזמין לאותו בית, אם ירצו בכך, ויתחייבו להתנהג כראוי.

כלומר הציונים אינם אלה שחושבים שהיהודים טובים וחשובים יותר מכולם, אלא מי שאורזים את כל קניינם ועוברים למולדתם ההיסטורית, אחרי שאמרו: תודה על האירוח, אבל שם ביתי.

אז מהסיבה הזאת פחות או יותר עלתה משפחתי.

אז, בסוף שנות השמונים, הפרסטרויקה עוד הייתה בהילוך ראשון, ועוד לא פרץ החופש המופרז המשולב במחסור במזון, זה שעתיד לדכא את אזרחי רוסיה בשנות התשעים ולהפוך עניים מרודים רבים לסוחרים זעירים בכל הבא ליד. חיינו בדרך כלל ברווחה, כי במשפחתנו איש לא התבטל. בילדותי לא חסר לי דבר, (ואני עוד הייתי הבן הצעיר!), הבעיות נפתרו, וכל המצבים בחיים הסתדרו. מובן מאליו שלהורים היו קשרים מסועפים למדי. אפשר לומר שהיינו צמרת החברה הסובייטית.

אלא שדווקא באותה תקופה הרעיון לבנות עתיד במולדת ההיסטורית התפשט בחברה היהודית. באותן השנים, כנראה, נולדה הבדיחה על היהודי שמתערב בשיחת זרים ואומר: "אין לי מושג על מה אתם מדברים, אבל צריך לעזוב! צריך לעזוב!", אז כולם פשוט קמו ועזבו, כי כבר היה קל יותר לעזוב את ברית המועצות לשעבר. חברים שכנעו ופיתו את חבריהם, וקרובים את קרוביהם. מובן מאליו שרבים נסעו בעקבות החלום על רווחה בניכר, כולל חנויות מלאות בכל טוב. אם להודות על האמת, יהודים רבים החלו לחוש אז בחוזקה את יהדותם. אני אומר זאת בלי שמץ של לעג- הם באמת רצו לאותה מולדת משלהם, שאותה הגה תאודור הרצל עוד בשלהי המאה התשע-עשרה.

ואז גם היכה במלוא עוצמתו הגלסנוסט. כה הרבה למדו אז אזרחי ברית המועצות לשעבר על "עברה הבלתי צפוי" של ארצם, על מנהיגיה בעבר ובהווה, על המצב הכלכלי העגום, ועל הריקבון המזעזע שפשה בכל התחומים החשובים: ברפואה, במוסדות החינוך, ובצבא.

זה האחרון הדאיג את משפחתי במיוחד, שכן בקרוב מאוד עמדתי להתגייס לאותו צבא, ואז סיפרו בלי הרף איזה מין מעשי סדום, "וותיקות", התעללות של מפקדים ויחסים בלתי הולמים הולכים שם. הספר "מאה יום עד לפקודה" והסרט העלילתי "המשמרת" הוסיפו שמן למדורה. כולם נבהלו באמת, בעיקר האימהות. הרי הרעיון "להבריז" מהצבא נולד אי שם בשנים ההן. בברית המועצות כולם הלכו לצבא ולא חששו משום דבר, למרות שה"וותיקות" המפורסמת נולדה בסוף שנות השישים. (חוק הגיוס הכללי, שקיצר את משך שירות החובה, והיה הסיבה לתחילת העימותים בין הפז"מניקים לטירונים, נחקק בשנת 1967).

נראה שמשפחתי חששה הן בגלל הבעיות הנ"ל בצבא, והן בגלל השקפת עולמי המיוחדת. אתם, כנראה, כבר הבנתם מהכתוב לעיל שבהחלט לא הייתי ילד שוקולד. אמא שלי לא הייתה נחשבת לאימא יהודייה לולא חששה איך אצליח

להסתדר עם אופי שלי בצבא הזה. נראה שהמחשבה הזאת, שהצטרפה למחשבה: למה שאנחנו, היהודים, לא נעבור לחיות בארץ היהודים, היא שהולידה את החלטתנו לעקור לארץ המובטחת.

לנו היא לא הייתה כלל וכלל ארץ זבת חלב ודבש. להיפך, החיים כאן לא היו דבש. היה צריך להתחיל הכל מחדש, פשוטו כמשמעו. הדירה הנוחה, העבודה רבת השנים, וחוג הידידים הוותיקים נותרו בקורסק. וחץ מזה הרי עקרנו ממה שעוד היה ברית המועצות. רק שנה לאחר עזיבתנו התחוללו המהפך הדמוקרטי והתפרקות בריה"מ. הקפיטליזם עוד לא הותר במדינה, ואי אפשר היה למכור את הדירה ולהוציא מהמדינה סכומי כסף משמעותיים. בקורסק ההורים היו בעלי מעמד, ואלו בארץ החדשה הם נאלצו, כמו סטודנטים לשעבר, להוכיח שהם שווים משהו. אמא, אחרי שעבדה עשרים שנה כרופאה ונחשבה למומחית הגדולה בעיר, נאלצה לעבור הכשרה מחדש ולעמוד בבחינות. אבי הלך תחילה לעבוד בהשקיית דשא ואחר כך השלים הסבה מקצועית למהנדס וקיבל עבודה במקצוע שאותו למד, ושב כמעט לא עסק בבריית המועצות. אני נאלצתי לחפש עבודות בלתי מקצועיות ולעתים קרובות להסתפק בפחות משכר המינימום.

ובכל זאת הודינו למולדתנו החדשה. היא לימדה אותנו עברית בחינם, נתנה לנו הזדמנויות תעסוקה, ולימדה אותנו מקצוע. אני עוד עתיד להשתלב בעסק הזה, להגיע בו להישגים.

על קורותיה של החברה שלי עוד אספר באריכות ובעצב. בינתיים, בתור התחלה, למדנו את שפתו של דויד המלך. אלא שאז התרכזתי בשיחות עם בני גילי דוברי הרוסית, והרביתי לשוטט בלילות, כראוי לבחור צעיר. הלימודים באולפן שיעממו אותי. הבניינים, הניקוד, הצורות והגזרות של הפעלים העבריים התישו אותי במהירות, וישנתי בשיעורים בלי בושה.

אחר כך אימא התעניינה לאיזו מסגרת בארץ הזאת אפשר להכניס טיפוס כמוני. המליצו לה על פנימייה צבאית שמכשירה בעלי מקצועות טכניים בשביל הצבא, שבה לא מרשים לאף אחד להירדם בשיעורים והמשמעת צבאית. אז כבר התחלתי ללמוד כמו בן אדם, אבל הסתבכתי: הרחיקו אותי בגלל קטטה. בעצם, לא הייתי כל כך אשם, אבל לא הייתי צריך ללכת מכות. נאלצתי ללמוד רתכות בלשכת התעסוקה ולעבוד עד לגיוס. גם זה היה נסיון מועיל שעזר לי לא אחת.

לעתים קרובות יש מצבים שבהם צריך ללכת בעקבות הלב, אפילו אם בסביבתך לא תומכים בך. ייתכן שקוראים לזה אינטואיציה, או "החוש השישי". הוא עתיד לסייע לי לא אחת, כשאהפוך לאיש עסקים. הרי עסקים הם הימור על כסף כשהסיכון אדיר.

אבל עוד היה עליי להתבגר עד שאגיע לעסקים. בינתיים ציפתה לי החוויה הצבאית.

הראש מזרז את הרגליים.

ראשית חכמה, כשהגעתי לצבא עדיין לא ממש ידעתי עברית. הרי את האולפן לא השלמתי, ורתך לא צריך לפטפט הרבה. לכן פתאום ביחידה גיליתי לחרדתי, שלא הבנתי את הפקודות- ואיך המפקדים יסתדרו עם לוחם כזה?

היחידות הקרביות של צה"ל היו המקום הראשון בחיי שממנו אי אפשר היה לסלק אותי-כי אכ"א לא הרשה להם. קצין אחד אמר לנו, הטירונים: "מפה, עד לשחרור, יוצאים רק עם הדסקית בפה". על הדסקית, כידוע, כתוב המספר האישי של החייל, ומכניסים אותה לפה של חייל מת כשמוציאים את גופתו משדה הקרב. כך שהמפקדים לא יכלו להיפטר ממני, גם אלו רצו. הם נאלצו ללמד אותי את כל הנדרש-הרי לא יכלו לחסל אותי! את העברית קלטתי כלאחר יד. כשאף אחד בסביבתך לא פולט אפילו מילה בשפה אחרת, אתה לומד בעל כורחך.

לא אגזים אם אומר שהצבא הפך אותי לאדם אחר לגמרי. דווקא שם שמעתי מפי המפקד אמירה כזאת בערך: "תזכרו שאתם מסוגלים לעשות הכל. כל היכולות של הבן אדם אצלו בראש". עד מהרה בחנתי את התיאוריה הזאת בפעל.

עמדנו לצאת למסע של עשרה קילומטר. כבר עשינו מסעות של חמישה ושל שבעה קילומטרים, ועמדנו בהם נפלא. לא הייתי מודאג בכלל. ופתאום, כמעט בנקודת הזינוק, כשהגברנו את הקצב, לא הסתכלתי לאן הלכתי וצנחתי לבור מים-היה אז חורף גשום והכל נרטב. לא נפגעתי בכלל ואפילו נחלצתי בכוחות עצמי, אבל להמשיך ללכת כבר לא מסוגל, הרגליים לא סוחבות. לא תפסתי מה קרה לי-אולי נבהלתי. חבריי נאלצו למשוך אותי אחריהם כל הדרך ברצועות של החגור-זה היה קל יותר מלפתוח אלונקה. אני זוכר משם שתי חוויות: בושה בלתי נסבלת בלב, וכוכבים זורחים מעל הפרצוף. כך אני וחבריי לנשק למדנו על בשרינו את אחד הכללים הבלתי מעורערים של צבא ישראל: אותו מספר אנשים שיצאו מהבסיס חייבים גם לחזור.

כעבור שבוע היינו צריכים לצאת לעוד מסע- עכשיו כבר באורך שבעה עשר קילומטר. מודה ומתוודה, אחרי הפעם הקודמת השתפנתי די חזק ואפילו חשבת לי להישאר בבסיס בתירוץ שווא. התלוננתי אצל הרופא על תחושה רעה, כביכול. וביקשתי תורנות מטבח. אבל אחר כך המצפון הכריע. כשחילקו את

הציוד הנוסף הסמל פקד עליי לשאת - בנוסף לחגור המלא, כמובן - ג'ריקן מלא בעשרה ליטר מים. כל מי ששירת בצה"ל יודע מה פירושו של דבר. זהו זה, חשבת. עכשיו חבריי לנשק ייאלצו לסחוב לא רק אותי, אלא גם את עשרת הקילוגרמים של המשא שלי. יצאנו לדרך, ואני כל הזמן בחרדה שעוד רגע כבר לא אוכל לשאת. ללכת הולכים, אבל אני כל הזמן פוחד. הייתי כל כך שקוע בציפייה לצרות, עד שלא שמתי לב שצלחנו את שבעה עשר הקילומטרים.

באותו רגע הבנתי שהכל באמת רק בראש שלנו. אם תדמיין לך שהרגליים בוגדות בך - לא תוכל ללכת אפילו אם הרגליים בסדר. תדמיין לך איזה פחד מדרבן-ובכוח הפחד הזה תגיע למטרה בלי שתרגיש!

אחרי חוויות כאלה אתה מתחיל להתייחס לחיים אחרת. אתה מבין מה צריך לעשות כדי לשרוד. אחרי שביליתי שלוש שנים באוהלים, גרתי במדבר, ואפילו הייתי אחראי לבסיס טירונים שלם והאחראי היחיד לכישורי ההישרדות שלו, הרבה דברים באזרחות הלכו לי הרבה יותר בקלות מאשר לאחריים. תמיד הבנתי שכבר היו מצבים גרועים יותר.

בצבא הבנתי שמוכרחים תמיד ללמוד ושזה תענוג אדיר. למדתי לשאת באחריות לעצמי ולאחרים. הבנתי שלהתחמק מתפקידך זה לא בסדר. עוד קודם לכן ידעתי שבחיים צריך לעבוד, אבל ידעתי את זה קצת במנותק, מנסיון ההורים. עכשיו למדתי את זה מנסיוני האישי: בצבא ההגנה לישראל תמיד עובדים.

את רגש האחריות הזה שהתנחל בי לעולמים אני עתיד לקחת לאזרחות, לעולם העסקים, עם שאר הלקחים החשובים מהצבא. ראשית: לא נוטשים אנשים. כל אלה שיצאו מהבסיס-חייבים לחזור. שנית: אם תבין שהכל בראש שלך, הכל אפשרי.

פרק 2:

עבודתי והצלחתי

ועכשיו, קוראים יקרים, בוודאי תחשבו שאני מתרברב: שאני מספר עד כמה אני חכם, אמיץ, ואחראי, וכיצד הגנתי בגופי על העסק שלי. אבל הדבר שאני עומד לספר לכם בפרק זה איננו לשם התרברבות. הקמתי עסק משלי, הבאתי אותו לכדי הצלחה, ואינני רואה שום סיבה להתבייש בכך. למען האמת, טובת המדינה הייתה אמורה להניע את המוסדות הממשלתיים בישראל היו אמורים להקים חברות מוצלחות בדומה לזאת שלי, עוד בימים שהייתי פספוס. אלו הצליחו בכך המוסדות הממשלתיים, הרי שלא היה מקום לחברה הפרטית שלי בתחום הזה. אלא שהעסק שלנו פעל, ובהצלחה! לעומת זאת, התאכזבתי לגלות שכל כשרונם של עובדי מדינה מסוימים הוא בהפרעה מוצלחת לחברות מסחריות. אבל כל דבר בעתו.

אני רוצה להיות מנכ"ל!

היה לי תמיד ברור, משום מה, שעוד אהיה מנהל. נראה שהושפעת עוד מסבי, מנהל תשלובת הבניין בקורסק, כשביקרתי במקום העבודה שלו והתבוננתי כמה יפה הוא מנהל את הכפופים לו. היה נדמה לי שאצלו לא קיימות בעיות בלתי פתירות. כשהתבוננתי בסבא הבנתי שעבודה של מנהל דורשת אחריות ועולה בעצבים ובהרבה בריאות. אני אפילו מתפלא שאנשים רבים שמתקדמים לעמדת ניהול חושבים שהמעמד הזה פירושו רק הזכות לתת פקודות לאחרים, לרמות, ולגרוף לעצמם את כל התהילה. עוד נדבר בהמשך על מנהלים כאלה.

התקבלתי לראשונה לחברת כוח אדם עוד כשהייתי בצבא. הייתי מפקד בבסיס אימונים, ונותרו לי פחות מחודשיים עד לשחרור. תפקידי אפשר לי לצאת בכל החופשות. יצאתי לחפש השלמת הכנסה במקצוע הראשון שלי, רתכות, כשפתאום הציעו לי: רוצה לעבוד אצלנו? אנחנו צריכים מישהו שיסיע אנשים.

זה היה טוב! להתקבל לחברת השמה, ועוד לקבל רכב בחינם! איזה מזל!

אמרתי למפקד הראשי של הבסיס, שהיה ממונה עליי: תן לי הזדמנות. לא יהיו לך תלונות עליי. אמלא את כל תפקידיי הצבאיים, אבל אצטרך להיעדר מהבסיס לא רק בחופשות. הרי החברה לא תחכה חודשיים עד שאשתחרר. המפקד הנבון שלי הסכים ללכת לקראתי, ועל כך אני מודה לו עד מאוד- ולא, לא הייתי זוכה בעבודה הזאת.

עד מהרה ביליתי כל רגע אפשרי במקום עבודתי החדש. חבריי לעבודה הבינו שאני משקיע בעבודה שלי, והתחילו להטיל עליי יותר ויותר משימות- אני משער שגם את אלו שלהם. הסתובבתי כמו פרופלור: קמתי בחמש בבוקר, התרוצצתי

בין מפעלים, הגעתי לבסיס למלא את תפקידי הצבאי, ושוב דהרתי לעבודה- להביא רשימת מקומות פנויים ולדון על תנאי העסקה.

עד מהרה השתחררתי מהצבא, בינואר, והתכוונתי להתחיל בלימודים. שנת הלימודים הייתה אמורה להתחיל בספטמבר. את כל אותה תקופה פנויה ניצלתי לעבודה, קשרתי קשרים עם כולם, ולמדתי בעל פה את רשימת החברים והמתחרים שלי. עד מהרה עשיתי לי שם בעסקי כוח האדם-בזכות המרץ השופע שלי, ומשום שהשוק הזה די רווי בישראל.

הלכתי ללמוד תעשייה וניהול במכללה להנדסאים בעכו, והתמחיתי בשיווק. במקביל ללימודים עבדתי ללא הפסקה. כך התאפשר לי לא לשבת על הארנק של ההורים, ולספק לעצמי את כל מה שנחוץ לצעיר בגיל הזה. את כוח הסבל שרכשתי בצבא לקחתי לחיים האזרחיים, והסתגלתי אחת ולתמיד לקצב החיים האכזרי, שבו צריך להספיק הרבה ולנוח מעט.

נהייתי ללמוד-לא כמו בעבר, בבית הספר או באולפן. סוף כל סוף השתכנעתי שהלימוד הוא תהליך מסקרן ומועיל. יש בני מזל שמבינים את זה כבר בבית הספר, אבל רוב בני האדם, רק בגיל מבוגר. אז אני שייך לרוב. בסוף הלימודים במכללה היה לי רומן הזוי שהתפתח לנישואים חפוזים. אני ובחירת ליבי חיינו יחד פחות מחודשיים, ואז קלטנו שנסחפנו. הייתה זאת תחנה נוספת במסלול התבגרותי. הפרידה מהבחורה הזאת, למרות משך אהבתנו הקצרצר, הוציאה אותי מהתלם. איש במשפחתי מעולם לא התגרש. לא גינו אותי על כך, אבל בכל זאת חשתי שלא כשורה. התקשיתי להתרכז בלימודים ולעמוד בבחינות הגמר. בדיוק בתקופת הגירושים ניסיתי להשיג עבודה. הלכתי לשני ראיונות אבל היה קשה למצוא עבודה של ממש. הנעורים והרגשות בכל זאת נתנו את אותותיהם: התייסרתי ולא ממש ידעתי מה אני רוצה. ופתאום מתקשרים אליי מאחת החברות שבהן התראיינתי:

"היית יכול להתאים לנו בתפקיד מנהל סניף"

"האם לא התראיינתי אצלכם לתפקיד מנכ"ל?", שאלתי-למען האמת, כדי להיפטר מהם.

"אבל כבר יש מנכ"ל בחברה. זה אני", שמעתי תשובה מזועזעת בטלפון.

"אז הייתה פה אי הבנה הדדית", אמרתי וניתקתי, משוכנע לחלוטין שזאת הפעם האחרונה ששמעתי מהאיש הזה.

מובן שנדהמתי כששלושה ימים אחר כך הוא שוב התקשר אליי. נראה שנגזר עלינו להביא תועלת זה לזה. זאב היה הבעלים והמנכ"ל של חברת כוח אדם. הוא הודיע לי שחוצפתי כבשה אותו ושהוא מוכן לנסות אותי בכל תפקיד שיתחשק לי. ככל הנראה נראיתי לו מקרה מעניין, שאולי פתאום ייצא ממנו משהו. כיום אני רוחש לו את הכרת התודה הכנה ביותר-אלמלא הוא, לא הייתי

רוכש את הבטחון העצמי, החיוני כל כך בכל עסק שהוא. אכן בטחון עצמי ולא החוצפה, שבאותו רגע עוד המשכתי להפגין.

כשהתייצבתי לעבודתי, התקוממתי על כך שהקצו לי רכב מהסוג הפשוט ביותר. המנכ"ל הבטיח לי שימצא לי רכב "ברמת מנהלים", אם אגשים את הציפיות. אחר כך התחלנו לדון בשכר העבודה. ביקשתי שכר רצפה בתוספת אחוז אחד מהתוספת למחזור שאכניס לחברה. עד מהרה כושר ההסתגלות שרכשתי בצבא סייע לי, כשניסחתי הצעה מוצלחת למכרז של עבודת ניקיון באתרי נופש בצפון הארץ. העבודה התנהלה היטב, והחברה הרוויחה די יפה. "אף אחד אצלי עוד לא הרוויח ככה" אמר לי זאב כשמסר לי את התלוש כעבור ארבעה חודשים. האחוז האחד מהמחזור תורגם לסכום נכבד. עד מהרה הצלחתי להוכיח עוד כמה פעמים שאני מביא תועלת של ממש לחברה. וכבר יכולתי להזכיר למנהל שהוא הבטיח לי "רכב מנהלים".

"ואולי גם אתן לך את שלי?! אין לי כרגע מכוניות אחרות ברמה גבוהה!", ניסה זאב להתנער ממני.

"לא יודע. אבל הבטחות צריך לקיים", התגריתי במנכ"ל.

כקצין לשעבר ביחידה מובחרת, וגם סתם כאדם ישר, הבוס הבין שהטיעון שלי בלתי מנוצח. הוא אכן הבטיח, ובעיניו אלו לא היו מילים חלולות. כך קיבלתי מהמנהל שלי לא רק ג'יפ חדש כמעט לגמרי, אלא גם שיעור בקיום הבטחות. זאב לימד אותי רבות, העריך אותי כעובד ורצה שאהיה שותף מלא בחברה. אבל אני כבר נשאתי עיניים לאופק חדש. תארו לכם: אני בן עשרים ושלוש, עם מוניטין מעולה אצל המנהל המכובד שלי (ברצינות!), ג'יפ פצצתי וטונה של בטחון עצמי. כמו שכתב באבל הנערץ עליי, על הגיבור הנערץ עליי, בניה קריק: "אתה נמר, אתה אריה, אתה חתול...אלו היו טבעות לשמיים ולארץ, היית תופס בטבעות האלה ומקרר את השמיים ארצה". ככה בערך חשבתי על עצמי.

אני מכניס את ידי לאזיקים

בן אדם זהיר והגיוני היה נאחז בחברו הבכיר, נעשה לשותף, ממשיך לעבוד בשקט, וברגע מסוים היה משתלט על ההנהלה הראשית-הרי על כל באי עולם נגזר להזדקן, אפילו על השותפים הבכירים הטובים בעולם. אלא שגם הפעם התחשק לי לשלוט בגורלי. המנהל החכם שלי, בשומעו שאני בכל זאת מתכוון לפרוש ולפתוח עסק משלי, אמר לי: "זכור שעסק משלך הוא אזיקים על הידיים. אם העסק הולך יפה, אלו אזיקים של זהב. אבל אם הולך רע-אלו אזיקים סתם".

הבנתי שזאב צודק, אבל כבר טעמתי את טעם הרווח וההחלטה העצמאית. ובאמת חשתי שאני מסוגל "להצמיד את השמיים ארצה". לכן אמרתי למנהל:

אני רוצה הכל או לא כלום. נפגשתי ועבדתי עם זאב גם אחר כך. זאב הציל אותי בראשית "הצגת היחיד" שלי, כשעוד הייתי איש עסקים ירוק ואלמוני: הוא סיפק לי את הביטוח שלו. כעבור שנה ומשהו זאב כבר פנה אליי מיוזמתו בבקשה מפתיעה: הוא היה צריך לעבור ניתוח, ולא היה לו בידי מי להפקיד את החברה. אז כבר הייתי מתחרה גלוי שלו, אולם לא יכולתי שלא להיעתר לו. ניהלתי את החברה שלו חודש וחצי, בתיאום עם העסק שלי, כמובן. לא חטפתי ממנו אפילו לקוח אחד ומובן מאליו שלא גנבתי אפילו אגורה. המנהל שלי לשעבר שילם לי בנדיבות על עבודתי, והכיר לי תודה על עזרתי. לא יאומן כי יסופר!

כיום, ממרומי נסיוני, ברור לי שהייתי אז תמים. ניהלתי את עסקיי שלי בהגינות, וציפיתי לזאת גם מאחרים. היה לי מזל אדיר שנתקלתי בזאב בראשית דרכי, וגם זמן מה אחר כך המשכתי להאמין שכולם נוהגים כמו מנהלי לשעבר. בהמשך החיים טפחו על פניי, אבל זה קרה רק אחר כך.

התחשק לי מאוד להקים חברת כוח אדם משלי, בצורה מוצלחת במיוחד. העסק הזה נראה לי אז, וגם היום, חשוב במיוחד. ישראל קולטת אלפי עולים חדשים, ואני הייתי אחד מהם. אני יודע שרבים פוחדים משינוי, מרגישים זרים בארצם החדשה, וסובלים מאובדן מעמד החברתי. לעתים קרובות, במסגרת עבודתי בעסקי כוח האדם, הזדמן לי לשמוע דיבורים כמו "אוי, שם הייתי מנהל מחלקה בכלבו, ומה אני פה?!"

אפשר, כמובן ללגלג על אנשים כאלה או לגנות אותם, אבל לדעתי זאת שטות. אם מישהו מגיע ארצה ורוצה להיות לחבר שווה זכויות בחברה, יש להעניק לו הזדמנות לעשות זאת. מי שמחפשים להם הזדמנויות נאלצים לעתים קרובות להיעזר בפסיכולוגים: הם צריכים לשכנע את הישראלים הטריים שהמחשבה "כאן אני אפס" מזיקה להם, שלא צריך להרים ידיים, ושאיך פעם לא מאוחר ללמוד דברים חדשים וללמוד מחדש את מה שכבר למדת. המדינה וגם האנשים יוצאים נשכרים מכך.

עם כל הרעיונות היפים האלה בראש, ועם הון התחלתי של כמה מאות שקלים בכיס, הקמתי ב-1998 את החברה שלי. עוד כשעבדתי אצל זאב הכרתי רואה חשבון בחברת "פרפקט".

ב"פרפקט" הזאת תפסתי לי פינה, פשוטו כמשמעו, ובה הכנסתי שולחן ומחשב. מצאתי במזבלה כיסא מנהלים מסתובב במצב כמעט סביר. אבא תיקן לי אותו וכיסה אותו בריפוד חדש. וזה היה כל הציוד שבו התהדר המשרד הראשון שלי. קראתי לחברה שלי "פרפקט פלוס", על שם החברה שאימצה אותי.

למען ההגינות יש לומר שלא הייתי האחד והיחיד שם. היה לי שותף, חבר ללימודים במכללה להנדסאים, בשם רוברט. בהתחלה לא הייתה אפילו מכונית אחת בחברה: את "ג'יפ המנהלים" מעבודתי הקודמת החזרתי לזאב, שהרי כבר

לא עבדתי אצלו. נאלצנו להסיע את העובדים למקומות העבודה בתחבורה ציבורית. בחרנו להתעסק בשוק עבודה לא כל כך קל: במשרות לעובדים מקצועיים. בתור בעל נסיון בעבודת רתכות, יכולתי לראיין את מי שחיפשו עבודה כרתכים, וכן כנגרים, מלחימים, וכרסמים. בעלי מקצועות טכניים נהרו אלינו, כי לא כל חברת כוח אדם בישראל הייתה מסוגלת לטפל בהצלחה באנשים מסוג זה.

כעבור חצי שנה בערך הזדמנה לנו אפשרות לשכור מתחם משלנו, במקום להתקיים כאסופים בחסדה של פרפקט. נאלצתי להחליט: דירה או בנין משרדים. לאף אחד מהם לא היה לנו די כסף. למותר לציין שחכרתי, כמובן, משרד בחיפה, ובו גם התגוררתי במשך שנתיים. במבוא עמדו ספה מתקפלת, ארון שבו תליתי את הז'קט והמכנסיים, וקרש גיהוץ. כדי להתקלח הלכתי לבריכה של חדר הכושר הסמוך, שבו היה לי מנוי. לי, בתור צעיר ואיש עסקים, אורח חיים כזה לא הזיק בכלל, והיה אפילו בריא, במובן מסוים. יכולתי אפילו להתנחם, בבדיחות הדעת, שרבים חולמים לחיות כמוני: לקום מהמיטה ישר לעבודה, בלי לנסוע.

חיפשנו עבודות לאנשים שכבר היה להם מקצוע ומצאנו אפשרויות לתת הכשרה מקצועית שמי שרצה לשדרג את הכשרתו. בדיוק אז התחלנו בחיפה את מסלולי ההכשרה הראשונים שלנו: תחילה לרתכים, ואחר כך למפעילי מחרטות מבוקרות-מחשב.

בשנת 2003, חברת בנייה גדולה לא שילמה לנו את כל המגיע לנו. אצלם זה היה עוקץ רציני, אבל רק אנחנו סבלנו ממנו. החור בתקציב היה משמעותי, עבודה עצומה פשוט "נזרקה לים", ומצב החברה התערער. השותף שלי הפגין תכונה שהיו שיקראו לה תבונה ואלו אחרים-תבוסתנות. אפילו כיום אני מתקשה להעריך את עמדתי. בקיצור, רוברט הציע שנפתח בהליכי פשיטת רגל.

לא הסכמתי אתו ופניתי לדרך חדשה, בהכרזה ש"אלחם עד הסוף". הלכנו לבית המשפט על העניין הזה.

נשארתי במשרד עם מזכירה אחת ויחידה. המשכתי לנהל את העסק בטלפון, למלא את התחייבויותיי למצוא משרות פנויות ומסלולי הכשרה, כי חשבתי שאסור לאכזב אנשים מסיבה כה "מגוחכת" כמו סכסוך בין שותפים וחור בתקציב.

חברי נכנס להרבה בורות: הוא הפסיד בכל המשפטים ובית המשפט חייב אותנו לשלם לי הרבה כסף. ואלו אני, ממש אז, עשיתי צעד מדהים בחוצפתי, ממש כאילו חזרתי לעצמי במהדורת 1998. היה לי כזה בטחון עצמי, שהלכתי על זה באמונה שלמה ששוב הגורל יעזור לי. כיום, ממרומי נסיוני אני יכול לקבוע, שהסיכוי שלי היה אחד לאלף, אם לא למטה מזה.

ובכן, מכרתי כל מה שיכולתי למכור, לקחתי כסף מההורים, ובכל היתרות האחרונות האלה שכרתי משרדים בתל אביב ובאשדוד, מה שמיד שדרג את מצבנו, ופרסמתי את מסלולי ההכשרה שלנו בכל הארץ. דהרתי בין שלוש ערים כמו סוס מרוץ; התחכמתי לפתות לקוחות, לקבל מהם כסף בצ'קים דחויים, ולשלם על הפרסום. הצלחתי להחזיק את "פרפקט פלוס" מעל המים! אם תרצו ואם לא, תודו שאלוהים לא ינטוש חצופים ובעלי בטחון כאלה, כל עוד מטרתם טובה. אז כבר הייתי בעל משפחה ועד מהרה נולדה בתי הבכורה, כך שבשום פנים לא יכולתי להישאר בלי הכנסות.

על פי החוק, יכולתי לתבוע מרוברט את החוב במשך שבע שנים. אבל מצפוני לא הניח לי. אחרי שפירקנו את השותפות, הכל בחיים הלך לו עקום: הוא סבל מכשלונות כלכליים ומצרות אחרות. החלטתי שלא אגזול פת לחם מילדיו. באותו רגע הייתי מבוסס יותר, וחשבתי שההתבססות מחייבת נדיבות ולא נקמנות.

כאמור, עוד הייתי אז צעיר ותמים. ובכל זאת נדמה לי, שצריך לשמור על ניצוץ של תמימות כזאת בנשמה. בלעדיה, אדם שמנהל עסק כלשהו עלול להידרדר לציניות. וזה מזיק לעסק, לאדם ולמדינה. עוד אדון בזה בהמשך.

"סטטוס" נולדה

וכעת אתאר את התקופה הפורייה ביותר בחיי. השקעתי בחברה את כספי, נשמתי, ומרצי. הייתי בטוח שיש לי עסק מצוין, שאני מנהל אותו היטב, שאנשים תומכים בי, ושנחנו מסוגלים להפוך עולמות.

עסקי החברה היו מוצלחים בהחלט. אולי דבריי יישמעו כמו התרברבות, אבל אני מוכרח לומר שהפכנו לאחת החברות המובילות בישראל בתחומנו.

הבנו את הצורך לתת הכשרה, ומסלולי ההכשרה הראשונים לרתכים החלו לפעול עוד לפני פשיטת הרגל שלא התממשה ב-2003. בהמשך כבר נכללו בצוות החברה שלנו מורים בקורסים לרתכים, טכנאי מערכות תקשורת, מתכנתים, מומחים בלוגיסטיקה, מבקרי איכות ומנהלי כוח אדם. הקמנו מרכז להכשרה מקצועית בשם "סטטוס סקול". סוכנות ההשמה "פרפקט פלוס" המשיכה בפעילותה, והחברה המשותפת שלנו נקראה "סטטוס גרופ", חברה להסבה ולהשמת כוח אדם". הפעלנו ברציפות שבעה סניפים, מכרמיאל ועד באר שבע.

כן, זה נשמע כמו פרסומת. אבל רצייתי לומר ש"סטטוס גרופ" נולדה בעבודת פרך על אנושית, שלי ושל העובדים שלי. למען העסק שלהם, עובדי סטטוס וויתרו על שינה, אכילה וחיי משפחה. החברה מצאה מקומות עבודה ומקורות מחייה לאלפי אנשים. הם בחרו להם מקצוע על פי המלצותינו, למדו אותנו, ואחר

כך רובם המכריע מצאו מקום עבודה טוב-בעזרתנו. אחוז מוצאי העבודה אצלנו היה גבוה כל כך.

רובם המכריע של הלקוחות שלנו היו מהעלייה הרוסית. לעתים קרובות נתקלנו ונלחמנו אצלם בתחושה הידועה לשמצה ש"פה אני אפס, ולא אשיג כלום" הצלחנו להפוך סופרים, מורים ורקדני בלט רוסיים לשעבר למתכנתים מעולים. לא רק שהורינו לאנשים את הדרך, אלא גם הובלנו אותם יד ביד לאורך כל הדרך עד להצלחה.

ראוי לציין שאת רוב הלקוחות החדשים של סטטוס גרופ הביאו לנו חניכינו לשעבר-אלה שהכשרנו ומצאנו להם משרות. אלו הם חבריהם, מכריהם ואפילו ילדיהם. במשך חמש עשרה שנות קיומה של החברה היו מקרים שצאצאיו של אחד העובדים גדלו וגם הם נזקקו להכשרה מקצועית ולמציאת עבודה. כלומר המוניטין המקצועי המצוין שלנו התחזק בזכות ההוכחה המשכנעת ביותר: דעת הקהל. וזה שווה הרבה.

ועוד דבר: כשהתכוננו להילחם על העסק שלנו כשהתעורר הצורך בכך, חישבנו ומצאנו שבמשך חמש עשרה שנות פעילות החברה הכנסנו למדינת ישראל כמה מאות מיליוני שקלים. איש אחד שבעזרתנו הפך מעולה חדש ונתמך לאזרח מכובד ומשלם מיסים, חוסך למדינה כשמונת אלפים שקל בחודש. אם תכפלו את הסכום הזה במספר כל האנשים שהכשרנו ומצאנו להם עבודה, תקבלו סכום עצום.

לכן, כשאני אומר שסטטוס גרופ הייתה אחת החברות הטובות ביותר בישראל בתחום ההכשרה המקצועית וההשמה, אינני משקר כלל וכלל. אני חוזר-המדעים מכל הוא שהמדינה, באמצעה שלה, הייתה אמורה להקים חברות ממשלתיות העוסקות בתחומים כמו שלנו. ואז לעסקים פרטיים, כמו העסק שלנו לא היה מה לעשות.

במשך הזמן עוד התברר לי שבמוסדות הממשלתיים הישראליים יושבים פקידיים שאצלם הביטוי "לתועלת העם והמדינה" ריק מתוכן. לאותם יחידי סגולה יש שיקולי תועלת אחרים לגמרי. יד הגורל העדיפה לשים קץ לתמימותי ולאצילותי. נתקלתי במצבים שבהם נאלצתי לפעול בניגוד למצפון וליושר, ואגב כך גם בנגוד לחוק-או להקריב את מפעל חיי, במחילה על הפתוס. סירבתי להשתתף בתכניות פליליות, שאליהן ניסו לגרור אותי מוסדות מסוימים. ליתר דיוק, הם היו אישים מסוימים, שטובתם שלהם הייתה חשובה להם מטובת המדינה. התברר שהשפעתם הייתה גדולה משל האנשים ההגונים.

"סטטוס" נפלה קורבן למצב המטורף הזה.

פרק 3

שובר לחיסול חשבונות

וכעת, קוראים יקרים, אתאר לכם מאורעות שתתקשו להאמין באמתותם, ותכריזו שוב ושוב: לא ייתכן כדבר הזה! ממש בתחילתה של אותה תקופה הרת גורל לעסק שלי, גם אני חשבתי לי-זה לא ייתכן. לא ייתכן שאנשים שמוטלת עליהם אחריות לגורל העם והמדינה ישכחו את אחריותם. לא ייתכן שמי שתפקידם לנהל כהלכה את חיינו, ירקמו במקום זאת תכניות פליליות לטובתם הפרטית. מכל מקום-זה לא ייתכן במדינת ישראל הדמוקרטית, שבה מרבים כל כך לדבר על שלטון החוק.

ייתכן שתקראו לי תמים. לא אתווכח על כך בכלל. ידוע לי שיש תחמנים במנגנונים הממשלתיים של כל מדינה. אין מדינות מושלמות ואין עובדי מדינה טהורים כמלאכי שמיים. ובכל זאת המשכתי לזעוק: "זה לא ייתכן", כי כבר גיליתי והבנתי עד כמה חזקים אצלנו הטיפוסים האלה ועד כמה מעמדם אצלנו בלתי מעורער.

"כמו חברים"

רבים יודעים שכמעט כל עולה חדש השואף למצוא עבודה טובה בארץ יעדיף לשדרג את כישוריו או לרגוש מקצוע אחר לגמרי, זאת משום שלא תמיד השכלתו תואמת את הדרישות בשוק העבודה של ארצנו. אחת הדרכים לקבל הכשרה מקצועית חדשה היא תמורת שובר של משרד הקליטה. זאת תעודה ששווה סכום כסף מסוים. הוא לא קטן במיוחד-עד עשרת אלפים שקל. לאיזו חברה, מכללה או בית ספר מקצועי תעביר את הכסף, זה כבר נתון לבחירתך.

בפרק הקודם סיפרתי שילדיי הרוחניים-רשת מרכזי השמה והסבה מקצועית בשם "סטטוס גרופ"-התמודדו די בהצלחה עם האתגר של הכשרת בני אדם לחיים חדשים. לא אתרברב בכך שוב. העיקר, לצורך המשך סיפור המעשה, שמצאנו מקומות עבודה טובים לאנשים רבים מאוד-מאוד. לפעמים אנחנו עצמנו הכשרנו את מבקשי העבודה, או שכבר היה להם מקצוע ביד-ולרוב הם מצאו עבודה נהדרת. עשינו לנו שם בכל הארץ.

ייתכן ששמעתם על תכנית התעסוקה הממשלתית, "הכוון", ובעברית קלה-מתן כיוון. היא הייתה מרכז ממשלתי לקבוצת חברות ממשלתיות שהזוכה בו היה צריך לתת הכשרה מקצועית ומקומות עבודה.

חברות שהשתתפו בתכנית הזאת עסקו בהכוונה מקצועית. לא ציפו מהן, למשל, להסבה רצינית למקצועות טכניים. הן הציעו מסלולים ללימוד עברית, להכשרת מנהלים, ולימודי מחשב למתחילים. היה בתכנית יעוץ פסיכולוגי נרחב בנושאי הכוונה מקצועית: למשל, האם המבקש יכול לעבוד בתכנות, האם המקצוע מתאים לו, ואם לא, איזה מקצוע מתאים לו יותר. במלים אחרות, התכנית, כראוי לשמה, פשוט כיוונה את המבקש למקום בטוח. השאלה עד כמה ההכוונה שלהם הייתה נכונה השפיעה על אחוז מוצאי העבודה. לאנשי "הכוון" האחוז הזה היה חשוב ביותר, ומיד אסביר מדוע.

יום בהיר אחד בשנת 2007, צלצל הטלפון בסניף של סטטוס באשדוד, וסגניתי ניהלה את שיחת הטלפון הבאה:

"שלום, שמי איילת, ואני מנהלת סניף של הכוון באשדוד. שמעתי רבות על העבודה הנהדרת של סטטוס. לפי המידע שברשותי הצלחתם לסדר עבודה טובה למספר מדהים של אנשים. אז בקשה לי אליכם. האם תוכלו, כמו חברים, להעביר לתכנית הכוון פרטים של עולים חדשים שמצאתם להם עבודה-רק כמה עשרות?"

"בשביל מה?!"

"תראי, הרי ממילא כבר מצאתם להם עבודה. סטטוס קיבלה עליהם תמלוגים מהמעסיקים שלהם. אנחנו חלק מתכנית ממשלתית, ועל כל מוצא-עבודה אנחנו מקבלים פרמיה ממשרד הקליטה...."

איך אפשר היה לפרש את זה?! אם נקרא לדברים בשמם, ביקשו מאתנו שנעביר בנגוד לחוק ל"הכוון" פרטים אישיים על אנשים שבהם טיפלנו, כדי שהכוון תקבל כספי ציבור. כך בדיוק אנחנו פירשנו זאת.

וראוי לציין שסטטוס פעלה כחברת הסבה והשמה ברשיון משרד העבודה והרווחה. פעלנו בשיתוף פעולה הדוק עם רשויות המדינה. הענקנו הכשרה למגוון של אנשים: עולים חדשים ואחרים. העולים החדשים לעתים קרובות למדו אצלנו תמורת שוברים, ולעתים קרובות, קבלת השובר הייתה טעונה אישור מטעם "הכוון". המבקש ללמוד במכללה שלנו קיבל אישור מהפסיכולוג של הכוון שהמקצוע שבחר ללמוד אצלנו מתאים לו.

תתקשו לשער את תדהמתה ומורת רוחה של סגנית, ואחר כך גם שלי עצמי.

בשפה פשוטה, בעצם אמרו לנו: תנו לנו נתונים אישיים של לקוחות שלכם, כדי שנציג אותם כשלנו, ונוכל לקבל כסף על מה שלא עשינו. זאת אומרת שהציעו לנו להשתתף במעילה בכספי ציבור, כלומר שותפות בפשע.

ואגב- כדי שהתכנית המפוקפקת הזאת תצליח, סטטוס הייתה צריכה להסכים לבצע "תעלול קטן" כמו חשיפת מידע בלתי מורשית ומסירת פרטים אישיים על אזרחים לצד שלישי. פרטים אישיים, כידוע, הם בגדר סוד וחשיפתם היא עבירה על החוק. כך שמשרד העבודה היה עלול לשלול את רישיונו על כך.

סגיתי ההמומה גמרה אומר לצלצל אליי כדי לשאול מה זה אמור להיות ומה לעשות. ואז אמרתי לראשונה-זה לא ייתכן! נאלצתי למרבה הצער, לחזור ולהשמיע את הביטוי השחוק הזה עוד פעמים רבות, וגם לתהות: הכיזד זה ייתכן במדינה תרבותית, שבה כולם שווים בפני החוק-או לפחות מכריזים על כך בקול גדול?!

"לא נתעסק בשום תכניות מפוקפקות", אמרתי לסגיתי. "יש לי הרושם שמטרתה של התכנית היא גניבת כספי ציבור. וככל הנראה, רוצים לסבך אותנו בעבירה. אם הם יצלצלו שוב, תגיד להם שעלינו זה לא מקובל."

ככל הנראה חשבתי את עצמי באותו רגע לאיזה גיבור-על כמו זורו או קפטן אמריקה. אבל לא רציתי לעשות רושם וגם לא לחנך את גברת איילת בדוגמה אישית מצדי. פשוט קלטתי שאם ארשה לחברה שלי להיגרר לתכנית נפשעת, אסתבך קשות-לעסק שלי יהיה עבר פלילי.

בין סגיתי לבין איילת התקיימה עוד שיחת טלפון:

"המנהל שלי סבור שלא כדאי לחברה שלנו להשתתף במבצע שלכם", אמרה להם העובדת שלי.

"יכול להיות שהמנהל שלך פשוט לא מעודכן? הרי כולם עושים זאת", ענתה נציגת "הכוון".

"המנהל שלי אמר לי למסור לך שלא נעשה מה שכולם עושים!"

"נו, טוב. כרצונכם. אתם בחרתם בזה", נשמעה תשובה רבת-משמעות. רבים מכם יסכימו שמפיו של נציג תכנית ממשלתית, דיבורים כאלה אינם מבשרים טובות בדרך כלל.

עד מהרה התברר שהתחילו אצלנו בעיות של ממש.

אנחנו עלבון לרפובליקות הבנות!

זה לא ייתכן, חזרתי ואמרתי לעצמי. למען האמת, המצב נראה הזוי כל כך, שאפילו לא הצלחתי להיבהל ממנו. נציגת "הכוון" פשוט שכחה שלכל דבר יש גבול, הסברתי לעצמי ולחבריי לעבודה. היא סבורה משום מה שקל מאוד לפתות אנשי עסקים הגונים לתכניות מפוקפקות: די לרמוז על עוצמתו של מנגנון המדינה הכל-יכול, ואם צריך-לאיים קצת. ככל הנראה השיטה הזאת עובדת על נציגים של חברות מסוימות. ייתכן שמישהו השתפן. אבל אנחנו לא נשתפן, החלטתי. לא לזה צה"ל חינך אותי. לא זה מה שלמדתי על בשרי, כשעשיתי את צעדי הראשונים בעולם העסקים. מה זה פה, רפובליקת בנות?! אנחנו מדינת חוק! יש מוסדות שתפקידם הרשמי הוא לחשוף את ערוותם של פקידים כאלה.

סטטוס היא חברה נקיית כפיים. אנחנו עסק מורשה מטעם המדינה להסבה מקצועית ולהשמה. אנחנו בעסק הזה כבר מסוף המאה שעברה, משנת 1998. את השם שלנו הרווחנו בעבודה הגונה, בלי רמאות. אז מי באמת מסוגלים לאיים עלינו, ובמה?!

את עמדתי דאז אני מכנה היום "תמימות". החיים הבהירו לי מהר מאוד שהמדינה שאליה הגעתי כנער, שבה גדלתי והתבגרתי, ושבה התאהבתי-היא כזאת שבמובנים מסוימים כל רפובליקת בנות טובה ממנה פי מאה. עצוב לגלות, אבל זה המצב.

עד מהרה גילינו שסטטוס אכן התחילה לסבול מכל מיני בעיות חדשות ומוזרות. למשל, חודש אחרי השיחה הנ"ל עם גברת איילת, היה אמור להיערך יריד התעסוקה התקופתי המסורתי מטעם משרד העבודה והרווחה. תמיד הוזמנו אליו, ופתאום נתקלנו בסירוב. בוועדה המארגנת נאמר לנו שעכשיו כבר לא מזמינים ליריד חברות השמה, אלא רק את המעסיקים הישירים. מוזר, חשבתי. איך אפשר להדיר מיריד התעסוקה את אלה שמוצאים עבודה לעובדים? אחר כך הגשנו בקשה להשתתף כמוסד להכשרה ואפילו כמעסיק ישיר: הרי גם אנחנו נזקקנו לעובדים-מתאמי פגישות, מורים ומהנדסים. על כך ענתה לנו הוועדה המארגנת שמספר המשתתפים כבר גדול מדי ואין לנו מקום. אני וכמה מהעובדים הלכנו ליריד בתור סתם מבקרים, הרי לבוא לראות מותר לכולם. כה רבה הייתה תדהמתנו כשראינו, שרובם המכריע של המשתתפים ביריד היו...חברות השמה. וגם מקומות היו בשפע. כל המבקשים להשתתף נרשמו והכריזו על עצמם בקולי קולות-זאת אומרת שאותנו הדירו בכוונה תחילה! אני

מדגיש שהייתה פה מכה קשה לרווחי החברה וליוקרתה: ההשתתפות ביריד, אפשר לומר, היא חובה לחברות השמה רציניות. ואני כבר לא מדבר על זה שכל המבקרים ביריד היו לקוחות אפשריים שלנו.

אלו היו רק המקלות הראשונים שנתקעו בגלגלי העסק שלנו.

את השובר ללימודי הסבה מקצועית העולה החדש מקבל משרד הקליטה. רק הוא מחליט, כאמור, לאיזה ארגון הוא ישלם את הכסף הזה. אבל אלה שזה מקרוב באו ועוד לא מתמצאים במצב החדש, יכולים לקבל ייעוץ.

באותה תקופה תכנית "הכוון" הנ"ל הייתה בשיאה. דווקא אל עובדיה פנו מי שזה עתה הגיעו לארץ והתלבטו איפה כדאי להם ללמוד מקצוע ולחפש עבודה. התכנית ממשלתית, העולים החדשים סומכים עליה, ולעתים קרובות פועלים בדיוק כפי שיעצו להם המתאמים בתכנית. אז פתאום מספרים לנו שעובדי "הכוון", בתשובה לשאלות של עולים חדשים, מרבים להזכיר שלא לטובה את סטטוס וממליצים לעולים לפנות לצורך הסבה והשמה לכל חברה אחרת, רק לא אלינו.

עליכם להבין שזאת עבירה על החוק. ליועצים של תכנית ממשלתית אסור בתכלית להמליץ או שלא להמליץ על חברות מסוימות. הם רשאים לייעץ לאנשים רק לבחור או לא לבחור במקצוע מסוים. ואלו נציגי "הכוון" ניסו להרתיע מלהיעזר בסטטוס אפילו את אלה שכבר הגיעו אלינו ושאותם שלחנו לייעוץ אצל הפסיכולוגים להכוונה מקצועית. היינו מטרה למסע השמצה של ממש!

הבנו שהמנגנון הממשלתי ניהל מאבק ממוקד נגד חברה פרטית מסוימת, ושיש לכך קשר הדוק לסירובי להשתתף בתכנית המפוקפקת שהציעה לי נציגת "הכוון"!

אז עדיין לא קלטתי עד כמה הכל הפקר. נמצא מי אחראי, חשבתי. של מי התכנית? של משרד הקליטה. מי מטפל במשרד הקליטה בבעיות תעסוקה? אגף התעסוקה. יש לו מנהלת בשם קלאודיה כץ. חובתה המיידית לגלות מדוע עובדי התכנית הזאת שאותה הגה המוסד שלה, מכפישים את שמה של אחת מחברות ההסבה וההשמה הטובות במדינה.

קיימתי דיון במשרדי בנוגע לשותפות אפשרית של סטטוס עם משרד הקליטה והסוכנות. על התכנית הזאת אפרט בהמשך. בדיון השתתפה גם מנהלת אגף התעסוקה במשרד הקליטה, קלאודיה כץ. כשדנו בשאלות העיקריות, ביקשתי לדבר עם גברת כץ ביחידות וגוללתי בפניה את צרותי. התלוננתי שסטטוס לא הורשתה להשתתף ביריד חשוב של חברות תעסוקה-ועוד בנימוק שהיה שקרי לחלוטין. סיפרתי שהמשתתפים בתכנית "הכוון", תוך הפרת החוק, מסיתים עולים חדשים נגד סטטוס. הכרזתי ש"הכוון" פתחה מסלולי הכשרה למתכנתים, למרות שהדבר לא נכלל בתכנית, ושהיא מפנה מחפשי עבודה ללמוד במסלול

של עצמה, כלומר מפרה את כללי התכנית. נכון, זה מעשה שלא ייעשה, הודתה גברת כץ. כתוב את כל זה במכתב רשמי לאגף שלי, ואטפל בזה.

ניסחנו מכתב תלונה שכולל את כל הפרטים, השמות, והאסמכתאות, ושלחנו אותו לאגף התעסוקה. אז עדיין לא הבנו, שבעצם התלוננו בפני יד ימין על יד שמאל.

במשך למעלה מחצי שנה פשוט זיבלו לנו את השכל: כל הטלפונים שלנו לאגף התעסוקה נענו בהצהרה נמרצת ש"העניין בטיפול, אבל אנחנו ממש, ממש עמוסים. התאזרו בסבלנות, נטפל בכם".

עד אז הבעיות כבר התפשטו לכל סניפי סטטוס ברחבי הארץ. כעת עובדי משרד הקליטה סיפרו בגלוי לעולים חדשים ש"הם לא ממליצים" להתעסק עם החברה שלנו. לא שהעסק שלנו התפרק לגמרי, ואף אחד לא בא אלינו-הרי דעת הקהל, הבונה את המוניטין של החברה יותר מכל פרסומת, הביאה אלינו בקביעות מספר מסוים של מתלמדים.

ובכל זאת סטטוס נקלעה למצב של תחרות בלתי הוגנת, ואותה יצרו בכוונה תחילה פקידי אגף התעסוקה. הם פשוט הוציאו לנו שם רע: רמזו לאנשים שהכל במדינה עוד זר להם לגמרי, שלא כדאי להתעסק איתנו.

נסו להיכנס לנעליו של עולה חדש שזה עתה הגיע ארצה: הוא לא מבין כלום, לא מכיר פה אף אחד, לא יודע למי להאמין, אלוהים יודע! רבים וודאי זוכרים כיצד הם עצמם חשו מיד אחרי שבאו ארצה –עיוורים כמו חתלתולים ברגע שנולדו. אז מול עולה חדש כזה יושב נציג רציני ומכובד למראה של המדינה (עובד בתכנית ממשלתית או במשרד עצמו) ואומר לו בערך כך: אל תדאג, המדינה לא תפקיר אותך, תוכל ללמוד, ישנה שיטת השוברים, ישנם מסלולי הלימוד שלנו, למשל, ללימודי עברית, או לימודי המחשב למתחילים. רוצה מסלולים אחרים? לא מכיר. תוכל לנצל את השוברים שלנו לא רק בלימודים שלנו. אבל יש מקום אחד שאליו אני לא ממליץ לפנות. הבחירה בידך, ראה הוזהרת.

אז כיצד נוהג העולה החדש? כמו שיעץ לו נציג התכנית הממשלתית. רק אחר כך הוא תופס שהוא בזבז את דמי השובר על שטויות, שמקצוע טוב עדיין אין לו, ואיפה לחפש עבודה-לא ידוע. הוא מגלה, מחברים או מפורומים של עולים חדשים שיש חברות הסבה והשמה, סטטוס וחברות אחרות. אלא שללמוד מקצוע רציני ולחפש עבודה עולה כסף. והשובר כבר בוזבז. כאלה אנשים הפסדנו הודות לפעילות החבלנית המובהקת שניהל נגדנו משרד הקליטה!

כשישה חודשים אחר כך קלאודיה כץ שלחה לי תגובה רשמית שבה הודיעה לי כי העובדות שציינתי נבדקו ולא התגלו עבירות על החוק. זה עורר בי את החשד שאני באמת מתלונן על יד שמאל בפני יד ימין ושיד רוחצת יד. באגף התעסוקה

כנראה כבר קלטו שעובדי "הכוון" מציעים לאנשים הצעות מפוקפקות ונותנים להם תשובות חשודות, ושאף אחד לא מעונין שהאמת תדלוף החוצה. הם הפרו את החוק ואת הנחיות משרד הקליטה. אגף התעסוקה התנהג לא כמו רשות ממלכתית, הפועלת במסגרת החוק, אלא כחנות מכולת שבה רק בעל הבית קובע.

את מכתב התלונה הרשמי הבא מיענתי לסמנכ"ל משרד הקליטה, וזה הזמין לביורור אותי ואת גב' כץ. דיברתי שם די בתקיפות: אמרתי שבמשרד מפריעים לפעילותה של החברה שלי, למרות שראש אגף התעסוקה מעמידה פנים שאני בודה הכל מלבי, ושהפרשה התחילה אחרי השיחה עם נציגת תכנית "הכוון" בשנת 2007.

זמן קצר אחרי הפגישה עם הסמנכ"ל התרחש אירוע שאומר דורשני: נציגי משרד הקליטה באשדוד הזמינו אותי לשיחה עם שאר משתתפי השיחה הנ"ל-הגברת איילת, נציגת "הכוון", וסגניתי. התעודדנו: זה נראה כמו עימות פנים אל פנים, ועכשיו איש משרד הקליטה יגלה סוף סוף מה התרחש שם באמת. על פי הנחיות משרד הקליטה המקרה ההוא דרש וועדת בדיקה שלמה.

אלא ששוב נגזר עלינו לזעוק בתדהמה: זה לא ייתכן! במקום חקירה, הציעה נציגת המדינה לסגניתי לשכוח את כל העניין ולהגיע להסדר. כלומר להעלים בשקט את הפרשיה המביכה שמשרד הקליטה השתתף בה! כאילו הם לא משרד ממשלתי, אלא תגרנים בשוק מזרחי!

לא היינו מסוגלים להסכים לכך, למרות כל רצוננו העז בשלום ושלווה. הסכמה כזאת הייתה רומזת שאנחנו חייבים להמשיך ולפעול כתגרנים. במלים אחרות, שאנחנו מתירים למשרד הקליטה לשחק משחקים מלוכלכים ולדכא את מתנגדיו. לעומת זאת אני סברתי שיש צורך בחקירה הוגנת, כדי שלא נהפוך ממדינת חוק לשוק מזרחי.

בעניין המשחקים המלוכלכים וההגונים אני יכול להציג עובדה רבת משמעות: כמה שנים אחר כך קראתי בעיתון ידיעה שקלאודיה כץ הכתירה את איילת לעובדת המצטיינת באותה שנה בתחום התעסוקה. כלומר היא נחשבה לעובדת שהצליחה לעזור במציאת עבודה במסגרת התכנית למספר הגדול ביותר של עולים חדשים. על שיטותיה של איילת בהשגת היעד הזה כבר סיפרתי לכם. כדאי למבקר המדינה ולמשטרה לבדוק כמה הן עלו למדינה.

אלים ובני תמותה

2008 הייתה שנת בחירות, ולמשרד הקליטה נכנס שר חדש: אלי אפללו. הוא התגלה כאיש מקצוע וכראוי לתפקידו, ומצא פנאי לטפל בעצמו בעניינינו. מובן שמיענתי אליו מכתב בקשה לסייע לנו, ללא ציפיות גבוהות במיוחד. פשוט

משום שאם כבר יש לך הזדמנות להשתדל לטובת עצמך, עדיף שתנצל אותה. להפתעתי העצומה, כעבור שבוע השר עצמו הגיע למכללה שלנו כדי לברר איך מתנהלים אצלנו הלימודים. הוא אמר שלא גילה אצלנו שום אי סדרים ושאיננו מבין אילו טענות יכולות להיות כלפינו.

אחרי ביקורו של אפללו הפסיקו ללחוץ עלינו, ובמשך חצי שנה עבדנו כרגיל. אני מודה לאיש הזה על מרווח הנשימה שנתן לנו. נראה שהצליח לקרוא לסדר עובדים מסוגה של קלאודיה כץ.

בשנת 2009 שוב התקיימו בחירות, ולמשרד הקליטה נכנסה סופה לנדבר. אינני טוען ואינני יכול להוכיח שנוכחותה גרמה לבעיות חדשות לעסק שלי, אבל מאז מינויה לתפקיד הבעיות הקיימות התחדשו ואף הוחמרו במידה ניכרת. הייתכן שזהו צירוף מקרים, או שגם זאת תמימות מצדי לחשוב כך?

עד אז כבר הבנתי שאני לא לבד בצרתי. תכניות פליליות וחצי-פליליות הן דבר שבשגרה בכמה מוסדות ממשלתיים בישראל, ואנשי עסקים הגונים מסתבכים בתכניות כאלה. קבלנים רבים חושבים, "מה אפשר לעשות? הם המדינה, ומול כוח הזרוע צריך לכרוע". קשי עורף כמוני מעטים, כנראה. ידוע לי על אנשי עסקים שהשתתפו בתכנית דומה לזאת ש"הכוון" הציעה לחברה שלי, והועמדו אחר כך לדין פלילי.

ואין כאן שום פלא. למקרה שלא ידעתם, עובד המדינה בישראל הוא חצי אלוהים. הוא מורם מעם. כל מי שנקלט במוסד ממשלתי, ועובד בו תקופה לא ארוכה כל כך- ארבע-חמש שנים, זוכה לחסינות דומה לזאת של חבר כנסת. בעברית קוראים לזה "קביעות". מרגע זה אי אפשר לפטר אותו, והמוסד הממשלתי שלו מחפה עליו. אי אפשר אפילו לתבוע למשפט פקיד מסוים, אלא רק את המשרד. וזה מזכיר עוד יציאה של רייקין: "אז מי תפר את החליפה הזאת?! –אנחנו!", ואין את מי להעניש על כך שהחליפה יצאה עקומה.

אלא שאז, בשנת 2009, עדיין האמנתי שלא המערכת מושחתת, אלא רק נציגים מסוימים שלה ששכחו מהי חובתם. אם סופה לנדבר היא השרה החדשה, צריך לפנות גם אליה. אפילו דיברתי איתה בעצמי כמה פעמים, והצגתי הוכחות לפעילות בלתי כשרה מצד אגף התעסוקה. היו בידי הוכחות שהאגף מרשה לעצמו לפרסם מכרזים ממשלתיים בלתי הוגנים, להטות את תוצאותיהם, ולזייף תעודות ופרוטוקולים של ישיבות. גברת לנדבר הקשיבה לדבריי וענתה: כן, הדבר מחייב בירור יסודי. ואני אברר, הבטיחה. ואחרי כל פנייה שלי אליה נודע לי על קשיים חדשים שהערימו פקידי מושחתים בפני החברה שלי.

הרגשתי שהם דחקו אותי לפינה, ולפעמים היה נדמה לי שכבר אין טעם להילחם. ובכל זאת ניסיתי לפעול בכל דרך שהזדמנה לי. עוד אזכיר כאן לא אחת ולא שתיים כיצד פניתי בעל פה ובכתב למוסדות שונים. ברגע מסוים פניתי גם לעזרתם של חברי כנסת. וקרה לי גם שפוליטיקאים רמי דרג

ומעובדים בכירים ברשויות המקומיות התייצבו לימיני, הבטיחו לסייע לי, והזכירו את כוחם הפוליטי. אבל בסופו של דבר הם ניצלו את מצבי לטובתם ולא הגישו לי את עזרתם המובטחת.

במקרה נקלעתי לקבלת פנים לרגל החג במפלגת ישראל ביתנו, וגם סופה לנדבר הייתה שם. אמרתי לה, בארבע עיניים בערך כך: "כבר כמה שנים עושים בעיות לעסק שלי, וכבר כמה שנים שאני מבקש ממך לברר מדוע. אינני מבקש שום הטבות מיוחדות או פרוטקציה לעצמי, אלא רק לפעול בתנאים שווים לאלה של שאר החברות. יש מי שנאבקים בנו בשיטות בלתי חוקיות, ונראה לי שצריך לחשוף לאור השמש את הגורמים האלה. את, בתוקף תפקידך כשרה, היית צריכה להוציא אותי מהמבוי הסתום, ולא-אינך מסוגלת לנהל את משרדך, או שאת נמנית עם אלה שנאבקים בשיטות לא חוקיות נגד עסק הגון"

נכון, עברתי את הגבול. אני, בן תמותה פשוט, הרשיתי לעצמי דיבור גלוי ובוטה עם אלילה ממשלתית. ככל הנראה המלים האלה המיטו עליי עוד כמה מהלומות כואבות מצד המנגנון הממשלתי. אלא שעד אז כבר איבדתי כל אמונה שתהיה חקירה הוגנת. הבוטות הזאת נועדה לעורר טלטלה כלשהי. מיד אספר מה יצא ממנה. בכל זאת פניתי לעזרה גם אל מבקר המדינה, ואפילו למשטרה. ממשרד מבקר המדינה השיבו לי שהם עסוקים מאוד ושהם עוד לא התחילו לטפל בבקשה שלי. גם במשטרה העניין לא זז, ולא הצלחתי להבין מדוע.

חשתי כאילו אני נתקע בכל הכוח בקיר אטום, שאני באמת ובתמים חי ברפובליקת בננות-כזאת שבה אפילו כל הבנות נעולות בכספת ורק לפקידי הממשלה מותר לסחור בהן.

למי זה כדאי?

המשפטן הרומאי לוקיוס קסיוס ראווילה ניסח כבר במאה הראשונה לספירה את השאלה העיקרית בחקירה המשפטית: *Cui prodest?* - "למי זה כדאי?" את השאלה המחוכמת הזאת כדאי לשאול לא רק בבית המשפט. בכל פרשה סבוכה אדם נבון חייב לשאול מיד את עצמו: למי זה כדאי?

לכן שאלתי את עצמי את השאלה הזאת, והתשובה שמצאתי לא הרגיעה אותי. ברור שהשיטות הבלתי חוקיות כדאיות למי שהן מביאות לו רווח כספי. איש לא יסתכן בעברה על החוק אם הדבר לא כדאי לו.

במקרה שלנו, התכניות המפוקפקות-אלו שנודע לי עליהן- הביאו רווחים למי שתכננו אותן ולמי שחיפו עליהם. הבעיות הנובעות מהן היו של אלה שסירבו להשתתף בהן. הפקידים שבתוקף תפקידם היו אמורים לשרת את העם, שירתו

גורמים לא לגמרי ברורים. חוששני שהם פשוט שירתו את עצמם. עדיין לא מצאתי הסבר אחר למעשיהם.

התברר לנו יותר ויותר שחוקי מדינת ישראל אינם מגנים על כולם ובכל מקרה: יש אנשים ועסקים הפועלים בתום לב לטובת המדינה, ותלויים לגמרי בפקידונים בעלי השפעה. המצב היה כזה: אם אתה מציית לאנשי המשרד הממשלתי, הכל אצלך בסדר. וגם זה לא לאורך זמן. כאמור, נודע לי על כמה אנשים שהשתתפו בתכניות נפשעות והועמדו לדין. אבל אם אתה לא מציית למשרד הממשלתי, תרגיש לחץ כבד מאוד על העסק שלך. לא רק עובדי המדינה יתרמו ליצירת לחץ בלתי נסבל עליך, אלא גם מי ששואפים ללחץ את פנכתם. אמונתי בכך שניתן להגיע לצדק ולאמת הניעה אותי להילחם עוד כמה שנים ברציפות: ללכת לעבודתי, לפעול, ולתבוע על כל צעד ושעל חקירה הוגנת. וגם לחיות ולשרוד בתחרות בלתי הוגנת, שאגף התעסוקה תכנן בתחכום רב.

בפסקה הקודמת קראתי לאמונתי בקיומם של שלטון החוק והצדק "תמימות". יתכן שהייתה פה תמימות, אבל אדם הגון יעדיף לקרוא לה "מצפון". גם היום אני סבור שיש טעם להיאבק. בנעוריי התחשלתי- לא נכנעתי מעולם ועד היום אינני נכנע.

לדעתי, בעלי התפקידים הנבונים והמנוסים של סופה לנדבר וקלאודיה כץ תופסים בבירור את ההפקרות במשרדם. הם חייבים לשים לה קץ, אך אינם עושים זאת! במקום זאת הם נאבקים במי שפועלים בהגינות. ייתכן שגם כאן יש מקום לשאול: למי זה כדאי?

אני יכול לספר לכם את האמת וכל האמת רק על מלחמתם בי ובעסק שלי. אין זה ענייני לחפש דוגמאות אחרות, אלא עניינם של המשטרה, מבקר המדינה, ובית המשפט. כדי שלא לדבר בעלמא, אגולל בפרקים הבאים כמה סיפורים על ההתנקמות בעסק שלי. אלו סיפורים אמתיים עם נופך פלילי, עם גיבורים ממשיים. סיפורים כאלה היו כה רבים, שהם מסוגלים למלא סדרת כרכים באורך של כל כתבי לנין.

אבל לא כתבתי את הספר הזה כדי להתיש אתכם בתיאור פרטני ומייגע של מאבקי. רצוני הוא להפנות סוף כל סוף למצב הזה את תשומת ליבן של רשויות המדינה, שחובתן היא בראש וראשונה להשיב את שלטון החוק והצדק על כנם. זאת משום שבמדינתנו הדמוקרטית והתרבותית משתוללת הפקרות גמורה!

אז אחת מהשתיים: המשטרה, הפרקליטות, ומשרד מבקר המדינה חייבים להתמודד עם הבעיה ולתת לה מענה חוקי, או שרשויות החוק במדינה יכריזו בגלוי שמעכשיו אלה העקרונות של רשויות המדינה, ואלה אמות המידה במדינה ובחברה. ככה הם יזהירו את האנשים שמתכוונים לעבוד ביושר, שמעכשיו כללי המשחק השתנו, ואלה לא יפלו בפח, כמוני. כי אם המדינה

מתנהלת כמו חנות מכולת פרטית, כבר אין צורך לזעוק בתדהמה: זה לא ייתכן! במצבים כאלה הכל ייתכן, ואין על מה לתמוה.

כלומר אין מה להשתומם, אלא יש להשלים עם המצב. ואולי לא?

פרק 4:

מחזה בכמה מערכות

מבוא

קשה להאמין שבארצנו התרבותית והדמוקרטית משתוללים הפשע וההפקרות, אלא שההשערה הזאת נתמכת במעשים שהיו. עד עתה הקפדתי שסיפור המעשה שלי לא יהיה דיון מופשט, ותמיד הצגתי הוכחות עובדתיות. וכעת, קוראים יקרים, ברצוני להציג בפניכם כמה דוגמאות נקודתיות לשרירות לב כלפי העסק שלי.

בהמשך הפרק הזה נתגלו כמה פרשיות לתפארת, הממחישות בבירור שפקידי ממשלה רמי דרג במדינת ישראל הצליחו להכפיף את חוקי מדינת ישראל לטובתם הפרטית. בכל הפרשיות האלה השתתפו דמויות אמתיות, ששמותיהן ותפקידיהן ידועים. והחשוב מכל: רוב הדמויות הללו עדיין ממלאים את אותם תפקידי ניהול שמילאו, כשהתנהלה המלחמה נגד העסק שלי.

הם נאחזים בכוח במשרותיהם המכניסות למדיי!

גם פרק זה, כמו שאר הספר, הוא אמת צרופה.

כאמור, האירועים האלה הם רק אפס קצה של ההפקרות שאיתה נאלצתי להתמודד. הפרשיות האלה מתארות בדיוק נמרץ, כמו מערכות של מחזה, כיצד פקידונים בלתי הגונים חיסלו בשלבים את העסק שלי לטובתם הפרטית.

אני ממליץ לכם, קוראים יקרים, שתבחנו את מעשיהן של הדמויות האלו לאור חוקי המוסר האנושי. אין זה מענייני לבחון את הפרשיות האלה לאור החוק הפלילי והתקשי"ר, אלא מענייני של המשטרה ופרקליטות המדינה. לדעתי זה המקום לדבר דווקא על החוק הקדמוני שניתן לנו בתורת משה.

זה לא עניין דתי. עשרת הדברות הן קובץ של כללים חכמים מימי קדם, שבזכותם אבותינו הצליחו לחיות ביושר. אין חולק על כך שהם תקפים עד עצם היום הזה. אז קראו ובחנו.

מערכה ראשונה

כסף או שם טוב?

פְּאָזְרַח מִפֶּסֶם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם, וְאֶהְבֶּתְ לּוֹ כְּמוֹדָּ (ויקרא י"ט, ל"ד)

טבעם של היהודים, כידוע, הוא לדאוג אפילו כשאין כל מקום לדאגה. ועקירה לארץ חדשה היא תמיד מקור לדאגה לכל אדם, אפילו לבני העמים קרי הרוח ביותר.

לכן הסוכנות היהודית מועילה למדיי ליהודים שהחליטו להתאחד עם בני עמם על פי חזונו של בנימין זאב הרצל. תפקידה של הסוכנות הוא להבטיח לעולה שאין לו מה לחשוש מהמעבר, ושהוא יתקבל בחמימות ובסבר פנים יפות, כי חוק הכנסת האורחים הקדום עדיין תקף בארץ הקודש. ברגע שהעולה החדש נכנס לתחומי מדינת ישראל, נפרשת עליו חסותו של המשרד לקליטת עלייה. הסוכנות יכולה להמשיך לטפל בו גם אחר כך, אבל עליה לתאם את מאמציה עם משרד הקליטה. מכרנו החדש מאיר לופטינסקי ניהל כמה תכניות בסוכנות, ובהם "עלייה 2000". הוא היה אדם הגון ולא ירא אלא את מצפונו. הוא באמת דאג לגורלם של אלה שהחליטו לשוב למולדתם העתיקה, ארץ ישראל.

הרעיון של תכנית "עליה 2000" היה שקשה לפתות את העולים לבוא לארץ בלי שום בסיס, אלא יש להבטיח להם שירכשו מקצוע מבוקש וימצאו עבודה במהירות רבה. לשם כך הסוכנות, כדרכה, שיתפה פעולה עם משרד הקליטה ואחר כך הציעה גם לחברה שלנו, "סטטוס", להשתתף בתוכנית. תפקידנו היה לעבור בין ערי רוסיה ואוקראינה, לדבר עם המבקשים לעלות לישראל ולבחור מהם מועמדים להכשרה מקצועית אצלנו. כמומחים להשמה היינו אמורים לפתות אנשים בכך שבארצם החדשה תהיה להם אפשרות סבירה למצות את יכולותיהם.

הם היו אמורים לעלות עם כל בני משפחתם, וגם להם היה הובטח מיד עתיד ברור כלשהו. הרעיון היה שהעולים החדשים האלה אמורים להפוך תוך זמן קצר לאזרחים מועילים של ישראל, העובדים בעבודות מקצועיות, משלמים מיסים ואינם נזקקים לקצבאות סעד. זאת בנגוד להמוני העולים החדשים שנאלצו-ולעתים העדיפו-לשבת במשך חודשים בחיבוק ידיים ולא מיהרו לחפש עבודה שתהיה לרוחם ותמלא את כיסם.

למען האמת, התלהבתי עד מאוד. בשבילנו, התכנית הזאת הייתה מה שנקרא "פצצתית". סטטוס הייתה אמורה להיות שותף מלא במיזם של משרד הקליטה

והסוכנות. הוא היה יכול לשדרג מאוד את המוניטין, המעמד והרווחים שלנו. עצם הרעיון נראה די מועיל ואם תרצו, מיטיב לבריות. במסגרת התכנית היינו אמורים להביא תועלת עצומה לישראל ולתושביה. הכל נראה נהדר. אני נשבע לכם שהשאלה כמה אני ארוויח מזה בהחלט לא הייתה בראש מעייניי.

עד אז, "סטטוס" כבר הפכה לחברה מצליחה ומפורסמת. ביצענו עבודה חיונית ומועילה, של הכשרה מקצועית והשמה, בעיקר לעולים מארצות חבר העמים. היינו מעוניינים מאוד להשתתף בתכנית שהבטיחה בעיקר תועלת לחברה הישראלית ושדרוג למוניטין של העסק יותר מאשר רווחים עצומים.

האחראים לתכנית "עלייה 2000" התכנסו במשרדי כדי לדון בפרטי התכנית. אחד מנציגי משרד הקליטה הייתה ראש אגף התעסוקה, קלאודיה כץ. באותה פגישה הודעתי לה לראשונה שהעסק שלי סובל מבעיות שיש להן קשר כלשהו לתכנית "הכוון". אבל לא זאת, כמובן, הייתה מטרתה העיקרית של הפגישה. היא נועדה לגבש את קווי היסוד לתכנית "עלייה 2000".

נציג הסוכנות, מאיר לופטינסקי, הודיע שבשלב הראשון מתכננים לשלוח חמישים משפחות להסבה מקצועית במכללות של סטטוס, ושסטטוס תמצא להן עבודה. נציגי משרד הקליטה הודיעו לנו שמקור המימון העיקרי לתכנית יהיו השוברים הידועים שמחלק המשרד. תפקידנו היה להכין את התשתית ליישום התכנית. עד אז, העובדים שלי כבר הספיקו לבקר בכמה ערים ברוסיה ובאוקראינה, עם נציגי הסוכנות, ואיתרו בהן מועמדים אפשריים להשתתפות במבצע הנהדר שלנו. בסניפים שלנו הקמנו מרכזים שבהם נתן ייעוץ בסקייפ לכל המעוניין. את כל זה מימנתי מכיסי, מבלי לבקש עד אז אגורה אחת ממשרד הקליטה.

"אבל למה סטטוס גרופ הייתה חברת ההסבה וההשמה היחידה שהייתה מועמדת להשתתף בתכנית עלייה 2000?", שאלה פתאום גברת כץ.

"כי לפי המידע שבידנו, עולים חדשים רבים עברו הסבה והשמה די מוצלחות בחברה", אמר מאיר. "לדעתנו, השתתפותה בתכנית תהיה מועילה ותתרום להצלחתה".

נראה שאותה פגישה הסתיימה בהסכמה כללית, אבל עד מהרה התברר שלא כולם הסכימו להשתתפותנו בתכנית. מנהלת אגף התעסוקה כתבה לנו מכתב רשמי שהחלטה על רשימת החברות המשתתפות בתכנית צריכה להיות קבוצתית. יש בארץ חברות השמה רבות ומרכזי הסבה רבים, וההחלטה אם סטטוס גרופ או חברה אחרת תשתתף בתכנית צריכה להיות של וועדה מוסמכת.

הוועדה התכנסה, וישבה על המדוכה. השתתפו בה אנשים מתאימים, ואיש מהם מעולם לא הועמד בסימן שאלה. נציגת התאחדות התעשיינים היתה גברת טלי ליטני; נציג משרד העבודה, מר מוטי מרקוביץ', המומחה הראשי במשרד להכשרת מתכנתי מחרטות עם בקרה ספרתית; את הסוכנות ייצג בוועדה מאיר לופטינסקי, ונציגת משרד הקליטה הייתה גברת קלאודיה כץ. וגם אני וסגני הינו חברים בה.

מובן מאליו שלא כולם היו תמימי דעים שסטטוס גרופ היא חברת ההשמה המתאימה ביותר להשתתף בתכנית עליה 2000: הרי הוועדה התכנסה כדי לשמוע דעות שונות. מר מרקוביץ' הביע את חששו שמא איננו מעניקים הכשרה די טובה למתכנתי מחרטות עם בקרה ספרתית. מספר שעות הלימוד אצלנו מעט מדי, כך אמר. במסלולי ההכשרה של משרד העבודה והרווחה, לימוד המקצוע הזה נמשך כמעט פי שלושה יותר. על כך השבתי שאחוז מוצאי העבודה אצלנו גבוה, סימן שאנחנו מעניקים הכשרה איכותית המתאימה לשיטות הייצור העכשוויות. בהמשך תכננה הוועדה לבקר במפעל שבו מועסקים מפעילים רבים של מחרטות עם בקרה ספרתית. הוועדה יצאה בהרכב מלא למפעל "המלט" לעיבוד שבבי כדי לשמוע מבעלי המקצוע אם יש להם צורך בכוח אדם נוסף והאם סטטוס מעניקה לכוח האדם הזה הכשרה טובה. גילוי נאות: ב"המלט" עבדו אז בוגרים רבים מאוד שלנו. מנהל הייצור אמר שהמפעל עובד עם סטטוס כבר זמן רב ובהצלחה, ושאינו לו כל טענה על איכות ההכשרה שלה.

"האם מסלולי ההכשרה הדומים מטעם משרד העבודה גרועים יותר?", נשאל המנהל. תשובתו הייתה, "אלו המשרד היה מסוגל לספק לנו עובדים באותו מספר ובאותה רמה שמספקת "סטטוס", האם היינו משלמים לסטטוס על הבוגרים שלה?". זה היה נימוק כבד משקל.

אחר כך הסבירו למנהל הייצור של "המלט" את עיקרי תכנית "עלייה 2000", ושאלו אותו האם הוא מוכן לקלוט עולים חדשים במסגרת התכנית.

"אם הם יקבלו הכשרה מסטטוס-כן", אמר המנהל. "אני בדיוק זקוק לעוד ארבעים איש..."

כאן נסתתמו טיעוני הוועדה. השתתפותה של החברה שלנו בתכנית אושרה בכתב, וזה-בעקרון, חייב מיד את משרד הקליטה להקצות לנו כסף. זה נוהל קבוע: לא מאשרים שום תכנית ממשלתית מבלי שהוקצה לה תקציב.

שוטטנו לנו כמה חודשים ברחבי רוסיה ואוקראינה, וגייסנו לתכנית עשרים ותשע משפחות, שכבר התכוננו לנסיעה.

פתאום טלפון מאגף התעסוקה: גברת קלאודיה כץ מבשרת לנו שהתקציב של משרד הקליטה לתכנית נגמר פתאום. לפיכך היא, גברת כץ, נאלצת בצער

ובמורת רוח להפסיק כליל את תכנית השוברים. פירושו של דבר הפסקה מיידית של קבלת משתתפים חדשים לתכנית "עלייה 2000". עצוב מאוד. הסתקרנתי לשאול: האם תכתבו לנו את זה במסמך רשמי? "לא, בשביל מה?", נענית. "די שאני אומרת לך את זה".

התוצאה הייתה שהתכנית של המשרד והסוכנות הפכה להפסד גמור, כי כל תכנית מתחילה לשאת רווחים רק החל ממספר משתתפים מסוים ומעלה, בהחלט לא מהמשתתף הראשון. במקרה הזה, החל מהמשתתף הארבעים. עד עתה הצלחנו למשוך לתכנית רק עשרים ותשעה איש. במלים אחרות, סטטוס משתתפת בתכנית הזאת אך ורק מטעמי יוקרה. לא רק שלא נרוויח ממנה כלום, אלא גם נפסיד עליה קשות.

התעורר בי החשד שראש אגף התעסוקה חרגה מסמכותה. זאת משום שכאמור, שום מיזם ממשלתי לא מתחיל לפני שמובטחים לו כל המשאבים הדרושים. כאילו, את המימון לשוברים אי אפשר היה לקבל, כי דווקא עבור תכנית אחת מסוימת הוא "נגמר פתאום". כמו בבדיחה היהודית היא, "מסביב שבת, ורק אצלי יום חול".

אז מה, חשבת, גברת כץ רוצה להפר את ההסכם משיקולים אישיים כלשהם? אם כן, זהו ניצול לרעה של סמכויותיה כמנהלת אגף. והיא, כזכור, סירבה אפילו לשלוח לנו הודעה רשמית על כך. האם בכל האגף שלה לא נמצא פקיד אחד פנוי לנסח מכתבון?! או שאולי זה היה בזדון, כדי להעלים ראיות?! אבל אצלנו העבודה רצה: כמעט שלושים משפחות כבר צירפנו לתכנית עלייה 2000, וכמה מהן כבר עלו ארצה עד אז! כלומר כל האנשים האלה מצפים שנעביר אותם במהרה למעונות, נתחיל בהכשרה, ונמצא להם מקום עבודה איכותי. איש גם לא ביטל את התחייבויותינו כלפיהם. מדבריה של קלאודיה כץ נבע רק אין לצרף משתתפים חדשים לתכנית. כלומר, לא רק שלא נקטוף שום רווחים, אלא שנפסיד סכום נכבד לבלי שוב. מנהלת אגף התעסוקה, כך נראה, ידעה היטב באיזה שלב אפשר להפוך את התכנית למפסידה.

טלפנתי לגברת כץ ואמרת:

"הכיצד?! הרי המשרד היה חייב להקצות תחילה את הכסף, ורק אחר כך להתחיל בתכנית!"

"המשרד לא חייב כלום לאיש", נשמעה תשובתה המזעזעת.

"אבל את הרי מבינה שהתכנית תתחיל לשאת רווחים רק החל ממספר משתתפים מסוים!", קראתי. "אם נמשיך לעבוד עם אותו מספר משתתפים שכבר גייסנו, הרי שהחברה תשקע בגירעון ותפסיד קשות!"

"אז אל תעבדו!", הציעה לי גברת כץ. "צאו מהתכנית כבר עכשיו. למה לך להפסיד כל כך הרבה? כבר נמצא מישהו שמסוגל לעמוד במשימה הזאת".

אז ככה זה! הייתכן שכל הסיפור הזה על תקציב המשרד "שנגמר פתאום" תוכנן כדי לסלק את סטטוס מהתכנית?!

האירועים האלה התרחשו בערך בתקופה שבה פניתי ללשכתה של קלאודיה כץ בעניין הבעיות שלנו עם תכנית "הכוון". ממילא כבר היו לנו בעיות עסקיות, ועכשיו עוד צצה האפשרות הלא נעימה שנאכזב עשרים ותשעה עולים חדשים, על משפחותיהם-אחרי שהבטחנו להם הרים וגבעות בשם הסוכנות, משרד הקליטה ובשם עצמנו! הרי אם סטטוס "תבריז" מהתכנית, מי יעניק לאנשים האלה הסבה מקצועית ומקום עבודה?

אני והחברה שלי נקלענו למה שבשחמט נקרא "צוגצוואנג": מצב שבו כל מהלך שתעשה רק יזיק לך, וצריך לבחור ברע במיעוטו-כי הרי מוכרחים לבצע מהלך. קלאודיה כץ הכניסה אותי למצב שבו הייתי צריך להחליט מה להפסיד: כסף, או את שמי הטוב.

הרי פירושה של יציאה מהתכנית היה חיסול שמה הטוב של "סטטוס". הסוכנות העריכה אותנו, וכל המעסיקים במדינה הכירו אותנו. אלו קיבלנו את עצתה של קלאודיה כץ, אף אחד כבר לא היה פונה אלינו לעולם. בארץ כולם מכירים את כולם, וייתכן מאוד שעיקר האשמה בכשלון התכנית הייתה מוטלת על סטטוס. הרי לא הייתה לנו אפילו הוכחה כתובה שהמימון באמצעות שוברים כבר נעלם מהאופק שלנו. כזכור, גברת כץ סירבה לשלוח לנו מכתב. היא עוד הספיקה להפגין כמה פעמים את סגולותיה, המחשדות דווקא אותה כמי שהרוויחה מהגזרות האלה.

ככל הנראה, גורלם של כמעט שלושים בתי אב ברוסיה ובאוקראינה, שהשליכו את ייבם על תכנית "עליה 2000", ועל הבטחותיהם של הסוכנות, משרד הקליטה ו"סטטוס", לא הטריד כלל את קלאודיה כץ. בעיניה הם היו כסף עובר לסוחר, אמצעים להשגת מטרותיה הפרטיות. מה היו מטרות אלה? את זה, לעניות דעתי, היא צריכה להסביר למשטרה ולמבקר המדינה.

אני רואה רק שתי התפתחויות אפשריות בתכנית "עליה 2000" ללא סטטוס. או שאותן עשרים ותשע משפחות של עולים החדשים היו מגיעות לשוקת שבורה, משרד הקליטה היה מרמה אותן במצח נחושה, והן לא היו זוכות לגלות את האמת ממנו. או שבמקום "סטטוס", שלא הייתה לרוחה של גברת כץ, היו מזמינים לתכנית חברה אחרת, כנועה יותר, היו מוצאים למענה תקציב לשוברים, באורח פלא, והתכנית הייתה נמשכת. כך אומרים לי השכל הישר וההיגיון המקצועי שלי. אין נסים בימינו: בחינם, ולא כל שכן בהפסד, אף אחד לא יעבוד.

הגעתי להחלטה כואבת להשלים את הטיפול באותם עשרים ותשעה בתי אב, שלהם כבר הבטחנו את עזרתנו. רואי החשבון שלי חישבו ומצאו אחר כך, שעל תכנית "עליה 2000" הפסדתי סכום של קרוב למאתיים וחמשים אלף שקל. אבל את כל המשפחות הבאנו ארצה, הכנסנו למעונות, קלטנו בהכשרה את

אותם עשרים ותשעה מבקשי עבודה, והענקנו להם מקצוע ולבסוף גם מקום עבודה. בחרנו במהלך הפחות גרוע: להוריד כסף לטמיון היה פחות נורא מאשר להכתים את שמנו הטוב.

אז עכשיו אנחנו, תוך ספיגת הפסדים, גוררים כמעט שלושים איש לחיים חדשים. זמן קצר אחרי הגעתם ארצה, אנשים אלה הפכו לאזרחים מכובדים: הם מצאו עבודה במקצועות שלימדנו אותם, התפרנסו ושילמו מיסים במקום לחיות על קצבאות. כפי שכבר אמרתי, ההפרש בהכנסות המדינה בין משלם מיסים המתפרנס בכבוד למקבל קצבה הוא כמעט שמונת אלפי שקלים מדי חודש-לזכות אוצר המדינה, כמובן. ואת אותם עשרים ותשעה אזרחים מכובדים סיפקנו למדינה על חשבוננו, תוך הפסדים כבדים, מבלי לבקש סיוע מממשלתי.

אבל על איזה סיוע אני מדבר?! אם אתחיל לפרט את כל המקלות בגלגלים שתקע לנו אגף התעסוקה בשעה שעשינו את המלאכה הזאת, הפרק הזה יתארך לממדי רומן. אספר רק על מקרה אחד-אקורד הסיום, שבו גברת קלאודיה כץ בכבודה ובעצמה ניסתה להכפיש את שמה של "סטטוס", אחרי שכבר השלמנו את המלאכה.

אחרי שביצענו את החלק שהותירה לנו גברת כץ בתכנית "עלייה 2000", נערכה ישיבת סיכום של כל המשתתפים בתכנית. הגשנו דין וחשבון מפורט על פעילותנו: ציינו שכל העולים שטיפלנו בהם קיבלו הכשרה מקצועית ומצאו עבודה. היצגנו רשימות של עובדים ומעסיקיהם, ואת מספרי הטלפונים שלהם. פתאום כבוד ראש אגף התעסוקה נטלה את רשות הדיבור, והטיחה בנו שהדו"ח שלנו מזויף. באגף, לדברי קלאודיה כץ, בדקו את פרטי העובדים האלה, ולא כולם, לדבריה, עובדים במקומות שציין מר פלדמן.

ביקשתי מעובדת המדינה להצביע ברשימה על האנשים שלגביהם, לטענתה, היצגנו נתונים כוזבים. גברת כץ סימנה שלושה שמות. אמרתי לה: "מיד, לעיני הקהל הנכבד הזה, נבדוק מי מאתנו אינו דובר אמת". העברתי את הטלפון למצב רמקול, וחייגתי. במשרד מסרו לי מספרי טלפון של כמה חברות שבהם חשבת למצוא אנשים שסידרנו להם עבודה. כשחייגתי לאותן חברות שאלתי האם עובד זה וזה נמצא בעבודה, והאם הוא פנוי לשיחת טלפון. את מי שניגש לטלפון שאלתי מה שמו, כמה זמן הוא עובד באותו מקום, האם חשב לעזוב, והאם הוא מרוצה מתנאי העסקתו. בגדול, הצלחתי להמחיש, לעיני הקהל הנכבד, שכל האנשים שקלאודיה כץ חשבה ל"נפשות מתות" התגלו כחיים וקיימים ועבדו במקומות שבהם סידרנו להם עבודה.

אז מה קרה אחר כך, אתם שואלים?

אחר כך הופץ הפרוטוקול של ישיבת הסיכום. על פי הנוהל במשרד ממשלתי, הוא נשלח לשר, למנכ"ל המשרד, ולכל שאר המשתתפים בישיבה: לסוכנות ואלינו.

וראה זה פלא, בפרוטוקול כתבה קלאודיה כץ-ש"סטטוס" הגישה דוח מזויף ושהיו נתונים כוזבים ברשימת מקבלי העבודה! וכל זה אחרי שאני, בישיבה, לעיני עדים, טלפנתי לכל המעסיקים והוכחתי שהאשמותיה של כץ חסרות יסוד!

כמה יממות אחרי שהפרוטוקול הגיע לכל המעוניין, הפצתי הכחשה. גם היא הגיעה לכל המעוניין, ובכלל זה לשר ולמנכ"ל המשרד. ניסחתי אותה בצורה החריפה ביותר, הצגתי עובדות, ותיארתי את מהלך הישיבה, מה נאמר לי, וכיצד פעלתי בתגובה על הדברים. מיד חשדתי שקלאודיה כץ מנסה להכפיש את שם החברה שלי, ולא נרתעת לשם כך מהוצאת דיבה בוטה.

מסמך כזה היה אמור לחולל רעידת אדמה במשרד. האשמה חמורה כל כך מחייבת חקירה יסודית. אם אין אמת בדבריי ואני סתם מעליל עלילות על ראש אגף התעסוקה, צריכים לחקור אותי. ואם יש בהם אמת, הרי שגברת כץ צריכה לתת את הדין על הכפשת שמי וזיוף פרוטוקול הישיבה.

ואני חוזר ושואל, כדרך אחינו בני ישראל: מה אתם חושבים לעצמכם?!

אבל אין עונה. דממה דקה.

נראה שכל הדרגים זרקו את ההכחשה שלי לפח, בשרירות לב.

היה לי הרושם שבמשרד החליטו לא לפוצץ את הפרשה המביכה. אבל הרי כל שר הגון בכל מדינה תרבותית היה אמור לחקור איזו מין הפקרות משתוללת מתחת לאפו: מי משני הצדדים המאשימים זה את זה בעברה על החוק, צודק ומי אינו צודק.

אלו המסמך שלי היה משפיע, הייתה נערכת חקירה בהשתתפות המחלקה המשפטית של המשרד. אם נניח שהם התכוונו לתבוע אותי על הוצאת דיבה, הרי שבמקרה כזה המשרד היה צריך להוכיח בבית המשפט שהוצאתי את דיבתם. הם בוודאי נבהלו התפתחות כזאת ושוב פעלו על פי העיקרון של "יד רוחצת יד". כי אחרת למה המסמך השערורייתי שלי נעלם כאלו בלעה אותו האדמה? נראה ששוב הוכח החשד כאילו משרד הקליטה מתנהל כמו חנות מכולת פרטית.

ואגב, הסוכנות נתנה לסטטוס תעודת הוקרה על ביצוע מושלם של תכנית "עלייה 2000".

עדיין נותר בי הרושם שמשרד הקליטה והסוכנות ניהלו את אותה התכנית בשתי מדינות שונות. באחת מהן שוררים שלטון החוק ואחריות השלטון בפני העם, ובאחרת-השלטון מסוגל להפקיר את העם למען טובתו הפרטית של מישהו.

באיזו מדינה משתיהן נחיה, בסופו של דבר?

אנו עדיין מחכים בכליון עיניים לתשובותיהם של משטרת ישראל, הפרקליטות ומשרד מבקר המדינה.

מערכה שניה:

מכתבים מעולם הזוי

ולא-תִּכְחָשׁוּ וְלֹא-תִשְׁקְרוּ, אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ (ויקרא י"ט, י"א)

אתם, קוראים יקרים, בוודאי כבר הגעתם למסקנה שהסיפור שלי עוסק באיזו פקידה בכירה שהשקיעה את כל כוחותיה דווקא בחיסולה של חברה פרטית מסוימת.

מודה ומתוודה, שגם לי קשה להאמין בו.

פתאום, לגמרי במקרה, הפסיכולוגים של "הכוון" התחילו להרחיק מבקשי עבודה מ"סטטוס", בלי שום כוונת זדון?

לפתע פתאום כל תלונותי הרבות למשרד הקליטה נותרו ללא מענה זמן רב כל כך, כי גם בלי הטרדותי המשרד הממשלתי עסוק מעל הראש?

ולגמרי במקרה נדמה לי, שגברת קלאודיה כץ הניחה לחברה שלי להיגרר לתכנית "עלייה 2000", להבטיח לאנשים כל סיוע אפשרי, ואחר כך נתנה לי את הברירה-או להמשיך להשתתף בתכנית תוך הפסד, או לנטוש אותה ולהתבזות בפני כל הנרשמים אליה?

וכעת אספר כיצד סטטוס ספגה עוד מהלומה. ומי שמבין שאי אפשר להתבדח על עניינים כאלה, יבין שהמהלומה הזאת כוונה במזיד לחברה שלי, וניחתה מידיה של גברת כץ עצמה.

כאמור, רוב הלקוחות של סטטוס היו עולים חדשים-והטיפול בהם היה קשה יותר: כדי למשוך את מי שזה עתה הגיע ארצה, נאלצנו לשקוד ללא הרף על פתיחת מסלולי הכשרה חדשים ועל שיפור הקיימים. אני ומדריכי ההסבה המקצועית שלנו סברנו שיש להגמיש את תהליך ההכשרה המקצועית, ושכל כיתה וכיתה מחייבת גישה שונה. הרי המטרה שלנו היא לתת לאנשים הכשרה מקצועית מהירה ואיכותית. הרי גם לנו משתלם להכשיר אנשים כראוי, כדי למצוא להם עבודה. קבעתי את הכלל: אם רק הכשרנו מישהו אבל לא מצאנו לו עבודה, עשינו רק חצי עבודה, ומי שעושה רק חצי עבודה, מרוויח רק מחצית

מהתשלום. לחברה שלי היה מניע חזק להגיע לאחוזים גבוהים של מוצאי עבודה, ולכן השגנו תוצאות די מרשימות.

המבקשים ללמוד הגיעו תחילה לפגישה אתנו. אם הצעותיה של סטטוס נראו להם, הם חתמו אתנו על חוזה לכשרה מקצועית, ואחר כך הלכו לקבל שובר ממשרד הקליטה. זה היה הנוהג הקבוע: העולה החדש מציג למשרד הקליטה תעודות מהמוסד להכשרה מקצועית שבחר בו, ועל סמך זאת מקבל שובר.

לפתע אנחנו מקבלים עוד דרישת שלום ממשרד הקליטה-בצורת מכתב רשמי מאגף התעסוקה. קלאודיה כץ תבעה בו שניתן לכל תלמידנו לעתיד, המבקשים שובר, כתב התחייבות למציאת עבודה.

הייתה זאת דרישה מטורפת, משלושה טעמים:

ראשית, גם מרכזי ההכשרה נהנים משוברים של משרד הקליטה. במקרה שלנו המכתב היה ממוען למוסד להכשרה מקצועית ולא לחברת השמה. אומר גלויות, שלתבוע התחייבות כזאת ממרכזי הכשרה זהו טירוף גמור, ונוסף לכל זאת פשוט עבירה על החוק. מרכזי ההכשרה אינם עוסקים במציאת עבודה לתלמידיהם, כי הם אינם ערוכים לכך. רק חברות ההשמה מסוגלות ומורשות לעסוק בכך, מטעם משרד העבודה. עסקי ההשמה מתמודדים עם בעיות שונות שמחייבות כישורים מקצועיים שונים. אילו ההשמה הייתה עבודה קלה כל כך, המדינה הייתה מסוגלת לבצעה בכוחות עצמה, מבלי להזדקק לחברות ההשמה שמספרן בארץ כבר יותר מאלף. ואם מישהו ירצה למצוא לאנשים עבודה ללא רשיון ממשרד העבודה, הרי שבכך יפר לא רק את כללי המנהל התקין, אלא גם את החוק הפלילי הישראלי.

לפיכך, הדרישה למכתבי התחייבות הייתה בלתי חוקית בעליל. במקרה הנוכחי משרד הקליטה תבע דווקא ממוסד להכשרה מקצועית למצוא עבודה, למרות שמוסדות כאלה אינם עוסקים בכך. בכך עסקה חברה אחרת שלנו, "פרפקט פלוס", אולם היא לא נהנתה משוברים של משרד הקליטה. מכאן נובע שהמשרד לא יכול היה לתבוע ממנה כלום. במילים אחרות, לא ברור כלל ממי קלאודיה כץ תבעה את ההתחייבות הזאת.

אם כל מיני מרכזי הכשרה מקצועית, שלא היו מורשים לעסוק בהשמת עובדים, העזו לתת אז התחייבות כזאת, הרי שהם הפרו במפורש את החוק וסיבכו את עצמם בפלילים. וכל זה נעשה ברצונם של משרד הקליטה, ושל קלאודיה כץ בכבודה ובעצמה!

שנית, לדרישה החדשה לא היה תוקף משפטי במקרה של סטטוס, כי את ההסכמים למתן הכשרה מקצועית חתמנו עם מי שלמדו אצלנו, ולא עם משרד הקליטה. עם המשרד לא הייתה לנו שום התקשרות משפטית, ולכן לא הייתה לאותו גוף ממשלתי שום זכות לתבוע מאתנו התחייבות כלשהי.

שלישית, כי נדרשנו, בעצם, להתחייבות בלתי אפשרית, של מאה אחוזי השמה. זה לא ייתכן אפילו בעיקרון. יש מדע שחוקר שיטות לחינוך מבוגרים, ונקרא אנדרוגוגיה, ויש בו חוקים שונים מאלה של הפדגוגיה, המדע שעוסק בחינוך ילדים וצעירים. מחקרים אנדרוגוגיים הוכיחו שאחוז ההשמה אצל מבוגרים שלמדו מקצוע חדש הוא 35 עד 40 אחוז במקרה הטוב מאוד. לשבחה של סטטוס ייאמר, שאצלנו האחוז הזה היה כמעט כפול. בין היתר, משום שהיה לנו חומר אנושי טוב: עולים מברית המועצות לשעבר עם השכלת יסוד ברמה גבוהה, בעלי מוסר עבודה גבוה, המבינים שעליהם לפרנס את משפחותיהם.

ובכל זאת אי אפשר להגיע למאה אחוזי השמה! ייתכנו אירועים רבים בחייו של אדם מבוגר, כגון נישואים, גירושים, לידת ילדים ונכדים, או מוות של קרובי משפחתו. ובתוקף הנסיבות האלה, ייתכן בהחלט שהוא יימנע מלקבל את העבודה שמצאנו לו. מובן מאליו שמקרים כאלה נדירים, אולם הם מתרחשים. כמו כן, לאדם בגיל העמידה חסרים המרץ והנחישות של תלמיד אוניברסיטה. בדרך כלל הוא כבר לא מאמין שאין דבר העומד בפני הרצון. אדם כזה זהיר והססן מטבעו.

בקיצור, אי אפשר להבטיח מאה אחוזי השמה! מי שמוכן להבטיח תוצאות כאלה הוא שקרן, והשקר מידה מגונה הוא. לכן, כל עובד מדינה שתובע בתום לב תוצאות בלתי-מדעיות שכאלה, ללא הרהור שני, יש מקום לפקפק בכישוריו המקצועיים.

אם אותו עובד מדינה שכח שדרישותיו הסהרוריות מנוגדות לחוק ולהגיון, גם אז המסקנה הבלתי נמנעת היא שמא מקומו של אותו עובד מדינה לא יכירנו במשרד ממשלתי.

מכאן שאין מנוס מההשערה שקלאודיה כץ חסרת כל כישורים בתחום פעילותה. היא הציגה למרכזי הכשרה מקצועית דרישות המנוגדות לחוק, להגיון, ולממצאים המדעיים.

נכון שגם אתם מסרבים להאמין בכך, שאת אחת מהמחלקות במשרד הקליטה מנהלת חובבנית?

והרי לכם עוד השערה: שקלאודיה כץ דווקא הבינה היטב את חוסר ההיגיון שבהוראות החדשות. מכאן נובע שהיא ניצלה ביודעין את הסמכויות שהעניקה לה המדינה כדי להתעלל בעסק פרטי באמצעים בלתי חוקיים. באמצעים כאלה היא יכולה לחסל כל עסק בלתי רצוי. הרי אין מי שמסוגל למלא בקשות דמיוניות, מלבד דג הזהב. ויותר מכל, דרישתה נראתה כמו פגיעה ישירה ב"סטטוס".

למה דווקא בסטטוס, תשאלו? כאמור, היינו החברה היחידה או לכל הפחות אחת מקומץ חברות שעסקו הן בהכשרה מקצועית והן בהשמת עובדים, ברשיון מטעם משרד העבודה. אני חושד שאת כל הפרשה של מכתבי ההתחייבות

התחילו רק כדי למצוא תואנה למנוע מסטטוס לקבל שוברים להסבה, וזאת הייתה פגיעה קטלנית בעסק שלנו. אני משער שקלאודיה כץ, משנואשה למצוא סיבות חוקיות לחיסול העסק שלי, החלה להמציא סיבות לא חוקיות.

שוב נחלצתי להגן על "סטטוס". בשיחה עם גברת כץ ניסיתי לפנות לשכל הישר שלה ולהסביר לה מה שכבר הסברתי לכם בשורות הקודמות-שדרישתה חסרת יסוד מדעי, הגיוני וחוקי.

תשובתה הייתה חד משמעית: "או שתתחילו לתת מכתבי התחייבות, על פי דרישת האגף, או שכבר לא תעבדו תמורת שוברים של משרד הקליטה".

פירושו של דבר היה אם לא חיסולה של "סטטוס", אז לפחות הכנסתה לתרדמת. הטיפול בעולים חדשים מברית המועצות לשעבר היה התחום הייחודי שלנו, ומלכתחילה תכננתי שהעסק שלי יתמחה בו. הבנתי אז, במורת, רוח שאם עולים חדשים לא יוכלו ללמוד אצלנו תמורת שוברים, אנחנו יכולים לסגור את העסק. אותו קומץ שיבוא ללמוד אצלנו על חשבוננו במקום תמורת שוברים, לא יכולים להבטיח לנו רווח סביר.

שוב דחקו את החברה שלי למבוי סתום. התחלנו לחלק מכתבי התחייבות כאלה למספר עולים שחתמו על חוזה עם "סטטוס". היה ברור לי שמדובר בטירוף גמור, אבל לא נותרה לי שום ברירה. ניסיתי פשוט להרוויח זמן ובינתיים לנסות להוכיח למישהו שפוי במשרד הקליטה-אם יש כזה- שהדרישה החדשה, מהחברה שלי או מכל חברה אחרת, איננה מציאותית. פניתי פעם נוספת לכל הגורמים המוכרים: לשכת השר, לשכת המנכ"ל, ואגף התעסוקה. ושוב לא זכיתי לאוזן קשבת בשום מקום. למרבה הצער, מלחמתה של קלאודיה כץ בעסק הגון הוכתרה בהצלחה: עובדת המדינה ניצלה את השררה שהמדינה העניקה לה, והצליחה ליצור מצב שבו אי אפשר היה כלל להגיע לחקר האמת, וראש אגף התעסוקה עוללה ככל העולה על רוחה.

כעבור כשנה הודיעו לי ממשרד הקליטה שהם אינם מרוצים מאתנו. בשלושה מכתבים רשמיים מלשכות מקומיות של המשרד הודיעו לנו שפעילותה של סטטוס אינה משביעה את רצונם. כאילו, לפי המידע שבידיהם, כמה מבוגרינו, שקבלו מאתנו מכתבי התחייבות למציאת עבודה, לא מצאו עבודה בשום מקום. מנסחי המכתב הממשלתי הדגישו שהם קיבלו מידע זה מסבב שיחות טלפוניות עם בוגרינו. בעקבות זאת, אותן שלוש לשכות מפסיקות מעתה לתת שוברים ללימודים ב"סטטוס".

מיד הבליחה בי המחשבה, האמנם רק לסטטוס הגיעו מכתבים כאלה? ואם לא, למי עוד-למרכזי ההכשרה, שאינם מורשים כלל לעסוק בהשמת עובדים? אפילו בתור השערה המחשבה הזאת נראתה בעיקר כהבל ורעות רוח. לכל מכתב צורפה רשימה של כחמישה עשר עד עשרים שמות. אני מציין זאת כדי להציג את ממדיהם האמתיים של הדברים. מאז שהחלה הפרשה של מכתבי ההתחייבות הספקנו להעניק הכשרה ולמצוא מקום עבודה למאות עובדים.

מתוכם, מספר זניח של כחמישה עשר עד עשרים איש נותרו חסרי תעסוקה-ואלה אותם "המזויפים" האמורים לעיל. כאמור, השמה של מאה אחוזים איננה אפשרית, כי מדובר בבני אדם. הרי גם מפעיל מחרטה שמסוגל לעבד היטב חמש מאות רכיבים, מקלקל עשרה. מנהל נבון לא יחליט לפטר עובד על כך שהוא לא מסוגל לעבד ללא דופי מאה אחוז מהרכיבים, כי זאת משימה בלתי אפשרית.

נדמה לי שההגיון הזה מובן גם להדיוטות, אבל משום מה נשגב מבינתם של "אנשי המקצוע" במשרד הקליטה. לכן החלטתי לבדוק אילו אנשים נכנסו לרשימות של מנסחי המכתבים במשרד הקליטה.

כשהתחלנו לבדוק את הרשימות נדהמנו שוב לגלות עד כמה חלחלה תרבות השקר לפעילותו של משרד הקליטה.

אכן, ברשימות האלו הופיעו אנשים שלא מצאנו להם עבודה. כמה מהם לא השלימו את הכשרתם, איש איש וסיבותיו עמו, ולכן לא קיבלו תעודת מוסמך, כך שסיוע שלנו להשמתם לא בא בחשבון. והיו גם מקרים מעניינים יותר-של מי שלא למדו אצלנו בכלל.

אנשי המשרד, כשקלטו שהכל מותר להם, לא טרחו לשוות לרשימות האלה אפילו שמץ של אמינות. הם פשוט העלילו עלינו!

ובעקבות המכתבים האלה הם שללו מאתנו את הזכות לקבל שוברים, כמו שעשו חברות אחרות.

עליכם להבין שהדבר נעשה מסיבות בלתי חוקיות בעליל, על סמך עלילת שווא-ולא מצד איזה בעל בסטה במחנה יהודה, אלא מצד גוף ממשלתי! כתוצאה מכך, המשכנו לפעול בתנאי תחרות בלתי הוגנת, שאגף התעסוקה יצר באופן מלאכותי. לא יכולנו למלא כיתות, כי המדינה לא העניקה מימון למבקשים ללמוד אצלנו. לעומת זאת הצלחתם של מתחרנו, גם אלה שלא עמדו בתנאי המכרז, הייתה מובטחת.

כתוצאה מכך פחת מספר תלמידינו, אולם לא נותרנו חסרי תעסוקה לגמרי: אנשים באו ללמוד אצלנו גם על חשבונם. כולם הכירו אותנו והמליצו עלינו בפני חבריהם ומכריהם. אנחנו, מצדנו, אפשרנו פריסת תשלומים למבקשים ללמוד אצלנו, כדי שיוכלו להשלים את הכשרתם ויפרעו את חובם אחר כך. ושוב נאלצנו לעשות שמיניות. אכן, קשה מאוד למכור דבר שמישהו אחר נותן בחינם. הרי העולה החדש יעדיף ללמוד תמורת שובר. הישרדותנו ופעילותנו נעשו קשות יותר ויותר, אבל לא הייתה לנו שום ברירה. כאלה מין עובדי מדינה יש לנו: הם מאמינים באדיקות בכך שאת המדינה אפשר לנהל כמו חנות מכולת, לצפצף על החוקים, ולשפוך ים של כסף לכל מקום שימצאו לנכון, בלי להתחשב בחוקי המדינה ובהנחיות משרד הקליטה.

קלאודיה כץ רצתה להנחית מהלומה על סטטוס, ואכן הנחיתה אותה, אבל המהלומה הזאת נחתה גם על חפים מפשע. מהעולים החדשים נשללה האפשרות לקבל אצלנו, תמורת שוברים, הסבה איכותית ואחר כך השמה. כאמור, היינו החברה היחידה בארץ, או אחת מקומץ חברות, שהיו מסוגלות להעניק הן הכשרה מקצועית והן מקום עבודה. כעת נאלצו העולים החדשים ללמוד במרכזי הכשרה רגילים, שלא התמחו בהשמתם של בוגרי ההכשרה.

לא אחת ולא שתיים פירטתי בפני השרה סופה לנדבר, הן בשיחות פנים אל פנים והן בכתב, את כל צרותי החדשות, ובכל פעם הכל נגמר בדיבורים בעלמא ובהבטחות שווא. שום דבר לא זז. ושוב התעורר בי החשד שמא גברת לנדבר היא שותפה מלאה למעלליה של גברת כץ או שמא איננה מסוגלת להורות לה להפסיק לנהוג במשרדה-ומכאן, שגם במדינה, כבמטבחה הפרטי. מה הבעיה-אין לה אומץ!?

הייתכן שגברת לנדבר פוחדת מהכפופה לה? אז במה כבר קלאודיה כץ הצליחה לאיים עד כדי כך על השרה?

המצב נעשה מטורף יותר ויותר, והרי לכם עוד שתי דוגמאות לכך:

משרד הקליטה הכריז לא אחת שהתכניות של "סטטוס" היו מוצלחות למדי, והפיקה עליהן סרטי תדמית. למשל, על התכנית שלנו לטיפול בעולים מאתיופיה. אנשים אלה למדו אצלנו תמורת שוברים, ואפילו אחרי פרשת מכתבי ההתחייבות. בסרט הרבו להזכיר שהמשרד טיפל בהצלחה באוכלוסיית העולים הזאת, שהם למדו היטב במסלולי ההכשרה, וקיבלו תעודות הסמכה ומקומות עבודה. אלא שבסרט כיכבו דווקא...תעודות ההסמכה של "סטטוס". על התעודות, ליד שם החברה שלנו, התנוסס לתפארת סמל משרד הקליטה. זאת אומרת, שבשיחות איתי הדגישו בפניי שהחברה שלי לא בסדר ושלא ירשו לי להתעסק בעולים חדשים, ואלו בסרט הם הרשו לעצמם להתהדר בנוצות שלנו! במלים אחרות, כשלגברת כץ היה צורך לספר מעשיות על דאגתה הבלתי נלאית לישראלים החדשים, היא לא התביישה לנצל את הישגיהם של אלו שכבר כמה שנים היא מנעה מהם לפעול בתנאים נורמליים!

במלים אחרות: גם כשכבר הצלחנו להגשים איזו תכנית, חרף מכשוליו של משרד הקליטה, המשרד קפץ מיד על ההזדמנות להתפאר בעבודתו הנהדרת-בלי שמץ של יושר. אם כך, למה היה צריך להילחם בנו באכזריות כזאת?

והנה עוד פרשיה. אחרי שמנעו מהחברה שלי להכשיר עולים חדשים תמורת שוברים, גיליתי שמשרד הקליטה, בלי שום מעצורים מוסריים, מימן בשוברים את ההכשרה המקצועית אצל כמה ממתחרינו חסרי המצפון. אכן חסרי מצפון, משום שהם העניקו, אם נקרא לילד בשמו, הכשרה ווירטואלית: לא היו להם מדריכים אנושיים, וגם לא מקומות לימוד ממשיים. "ההכשרה" שהם העניקו הייתה בסך הכל ערימת סרטוני ווידאו. לחברות האלו לא היה מעמד רשמי של מרכזי הכשרה או של חברות השמה, ועל פי החוק הן לא היו רשאיות להעניק

שום הכשרה. ובכל זאת משרד הקליטה העניק ל"בתי ספר" שכאלה אפשרות ללמד עולים חדשים תמורת שוברים, בשיטת "תפוס כפי יכולתך"!

לאור כל זאת נראה לי שהייתה כאן פגיעה ממוקדת בנו. אבל כאמור, היא נחתה גם על אנשים חפים מכל פשע- קרי, העולים החדשים. וכמו כן אחזור ואומר, שכולי תקווה שקלאודיה כץ וסופה לנדבר תיאלצנה אי פעם לומר את האמת למשטרה ולמבקר המדינה. שהמשטרה ומבקר המדינה יתקנו אותי אם אני טועה: מעשיו של אגף התעסוקה המתוארים בפרק הזה הם עברות על החוק. תרגיל מכתבי ההתחייבות הדמיוניים של קלאודיה כץ הוא הפרה חמורה של הכללים ושל הנורמות בשירות המדינה. מטרתן של כל הפעולות האלו הייתה להונות את רשויות המדינה הנוגעות בדבר, וגם אנשים בשר ודם, קרי העולים החדשים.

אני עצמי דיווחתי לכבוד השר סופה לנדבר על כך שעובדי משרדה, אם נדבר בגלוי, עושים ככל העולה על רוחם. אינני משפטן, מטעם התביעה או ההגנה, ולכן חוות דעתי איננה מקצועית. אבל לעניות דעתי כל זה דומה מאוד לעברה. השרה לנדבר גם זאת, לעניות דעתי-התנהגה כשותפה ישירה במעשים המפוקפקים האלה. ליתר דיוק: היא התעלמה לחלוטין מפניותי, ולמיטב הבנתי, לא נקטה שום פעולות כדי לתבוע דין וחשבון מהכפופה לה, קלאודיה כץ. והמצב הלך והדרדר, כפי שיסופר בהמשך.

אני עדיין מקווה לתגובה הולמת מצד המשטרה, פרקליטות המדינה ומבקר המדינה-או שיום אחד באמת נמצא את עצמנו ברפובליקת בננות!

מערכה שלישית:

מה שנקרא בפי העם-כנופיה

לא-תעשו עֵוָל, בְּמִשְׁפָּט, בְּמִדָּה, בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה. לוֹ מֵאֲזַנִּי צֶדֶק אֲבִי-צֶדֶק, אֵיפֹת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק--יְהִי לָכֶם (ויקרא י"ט, ל"ה)

נראה לי שהנבונים שבקוראיי כבר תמהים הכיצד, אחרי כה הרבה עוולות ושרירות לב, עוד הייתי יכול לפצוח ביוזמות חדשות. מובן מאליו, יטענו למודי הנסיון, שמי שמזדקר כמו מסמר חוטף בראש. על כך אענה בזו הלשון: זה מה שקורה במדינות רודניות מסוימות. ואלו אנחנו מדינה חופשית ומתקדמת.

ועדיין סירבתי בכל תוקף להאמין שאיננו דמוקרטיה אלא רפובליקת בננות עם חוקים של רפובליקה שכזאת. בנוסף לכך, הייתי מוכרח להמשיך בעבודתי משום שלמרות מורת הרוח הגלויה כלפיי מצד כל בעלי השררה, הייתי מוכרח

למלא את התחייבויותי לתלמידי ההסבות, לשלם משכורות לעובדיי, וגם לשלם שכר דירה ומיסים.

ואז נקרתה לי הזדמנות של פעם בשלוש שנים. כלומר, חשבתי שזאת הזדמנות. אבל בפעל היא התגלתה כסתם עוד תחמנות.

אך בל נקדים את המאוחר.

אחת לשלוש שנים משרד הקליטה נהג לפרסם מכרזים להשתתפות בתכנית הממשלתית "הכוון", אותה התכנית שבינתיים לא הצלחתי להתחבב על מפעיליה. עד לאותו רגע, סטטוס עמדה בכבוד בכל דרישות המכרז-ואפילו אחרי שהתרחשו כל הפרשיות המקוממות שתיארתי בפרקים הקודמים. משרד הקליטה הצליח להנחית על העסק שלי כמה מהלומות מכאיבות-אולם חרף מאמציהם של הפקידונים, סטטוס עוד הייתה חיה וקיימת, הגיעה לרמת ביצוע מכובדת והייתה מוכנה להילחם על זכותה להשתתף בתכנית "הכוון".

האמנתי שאם החברה שלי תזכה במכרז ותתחיל בפעילות מקצועית של ממש במסגרת "הכוון", ניכנס לרשימת המשתתפים בתכניות של המשרד וסוף סוף יניחו לנו ויפסיקו לדכא את העסק שלי. במקרה כזה היינו הופכים לאמצעי יעיל של משרד הקליטה להפגין את ההצלחה המקצועית שלהם. הרי המדינה כבר ניסתה לייחס לעצמה את ההצלחה המקצועית שלהם. הרי המדינה כבר ההתחייבות לעולים. לכן, לעניות דעתי, אלו התקבלנו לתכנית הממשלתית, לכולנו היו חיים קלים יותר: לקלאודיה כץ כבר לא הייתה שום סיבה לכלות את חייה היפים במאבקים נגדי, כי רק טיפשים כורתים את הענף שהם יושבים עליו. ואני כבר לא הייתי צריך להתגונן ללא הרף ממלכודות ומהתקפות, והייתי יכול לנשום לרווחה ולהעלות את סטטוס למעמד שהייתה ראויה לו כבר מזמן.

במכרז הורשו להשתתף רק לחברות השמה מורשות. כדי להשתתף בו היה עליהן לחתום על חוזה עם מרכזי הסבה, גם כן מורשים. מחברות רגילות נדרש מאמץ משמעותי: חברה אחת נדרשה למצוא שותפים, אחרת-לשפץ מבנים, ואחרת-למצוא עובדים חדשים.

אלא שהחברה שלי הייתה מיוחדת במינה: כאמור, חברת ההשמה והמכון להכשרה מקצועית היו תחת קורת גג אחת, של סטטוס. כל הכיתות, המחשבים, הציוד, ומצבת כוח האדם שלנו היו בסדר גמור. אלו זכינו, לא היינו צריכים אפילו לשנות את לוח הזמנים שלנו כדי להפוך למשתתפים מועילים בתכנית "הכוון"-בנגוד למתחרינו.

קראתי את מסמכי המכרז בהתפעלות: הם תיארו פחות או יותר את החברה שלנו. ספק אם מישהו יכול היה להתחרות בסטטוס בכל הנוגע להתאמת מאפייני החברה לתנאי המכרז. צריך להיכנס לזה, החלטתי, הגורל נוטה לנו חסד. הרי כל בר דעת חייב להבין שנביא תועלת אדירה לתכנית. הרי על מסמכי

המכרז חתמה שורה של נציגי משרד הקליטה, מלבד קלאודיה כץ (כי על פיה יישק דבר!), ועד אז לא היה לי כל יסוד לפקפק בתבונתם. הם מוכרחים להבין שתצמח פה תועלת אדירה לשני הצדדים. רק עכשיו אני תופס את עוצם תמימותי. אולם אז הכל נראה הגיוני. הרי זהו מכרז ממשלתי, אמרתי לעצמי, ולא תהיה איפה ואיפה, ככתוב בתורת אבותינו.

רק אחר כך התברר לי, ממקורות המידע שלי, שבמשך שנים עשרה שנה קודם לכן זכו במכרז אותו קומץ חברות-לא יותר מחמש. פשוט "ערבבו אותן" למראית עין, והקצו להן אזורים שונים במדינה. אינני יכול להתחייב שהמידע הזה אמין לגמרי, משום שמקורותיי כלל אינם משטרת ישראל, משרד מבקר המדינה או פרקליטות המדינה. כל המוסדות הנכבדים האלה מסוגלים בהחלט לבדוק את מהימנות העדויות שבידי, ואני משער שהם יתעניינו בהן מאוד.

אבל נחזור לענייננו. ההכנות למכרז דורשות עבודה מרובה: צריך לחתום על כל ההסכמים הדרושים עם אנשים פרטיים ועם ארגונים לפני שמגישים את כל חבילת המסמכים. את חבילת המסמכים עצמה צריך לקנות. הכללים למילוי המסמכים האלה ממש דרקוניים: טעות אחת בגופן, ניסוח טיפה לא נכון, וכל המסמכים שלך ייפסלו והחברה שלך תיזרק מרשימת המשתתפים במכרז. אז אחרי כל מאמץ האדירים הזה, אחרי לילות ללא שינה, אנחנו מגישים ערימה כבדת משקל של טפסים שטרחנו למלא, וממתינים לתוצאות.

וועדת המכרזים של משרד הקליטה התחילה למרוח את הזמן. היה לנו חשד מבוסס שנערכים שם דיונים קדחתניים על גורלנו. הרי לא הייתה להם זכות לאסור עלינו לקנות את הטפסים ולהגיש אותם: אמנם אנחנו רפובליקת בנות אבל לא עד כדי כך. אני משער שהשתתפותנו במכרז הזה הייתה כעצם בגרון לא רק לאגף של קלאודיה כץ, אלא גם לכל שאר המשתתפים שלי לקו במרץ את סיר הבשר הזה כבר למעלה מעשר שנים. אז עכשיו הוועדה ניסתה להמציא דרכים לא להתיר לסטטוס לפלוש לנאות הדשא שלה. הרי כבר כמה חודשים הם משכו אותנו!

הנסיון הראשון לגזור עלינו גזירה שאין לעמוד בה היה פשוט בדיחה. הם הודיעו לי בטלפון שהוועדה לא מצליחה בשום אופן למצוא את הערבות הבנקאית בסך 50 אלף שקל שהייתי צריך לצרף למסמכי ההשתתפות. בלי המסמך החשוב הזה אי אפשר לקבל את המסמכים, וכדבריהם, "אפילו אל תנסו להשיג עותק חדש של הערבות, כי אף אחד לא מתכוון לחכות לכם". פתאום הם נורא נחפזו, אחרי שעד אז חיכיתי מהם לאיזו דרישת שלום במשך שבועות. אין בעיה, עניתי. כבר חשבתי על זה, כי תקלות תמיד קורות. בבנק כבר קיבלתי שלושה עותקים מאושרים ותוך שעה בדיוק אביא לכם את שני העותקים האחרים. אבל עוד לפני שהדלקתי את הרכב כבר צלצול מהוועדה: הייתה טעות קטנה, מצאנו את הערבות שלכם. אין צורך לנסוע. טוב, חשבתי. צחקנו קצת.

את הנסיון השני לנפנף אותנו מהמכרז כבר עשתה ראש אגף התעסוקה בעצמה: היא הבינה, כנראה, שבדרכים עקלקלות לא תצליח לעקוף אותי, ושהיא חייבת לארגן את חיסולי בעצמה, ולא באמצעות פקידוני הוועדה. סגניתה של קלאודיה כץ טלפנה אליי, כדי להודיע לי שהמועמדת מטעמנו לניהול סניף "הכוון" בחיפה איננה מתאימה למשרה, ולכן השתתפותנו במכרז שוב עומדת בסימן שאלה גדול. מדוע אינה מתאימה, התעניינתי. מונחים לפניי תנאי המכרז, והמועמדת שלי עונה על הדרישות המצוינות שם: השכלה, נסיון מקצועי, ותחומי עיסוק. אנא הסבירו לי מדוע היא לא הצליחה להשביע את רצון האגף שלכם, ביקשתי. סגניתה של קלאודיה כץ, שככל הנראה נבוכה מעקשנותי, הסגירה מיד את גבירתה, והודיעה לי בזו הלשון: גברת קלאודיה כץ אמרה שהיא עצמה סיננה את המועמדת שלנו. וזאת למה? אינני יודעת, ייתכן שהיא צעירה מדי.

זה כבר היה תירוץ חדש. מובן מאליו שהחלטה כזאת הייתה שרירות לב פלילית מצד ראש האגף בכבודה ובעצמה. בשום מקום בתנאי המכרז לא הוזכר סף הגיל של המועמדים למשרה, כלומר סף הגיל של המועמדים היה על פי החוקים המקובלים במדינת ישראל. אולם הסבר הזוי שכזה, ואפילו רק מפיה של סגנית ראש האגף, הלם בהחלט את אופיו של כל האגף הזה ושל קלאודיה כץ עצמה. ולא הייתי מתפלא אלו הם שלפו מהשרוול כללים שאוסרים את ההשתתפות במכרז על מועמדים "יפים מדי", "חכמים מדי", או "הגונים מדי". מילא, יופי הוא עניין של טעם, אבל מנסיוני למדתי שעובדים הסובלים מעודף חוכמה והגינות לא מצליחים לשרוד באגף התעסוקה.

יש לכם ברירה, המשיכה הסגנית: או שתמצאו מהר מועמדת באותה רמה, שתהייה תחליף שווה ערך ולשביעות רצון האגף- במשך שבוע, או שהמכרז יתקיים ללא סטטוס.

הדרישה הזאת הייתה בלתי אפשרית למעשה. מומחים ברמה גבוהה לא צומחים על העצים. וכשכבר כמעט התייאשנו, היה לנו מזל אגדתי: אחד העובדים שלי מצא מועמדת מתאימה עם נסיון רב שנים במיזמי תעסוקה במסגרת הג'ונינט. הנסיון והכישורים של הגברת היו ברמה כזאת שקלאודיה כץ בכבודה ובעצמה לא הייתה מסוגלת להתחרות בה. והיה לנו עוד מזל-האישה הזאת הסכימה מיד למשרה שהצעתי לה. היא הסבירה שכבר הרוויחה די והותר, וכעת היא רוצה להקדיש יותר זמן למשפחתה. לכן עבודה ליד הבית תתאים לה.

לא האמנתי למזלי הטוב, ושלחתי את פרטיה של המועמדת החלופית למשרד. יום בהיר אחד, בשעה שמונה וחצי בבוקר, ישבתי לי במקום העבודה שלי. לא הייתי מוכרח להיות שם כל כך מוקדם. לא תמיד הגעתי השכם בבוקר, כי יש עבודה גם מחוץ למשרד. הטלפון צלצל: שלום, אני מאגף התעסוקה. קיבלנו את המסמכים שלכם עם פרטי המועמדת החלופית. גברת קלאודיה כץ רוצה להיפגש פנים אל פנים אתך ועם המועמדת החדשה שלך כדי לאשר את

מועמדותה. אבל אפשר לבוא רק היום עד 12 בצהריים. הזמן קצר מאוד מאוד, כידוע. אם לא תגיעו עד אמצע היום, השתתפותכם במכרז תרד מהפרק.

הרגשתי כאילו דון קורליאונה מדבר אליי. אבל הבעיה הזאת הייתה בעדיפות שנייה. העיקר היה להספיק להגיע בזמן.

תארו לכם מצב כזה, קוראים יקרים: המשרד שלי בחיפה, השעה כמעט תשע בבוקר, העובדת היקרה שלי יושבת בבית בקריית ים, ואולי עוד ישנה, ואני חייב להגיע עד שתיים עשרה למשרד הקליטה בירושלים.

טלפנתי לגברת ההיא, ואמרתי לה: אז ככה, תוך רבע שעה בדיוק אני בא לאסוף אותך, תתארגני מהר! היא הספיקה לענות לי רק "אוי-ואבוי!". בגדול, דהרתי עד ירושלים כמו משוגע, בעוד העובדת שלי מתאפרת, מורחת אודם ומשחילה עגילים ממש ברכב שלי. ריבוננו של עולם, למראה השתדלותנו האדירה, ביטל את פקק המסורתי בכניסה לירושלים, ובכך פשוט הציל את נפשנו. על מציאת מקום חניה נורמלי לא היה אפילו מה לחשוב-פשוט עזבתי את הרכב במקום שיצא לי. התפרצנו בסערה לחדר הקבלה של קלאודיה כץ ברבע לשתיים עשרה.

"אהה, הגעתם", אמרה ראש האגף. אני יודעת שמר פלדמן הציג את מועמדותך לתפקיד מנהלת הסניף בחיפה. קורות החיים והנסיון המקצועי שלך מרשימים מאוד. אני מאשרת את מועמדך. לא אגזול עוד מזמנך.

תאמינו או לא, אבל תוך רגע יצאנו מלשכתה של קלאודיה כץ בתדהמה של ממש-מה קרה פה!?

אני משער שקלאודיה כץ הייתה עובדת מדינה שתלטנית ומאמינה ללא פקפוק שברגע שהיא מניפה אצבע-מיד כל איש עסקים חייב לדהור אליה ללא שהיות מקצווי ארץ. או שאולי היא לא הייתה מעיזה לטרטר ככה סתם איש עסקים, ושגם התרגיל הזה תוכנן אך ורק נגדי? אילו נכנסנו למשרדה בשתיים עשרה ודקה, הרי שככל הנראה היה נאמר לנו: הראיון הסתיים, המועמדת לא אושרה, כל טוב לכם, עופו לעזאזל מהמכרז. תרחיש הגיוני, לאור כל ההתחכמויות הקודמות שקלאודיה כץ תכננה נגדי ונגד העסק שלי.

אבל במקרה של הזימון למשרד הקליטה ריבוננו של עולם שוב הציל אותי. הצלחנו להגיע בזמן, ועד אז הצלחתי להתגבר גם על שאר המכשולים. לוועדה לא נשאר למה להיטפל, והם הרשו לנו להשתתף במכרז. בלשון ציורית ניתן לומר שהכניסו אותנו לזירה ואפילו נתנו לנו מגבת.

אבל למרות הדימוי המהמם מעולם האגרוף, האמת היא שתוצאות המכרזים נקבעות בשקט, בוועדה. אין בה שום חילופי מהלומות. אחרי ההחלטה מודיעים למשתתפים על התוצאה, ותודה לאל אם הפקידים מואילים לענות לך על שאלות.

בתום תקופת הדיונים התברר לנו שבכלל לא אנחנו זכינו במכרז, אלא שתיים שלוש חברות אחרות. לא ענינו על דרישות מסוימות- מה לעשות, אבוד לנו. את השגותינו על מידת הגינותה של עבודת הוועדה יכולנו להשמיע אך ורק איש לרעהו. משרד הקליטה מאורגן ככה שכמעט בלתי אפשרי להגיע לחקר האמת ולהבין איך מתנהלים שם ההליכים. בתור פרס ניחומים הציעו לנו, כמו לשאר המשתתפים במכרז, לקבל בחזרה את הערבות הבנקאית וכן עותק מהחלטתה הרשמית של הוועדה.

וכאן החליטה ההשגחה העליונה לחשוף למעני את מסתורי המכרז הממשלתי הגדול. המידע הזה הגיע לידיי בדרך על-טבעית ממש.

איך זה נראה לכם: עובדת שלי, ששלחתי למשרד הקליטה לקבל את המסמכים שלנו, הגיעה ביום הלא נכון. הגברת שמופקדת על המסמכים האלה איננה במשרד. במקומה יושבת בלשכה גברת אחרת, שאין לה כל קשר למכרז וגם איננה בקיאה בכל הדקויות של ההתכתשות שמתחת לפני השטח. וחוץ מזה, היא הייתה כנראה טובת לב ולא ראתה שום טעם להתעלל באנשים ככה סתם-מצב נדיר במשרד הקליטה!

המועסקת שלי התלוננה בפני הגברת ההיא שלמרבה הצער היא הגיעה ביום הלא נכון, ועכשיו היא תצטרך להיסחב שוב כל הדרך מחיפה לירושלים, תפסיד עוד יום עבודה, המנהל יתעצבן... אז אולי אפשר ללכת לקראתה איכשהו?

במגירה ההיא נמצאים כל מסמכי המכרז, השיבה לה עובדת המדינה, באי רצון בולט לחשוב מעבר למה שתפקידה לחשוב עליו. צלמי משם מה שאת צריכה. מה הבעיה?

העובדת שלי עדכנה אותי בטלפון שנתנו לה שם מגירה מלאה בכל הסודות של המכרז הממשלתי. אמרתי לה שמותר לה לבזבז אפילו אלף שקלים על צילום מסמכים, העיקר שתצלם כל מה שרק אפשר.

וככה נפל לידינו מידע חסוי של משרד הקליטה. אלו העובדת שלי לא באה ביום הלא נכון למשרד הממשלתי, לא היינו זוכים לגלות פרטים מעניינים ביותר על התנהלותו של המכרז. עליי להדגיש שפעולותיה של העובדת שלי היו חוקיות לחלוטין-הרי מי שנתנה לה גישה למסמכים לא הייתה איזו מנקה עם מגב, אלא פקידה בכירה במשרד. כל צילומי המסמכים נעשו לגמרי בגלוי, והתשלומים עליהם הועברו כסדרם.

התחלנו לעיין בשלל שהעלינו, וככל שהתעמקנו בו, ענינו יצאו יותר ויותר מחוריהן.

ראשית חכמה, בהצעות של החברות שזכו במכרז היו שפע של טעויות בהגשה-וזאת לאור העובדה האמורה לעיל, שהדרישות בכל הנוגע לגופנים ולמראה החיצוני היו מחמירות ביותר: כל המסמכים חייבים להיות מודפסים, וכולם בגופן

David 12 . כל גופן אחר היה גורר את פסילת המסמכים על פי תנאי המכרז. אבל בכל הנוגע למכרז, הייתה גם הייתה איפה ואיפה!

דווקא בהצעות של מגישי ההצעה הזוכה היו מספרים רבים כתובים ביד-זזה כבר באמת לא יעלה על הדעת. אם נדמה לכם, קוראים יקרים, שאני טוחן לכם את המוח בשטויות קטנות, הרי שהן אינן קטנות כלל: על עבירות כאלה ואף על קטנות מאלה היו צריכים להעיף את סטטוס תיכף ומיד. אלא שהחברה שזכתה במכרז אפילו הגישה את הצעת המחיר בניגוד לכללים. וזה, יותר מכל, מעיד שהמסמכים האלה הוגשו מאוחר מהתאריך הנדרש בכללי המכרז. הדעת נותנת שהזוכה וגם וועדת המכרזים לא ידעו עד אותו רגע איזו הצעת מחיר אנחנו נגיש, והוסיפו את המספרים ביד, ממש בישיבת הוועדה. המגיש שמילא את מסמכי המכרז בצורה כזאת היה אמור להיפסל-ובעלי ההצעה הזאת זכו! אז נכון שמשהו פה לא מסתדר?

המשכנו לבדוק וגילינו משהו מעניין עוד יותר: אחד המועמדים לתפקיד יועץ תעסוקתי היה אותו בן אדם שגם אנחנו הצענו. זה מותר: הפסיכולוג הוא בסך הכל עובד שכיר ויכול לעבוד בכל חברה שתזכה במכרז. התברר שכמועמד החברה שזכתה, המועמד הזה קיבל הערכה גבוהה מאוד, ואלו כמועמדנו-נמוכה מאוד. מכאן נובע שאלו הוא היה עובד שלנו הוא היה נחשב ליועץ תעסוקתי גרוע, ואלו אצל החברה שזכתה ההערכה שלו הייתה עולה באורח פלא. תארו לכם אילו מין מכרזים הגונים וחסרי פניות נערכים אצלנו!

ראינו שאותו הסיפור חזר גם בנוגע לבניין מרכז ההכשרה. בהצעה שלנו מופיע משרד שהיה שייך להכוון-בהסכמתם, כמובן. אלא שגם מתחרינו הזכירו את המבנה הזה במסמכיהם. ושוב-מכאן נובע שאלו אנחנו שכרנו את המבנה הזה, הוא היה זוכה להערכה נמוכה בהרבה מזאת שקיבל אלו שכרה אותו החברה הזוכה. זאת למרות שהוא נמצא בדיוק באותה כתובת באשדוד.

קיבלנו ציון נמוך מאוד בסעיף של איכות המחשוב, מסיבה לא ברורה כלל. הרי סטטוס שירתה את מיקרוסופט ואת סימטרון, ובמרכזי ההכשרה שלה התנהלה כל הסבת העובדים לסימטרון. לכן הקפדנו להשתמש בצידוד ברמה הגבוהה ביותר, ולימדנו נושאים כמו הדמיה תלת-ממדית. לכך נדרשים המחשבים רבי העוצמה והחדישים ביותר, שלא כל מרכז להוראת מחשבים יכול להציע. ואלו במשרדים של מתחרינו שזכו במכרז, ראיתי במו עיניי מסכים מרובעים ומיושנים.

טוב, המסכים לא העיקר. מה שהכי מעניין פה הוא שעוד לפני פתיחת המכרז, בניין המחשבים שלנו עמד בהשגחתה האישית של עובדת המדינה הישראלית, יקירתי קלאודיה כץ. היא ביקרה שם מלווה בשתי גבירות מכובדות ומבוגרות, וספק אם הן ידעו איפה בדיוק נמצא כפתור ההפעלה של המחשב. לא הן ולא גברת כץ בכבודה ובעצמה נכנסו לכיתות של לימודי המחשבים שלנו או הפעילו

אפילו מחשב אחד. לעומת זאת, במסמכי המכרז שלנו, ציוד המחשבים שלנו קיבל ציון די נמוך. קצת מעליב, נכון?

אבל נעלבנו עוד יותר למראה הציון הנמוך למדיי שקיבלנו על ניסיון בעבודה עם עולים חדשים. כן, היה גם סעיף כזה. דווקא אנחנו סובלים מחוסר ניסיון בעבודה עם עולים חדשים?! הרי עד לרגע המכרז הוא עבדנו איתם יותר מעשר שנים! יותר שמונים אחוזים מכלל תלמידי ההכשרות ומוצאי העבודה שלנו היו עולים חדשים. מפעלים וחברות שילמו לנו על בוגרי ההכשרות שלנו-הרי יכלו לשאול אותם עד כמה הצלחנו להפוך מורים ועובדי מעבדה מברית המועצות לשעבר לבעלי מקצוע מעולים! הייתכן שבמשרד הקליטה יש תפיסה שונה במקצת של "הצלחה בעבודה עם עולים חדשים"? או שאולי הם שוב דחקו אותנו בגסות מעבודה "שמנה", בלי לברור באמצעים, והחליטו לתת את הנתח העסיסי הזה כראות עיניהם?

לא אלאה אתכם, קוראים יקרים, בדיווח מפורט על כל ההערכות הבלתי מוצדקות שקיבלנו בסעיפים שונים. די אם אומר שהיו למעלה מעשר כאלו. היינו קורבן להדרה מכוונת ובוטה מזירת התחרות. ועל כך אני יכול לומר שכך פועלים מי שלנגד עיניהם לא איכות ההכשרה המקצועית, לא עתידם של אזרחי המדינה החדשים, אלא אך ורק טובתם האישית.

נותר לי רק לשגות בהזיות של מטומטם, כדברי הגיבור הראשי ב"שנים עשר הכיסאות", או להישיר מבט אל המציאות.

זכרו מה שאל המשפטן לוקיוס קסיוס רווילה, מהמאה השנייה לספירה בכל חקירה קשה: "למי זה כדאי?"

כאמור לעיל, שחברי וועדת המכרזים היו שבעה במספר. אולם גיליתי לתדהמתי, שזכויות היתר של גברת קלאודיה כץ היו חלק מפורש מתנאי המכרז. אחד התנאים קבע שלהערכתה האישית יהיה משקל של לא פחות מ-20 אחוזים בהערכה הכללית של כל מתמודד על המכרז. במילים אחרות, חיבתה או שנאתה האישית של גברת כץ לחברה המתמודדת הכריעה יותר מכל יתרון או חסרון אפשרי. גם אלו הציעה את התנאים הטובים ביותר, את אנשי המקצוע המעולים ביותר, או המחירים הזולים ביותר, הרי ש-20 האחוזים המכריעים בהחלטה, התלויים בדעתו של פקיד אחד, שמו לאל את כל המאמצים, בבחינת "אתם לא נראים לי, אז נא לכם!". לקלאודיה כץ הייתה השפעה מכרעת על הציון שקיבלו החברות המתמודדות. למעשה, היא הייתה רשאית לבחור לבדה בחברה "הטובה ביותר" ולהפקיד בידה כספי ציבור-במכרז נזכרו מאות מיליוני שקלים!

רוחו של לוקיוס קסיוס רווילה ממש עולה באוב ומעלה את שאלתו הטורדנית: "למי זה כדאי?"

וקסיוס שלנו היה בוודאי מוסיף ושואל: מי כבר יכול היה להמציא מכרז כזה ואיך ייתכן שאישרה אותו וועדה מקצועית שבעיקרון אמורה לבחון את התאמתם של

המכרזים לחוק ולשכל הישר. איזה מין חוק מעניק לדעתו של אדם אחד משקל של 20 אחוזים יותר בהכרעה הסופית? והכיצד חתמו על כך כמה וכמה עובדים של משרד הקליטה, בעודם שפויים וצלולים בדעתם?!

ובמהלך אותה חקירה דמיונית, קסיוס היה לוקח הצידה את גיבור הסדרה הבלשית "אין לשנות את מקום המפגש", בגילומו המבריק של וולדימיר וויסוצקי, ומשמיע באוזניו את משפט המחץ: "וכך צמחה שותפות לדבר עבירה, מה שנקרא בפי העם 'כנופיה'!"

הגדרתה של "כנופיה" היא "חבורת בני אדם השותפים למזימה שכדאית להם". נכון, אין זה מונח משפטי מקצועי, אז שהמשטרה ופרקליטות המדינה תקבענה כיצד ראוי לכנות את חבר מרעיה של קלאודיה כץ.

הכנופיה הזאת עשתה ככל יכולתה כדי להרחיק שחקן חדש וחשוב, קרי "סטטוס", מהמגרש הפרטי שלה. אפילו כשהייה להם היתרון האדיר של 20 אחוזי הכרעה שהובטחו לקלאודיה כץ, הכנופיה עשתה המון מהלכים גסים ותרגילים עקומים בנסיון לנפנף אותנו מהמכרז. עד כדי כך התאמצה הכנופיה הזאת להרחיק מסיר הבשר שלה את כל מי שלא מוכן להתפשר אתה. הרווח מעל מכל, והוא היה ברור.

אם אני טועה, שזרועות החוק יתקנו אותי, אבל כל הפרשה הזאת נראית כמו ניצול משאבי המדינה בשרירות לב. שרירות ליבו של הקדקוד, כמובן, זה שמחזיק ב 20 אחוזים מהשליטה. סביר עד כאן?

את אותו שלל טיעונים פחות או יותר הצגתי בפגישה עם שרת הקליטה סופה לנדבר. פשוט מפני שהמנהלת צריכה לדעת מה מעוללת העובדת שלה, אם כי כבר העליתי לא אחת ולא שתיים בפני הגברת לנדבר את כל ההוכחות להפקרות של הפקידונים במשרד הקליטה, וכתבתי על ניסיונותי אלה בפרקים הקודמים. התלוננתי גם בפני מנכ"ל משרד הקליטה, דימיטרי אופרצב, ושניהם, למעשה, התעלמו מפניותי, כמו גם מהשאלות של חברי כנסת בעניין. כמו בנסיונות הקודמים, גם כעת לא הצלחתי להבקיע את חומת האדישות והציניות.

קיבלתי את הרושם שהיקף המידע שבידי, כל העדויות והמסמכים שהגיעו לידי הבהילו קצת את משרד הקליטה: הרי יש אינטרנט בעולם, ופתאום כל הציבור הרחב עלול לגלות הכל על המכרז הממשלתי, על תכנית "עלייה 2000", ועל היחס לעולים. פתאום, חצי שנה אחרי המכרז, אחרי יותר מעשר שנות פעילות-סגור את תכנית "הכוון", ללא שום נימוק. לי, כאזרח משלם מיסים, יש זכות לדרוש ממשרד הקליטה נימוקים להחלטה לסגור תכנית ממשלתית. אולי היא פתאום חיונית לי? הגשתי בקשה רשמית לנימוקים, פעם אחר פעם, ומובן מאליו שלא זכיתי לתשובה. ככל הנראה, לאזרח אכן מותר לדרוש מידע, אבל איש לא מתחייב שהאזרח יקבל אותו. בהחלט ברוחו של משרד הקליטה, אם כי בנגוד לחוק, כמובן. ואגב, תוך פחות משנה התכנית קמה לתחייה בשם אחר,

אבל בערך לשם אותן מטרות. כלומר, היה זה עוד תרגיל הונאה לשם התחמקות מאחריות. פשוט החליפו את השלט על המכולת.

המסקנה הבלתי נמנעת הייתה שהתעסקתי עם כנופיה אחת גדולה, שבה היו שותפים גם השרה ומנכ"ל המשרד, ושהכנופיה הזאת התכוונה למנוע מכל דכפין לזכות במכרזים ממשלתיים בעלי תקציב של מאות מיליוני שקלים, ובוודאי שלא לנמק למישהו את מעשיה.

החלטתי לפנות לנבחרי העם. כמה חברי כנסת הגישו שאילתות למשרד הקליטה בנוגע למכרז הממשלתי, והמשרד העלים מהן עין. אבל, בראותם שזאת כבר איננה בעיה פנים משרדית, הם הכינו לי עוד מהלומה מתועבת, שעליה אספר בהמשך. ואספר מי עוד היה שותף לאותה כנופיה כדי להגן על טובתו הפרטית.

ואני מספר לכם את כל זה רק כדי למנוע את התפשטות הגידול הממאיר הזה בכל המדינה, או שהוא יחסל את המדינה עד מהרה.

אם לא נעצור אותו, מדינת ישראל תיהפך לחנות מכולת פרטית-ועוד בהנהלתו של חנווני חסר מצפון ורודף בצע. כל האנשים הטובים יברחו ממנה, לנוכח כל שרירות הלב וההפקרות הזאת.

האם בזאת אנחנו רוצים!?

מערכה רביעית:

לא המבקר הנכון

"ולא תהדר פני גדול: בַּצֶּדֶק, תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ". (ויקרא י"ט, י"ג)

אספר לכם עתה סיפור קצרצר הממחיש שבצמרת משרד הקליטה כולם באותה כנופייה.

אחרי פרשת המכרז הממשלתי עדיין לא אבדה תקוותי לתקן את המצב, כמו שאומרים, בדרכי נועם, ללא הפעלת נשק כבד בצורת תלונה במשטרה. הרי תלונה במשטרה הייתה עלולה לסבך אותי בבעיות עם משרדי ממשלה אחרים. משרדי ממשלה בישראל, כמו במדינות רבות, כמבן, הם מנגנונים מסורבלים הכבולים לשגרה. אם איזו חברה נקלעת לצרות, ראשית חכמה שוללים את הרשיון שלה, ואחר כך מנהלים חקירה בעצלתיים. לעתים קרובות קרה שהחקירה התנהלה בהגינות והרישיון חודש, אבל הימים האלה חלפו. כבר קרה שיקירתי עובדת המדינה קלאודיה כץ ניסתה לפגוע בעסק שלי באמצעות משרד העבודה, וכתוצאה מכך הסניף התל אביבי שלנו, במשך למעלה משנה, לא שותף בתכניות ממשלתיות, ולעומת זאת המתחרים שלי שותפו גם שותפו. בשל כך, כפי שתוכלו לשער, ספגתי נזק כספי וגם תדמיתי, שהביא לצמצום ניכר במאגר הלקוחות האפשריים שלי. מכיוון שכבר הכרתי את שיטותיה המפוקפקות של קלאודיה כץ, ושיערתני שכבוד השרה תמיד תתמוך בה, נזהרתי

מתפניות חדות מדי. הייתי חייב לוודא שהעסק ימשיך לתפקד ולמלא את התחייבויותיו ליחידים ולארגונים.

כידוע, בכל משרד ממשלתי יש עובד שתפקידו מוגדר כ"מבקר המשרד". מובן שידעתי זאת אלא שמעולם לא התעמקתי בטיבו של המבקר הזה. פשוט לא הייתה לי אמתלה לכך וגם פנאי לא היה לי. סביר להניח שהאיש הזה אחראי בפני מבקר המדינה ומוצב במשרד במיוחד כדי לבדוק את פעילותם של האגפים השונים ולהשליט שם סדר. חשבתי לשטוח את צרותי דווקא בפניו, וליתר דיוק-בפניה. כי אז כיהנה בתפקיד הזה הגברת טלי בודהנה.

הפגזתי את לשכת מבקרת המשרד במכתבי תלונה, ואפילו זכיתי פעם-פעמיים לתשובה השגרתית. כלומר, תלונתך התקבלה, הנושא בטיפול.

אחר כך הפעלתי את קשרי והשגתי את הטלפון הישיר של טלי בודהנה. טלפנתי אליה כמה פעמים, סיפרתי לה מה מעיק עליי ושאלתי האם יש כאן מקום להליכים משפטיים.

מבקרת המשרד, כנראה כדי להיפטר איכשהו משיחת הטלפון השלישית או הרביעית איתי השיבה לי פתאום: בסדר, אקפוץ למשרד שלך. ביום זה וזה אהיה בחיפה בענייני המשרד ואקפוץ אליך.

תארו לכם, היא באמת הגיעה!

כבר בכניסה הכריזה גברת בודהנה, שתוכל להקדיש לשיחה על בעיותי לא יותר משעה וחצי. התכוננתי לשיחה היטב: העותקים של כל המסמכים ושל כל התכתובת הענפה שלי עם נציגים רשמיים של משרד הקליטה כבר נחו על השולחן, בשני תיקים עבי כרס. התחלתי לגלול את קורותי, שהיו שילוב של סיפור בלשי וטרגדיה שייקספירית.

בסופו של דבר-נשבע לכם- בילתה גברת בודהנה במשרדי לא שעה וחצי אלא שבע שעות. היא לא ציפתה להיתקל בכמות כזאת של מסמכים המצביעים על פעילות פלילית של המשרד שבו עבדה-בהוכחות למרמה ולרישומים כוזבים. היא פלטה שוב ושוב "לא ייתכן!"-ממש כמוני, בימים ההם, כשהתחלתי את מלחמתי החשאית נגד אגף התעסוקה. הגברת המבקרת הייתה בהלם, פשוטו כמשמעו. אחרי כשש כוסות קפה וכעשרים ואחת הצהרות "לא ייתכן!", גברת בודהנה התחייבה בתוקף לחקור בעניין. אני מצדי הפקדתי בידי עובדת המדינה את שני כרכי המסמכים והצהרתי שאחכה בסבלנות לתשובתה, כילד המצפה לחגיגת יום הולדתו.

מאז חלפו שבוע, שבועיים וגם חודש. מובן מאליו שטלפנתי אליה, שהרי גם לסבלנות יש גבול. ענו לי שנערך בירור. אם כבר, כאילו, הפלת עליהם טונה של מסמכים, אז חכה בסבלנות עד שיבדקו את כולם.

לא קיבלתי מענה של ממש לבעיות שלי גם כעבור חודש וחצי, וגם לא כעבור חודשיים.

ניהלתי עוד כמה שיחות טלפון על גברת טלי בוהדנה, ואחר כך היא התחילה לסנן את השיחות שלי. הבנתי שמאגרי היושר והסבלנות של הגברת הנכבדה התרוקנו. נראה שלהיטותה לחקור את העובדות שהצגתי בפניה הצטננה בעליל. לא התפלאתי על כך כלל: הרי בתוך משרד הקליטה היא יושבת, וכבר הספקתם לקלוט מה הלך הרוח שם.

כתבתי לא אחת ללשכת מבקרת המשרד בדרישה לתשובה רשמית על שאלתי: מה חוות דעתה של גברת בוהדנה על המידע שמסרתי לה בנוגע להפרת התקנות מצד משרד הקליטה, לזיופי המסמכים, ולשאר המעשים המקוממים. הרי במשך התקופה שבה טלי בוהדנה התעמקה בפרשה, אפילו חובבן היה מסוגל לקלוט שכל העסק מסריח ושיש יסוד סביר לחקירה פלילית. לאור העובדה שכבר דיווחתי למנכ"ל המשרד ולכבוד השרה על כל העברות, העניין נראה כמו מזימה כללית בהשתתפות הבכירים ביותר במנגנון.

בפניותי לטלי בוהדנה ביקשתי ממנה להבהיר לי, האם תתחיל חקירה רשמית במועד כלשהו, או שמא מבקרת המשרד סבורה שהמציאות שתיארתי היא חלק ממערכת הכללים החדשה החלה על העובדים עם משרד הקליטה.

כיליתי למעלה משנה על אותה התכתבות חד צדדית מרתקת! לפתע אני מקבל מכתב רשמי מלשכת מבקרת המשרד. חתם עליו פקיד לא ידוע לי בשם פרג'. פרג' האלמוני דיווח לי, בעשר מילים בדיוק: נערכה בדיקה בנוגע למסמכים שהגשתי, ולא התגלו כל אי סדרים.

טלפנתי למבקרת המשרד, וכה אמרתי לה: גברת בוהדנה, מיהו פרג'? הרי הפגישה רשמית במשרדי הייתה איתך, לא עם פרג'. את עותקי המסמכים המוכיחים את ההפקרות במשרד מסרתי לך עצמך. אין לי מושג אילו מסמכים בדק אדון פרג', כי הוא לא פירט אותם במכתבו. אין לי שום מושג האם הוא בדק את כל המסמכים, או האם המסמכים שבדק היו שלי בכלל! הרי גם את, כשעיינת במסמכים בשעת פגישתנו הרשמית במשרדי, היית רחוקה מאוד מלחשוב שבמקרה שלי "לא התגלו כל אי סדרים". אם לדעתך החקירה הושלמה, ואת סומכת על העובדים שמינית לחקור בעניין, בין אם זה פרג' או אחרים, אנא חתמי בשמך על המכתב הרשמי. ואז אוכל להמשיך לפעול, על סמך המכתב הזה וכל המסמכים שעיינת בהם. אפנה לגופים אחרים, שיוכלו לאשר את מהימנות הבדיקה שלך. כך לפחות אדע שלדעתך, כל מה שעוללו לי ולעסק שלי איננו סיבה לדאגה. אבל נא לחתום בשמך על המכתב.

"שמע", ענתה לי כבוד מבקרת המשרד, "אל תגיד לי על מה אני צריכה לחתום!"

בזאת הסתיימה התקשורת ביננו, ואחר כך היא כבר לא ענתה לשום צלצול שלי.

בזמן שהמתנתי שגברת בוהדנה תענה לתלונתי, חקרתי מה בדיוק תפקידו של מבקר משרד הקליטה. גיליתי שסמכותו מוגבלת אך ורק לתחומי המשרד, ושהוא כפוף לשר. במלים אחרות: הוא מפקח רק על המינהל התקין במשרד, אבל איננו משגיח עצמאי, בנגוד למבקר "הגדול", מבקר המדינה, שאותו ממנה הכנסת. המצב הזה מנוגד קשות לשכל הישר, אבל כאמור, משרדי הממשלה מתנהלים על פי נהלים משלהם. זה נוח יותר, כמובן: אגף הביקורת מציית לבכירי המשרד ואינו מסוגל לבקר אותם בשום אופן. מי יעז להעיר למנהל הישיר שלו על מעידותיו?! כאמור לעיל, עובדי המדינה בישראל הם בני אלים, וגאים מאוד במעמדם. במלים אחרות, נא לא להתבלט. השיטה שוב נחלה נצחון על השכל הישר, ובאותה הזדמנות גם על היושר.

הגעתי לשני הסברים אפשריים בנוגע לתגובתה של גברת בוהדנה על העדויות שמסרתי לידיה.

הסבר מספר אחת: ייתכן שהיא באמת ובתמים ניסתה לחקור בעניין ולמלא את חובתה המקצועית. פשוט מתחשק לי להאמין שטלי בוהדנה פעלה כאדם ישר. סוף כל סוף, אין לי כל הוכחות שההיפך הוא הנכון. היא ככל הנראה נאלצה לבקש הבהרות מיקירותי, עובדות המדינה הבכירות קלאודיה כץ וסופה לנדבר. מה היא עוד יכלה לעשות, כמי שכפופה ישירות לכבוד השרה? ואחר כך, כדרכו בקודש של המשרד, ייתכן שהפעילו עליה לחצים, והבהירו לה ברגישות ובנחישות שאיש אינו מעוניין בחקירה כשרה במקרה הזה. ייתכן שגם רמזו לה שיש עוד מועמדים למשרה שלה. ולעובד מדינה, הסכנה לאבד את משרתו חמורה יותר מהסכנה לפעול בנגוד לצוו מצפוני.

הסבר מספר שתיים: ייתכן שאני מייחס לטלי בוהדנה תכונות אציליות מדי. נניח שהיא הכירה מראש את סיפורי ולא התכוונה בכלל לעזור לי. פשוט משום שבמצבה כ"מבקר מחמד", זה היה מסובך מאוד. אבל הרי כבר קלטתם את התרגילים של משרד הקליטה, ואין שום סיבה שמבקר המשרד יהיה יוצא דופן. כלומר, הוא יכול להבטיח לחקור ולנקוט סחבת ככל יכולתו. בשעה שהם מנהלים חקירה אינסופית (או רק מתיימרים לנהל אותה), הזמן פועל לטובתם ולרעת. הרי אינני יכול לפנות לגופים ולמוסדות נוספים שבהם היו עושים לפחות משהו נגד ההפקרות הזאת. בינתיים העסק נפגע והפעילות נעצרת. החברה ממילא נאלצה לפעול בשוק רווי למדי, ולהתמודד עם תחרות אכזרית והגבלות מלאכותיות שהטיל עליה משרד הקליטה. ועכשיו פתאום גם הזמן פועל לרעתנו.

אלו רק ההשערות שלי. אינני טוען בוודאות שהכל קרה דווקא כך או כך. ובוודאי שמתם לב, קוראים יקרים, שאני מרבה להעלות השערות, פשוט משום שנורא קשה לגלות את האמת על משרד הקליטה. את זה לא מעזים לנסות אפילו גופים חזקים כמו משטרת ישראל, פרקליטות המדינה ומבקר המדינה. כן, המבקר "הגדול", לא מבקר המחמד של המשרד. כפי שכבר חזרתי וטענתי, אותם גופים נכבדים העומדים על משמר שלטון החוק והצדק חייבים סוף כל סוף

לחקור ולברר את פעילותו של משרד הקליטה ולחרוץ עליה משפט: או שכל המעשים האלה נחשבים לתקינים והפשע הוא עכשיו חוק חיינו, או שיש להעניש עליהם על פי החוק, שעדיין שולט במדינת ישראל.

אם לא יעשו כן, תיהפך ארצנו לבסטה של עבריינים, ואז תתחסל לגמרי. אז למי זה כדאי?

מערכה חמישית:

הקומבינה של רפי גינת

לא-תִּלְךָ רְכִיל בְּעַמֶּיךָ (ויקרא, י"ט, ט"ו)

למקרא הפרשיות הקודמות שקרו לי כנראה כבר הבנתם באיזה מצב נאלצה "סטטוס" לפעול במשך יותר משש שנים. היינו שנואים עד כדי כך על עובדי המדינה חסרי המצפון, עד שחטפנו מכה אחרי מכה, בתירוצים שונים ומשונים. אבל למרות כל מאמצייהם של אלה שלא היינו לרוחם, "סטטוס" הצליחה לשרוד, להרוויח, ולהועיל לעם ולמדינה. ובכלל לא משום שהיינו לוחמי צדק. פשוט הנסיון מלמד שלא כל כך קל להרוס עסק העומד על יסודות איתנים. עסק שבנוי היטב מתאושש בכוחות עצמו-אם לא מחסלים אותו באכזריות. אבל על כך עוד יסופר.

שרדנו, ראשית חכמה, בזכות העבודה הטובה שלנו, שממנה נבע גם השם הטוב שלנו. כאמור, אלו שהענקנו להם הסבה ומקום עבודה, הפיצו את שמעה של סטטוס בין חבריהם, קרוביהם, ילדיהם ושכניהם. כבר סיפרתי לכם שתפסנו את פלח השוק של טיפול בעולים חדשים, כי ידענו כיצד לטפל בהם. הרי אני עצמי עליתי ארצה ממש כנער וידעתי את נפש העולה החדש.

עובדי מדינה רבים, לאו דווקא במדינת ישראל, הם יצורים מיוחדים במינם. הם נוטים לשכוח לעתים קרובות למדיי כיצד חיים בני אדם מחוץ לעולמם של המורמים מעם. הרי רבים מעובדי המדינה הישראלים היו פעם עולים חדשים,

אבל מזכרונם של רבים מהם פורחת, ראשית חכמה, אותה תקופה בעברם, ושנית-היכולת להבין את מצוקותיהם של הישראלים הטריים ולהקל עליהם.

בעקבות כל הפרשיות הסוערות שגוללתי בפרקים הקודמים, איבדנו משאבים רבים. לא רצינו להגיע להסכמה עם בעלי השררה עלי אדמות בתנאים המפוקפקים שלהם – אז הם מחקו אותנו.

נאלצנו להתארגן מחדש ולהמציא דרכים להמשיך לשרוד ולפעול. גילינו שאפשר לעבוד מול משרד התעסוקה, כי גם הוא מחלק שוברי לימודים לאוכלוסיות מסוימות: מעוטי יכולת, אימהות חד הוריות, נכים, ואפילו למסוממים שנגמלו ולאסירים משוחררים. כיבדנו גם שוברי לימודים של משרד הביטחון, ליוצאי צבא. עכשיו התרכזנו במכירת מסלולי הכשרה בשוק הפרטי. מסלול הסבה מקצועית איכותי הוא מצרך יקר, והחכמים מבינים שהיא מבטיחה יציבות ורווחה בטווח הרחוק. בגדול, החזקנו מעמד.

ואגב, לא התכוונתי לוותר על דרישתי להמשך החקירה בכל המקרים של הפרת חוק משוועת, שראיתי ושחשתי על בשרי. פניתי לחברי כנסת, וכמה מנציגי העם הגישו שאילתות למשרד הקליטה. השאילתות של חברי כנסת ישראל נותרו ללא מענה, בנגוד לחוקי מדינת ישראל. יקירי משרד הקליטה, פעל, כרגיל, על פי השיטות והכללים המיוחדים לו.

אני והעסק שלי עמדנו לספוג מהלומה מתועבת נוספת.

גם מה שאני מתאר כעת הוא השערה בלבד, כי גם הפעם לא הצלחתי להגיע לחקר האמת "בצד השני". כפי שכבר הבנתם, זאת השגרה אצל הפקידונים שלנו. אני חוזר ואומר, שצברתי ים של הוכחות, מסמכים, ודיווחים מאומתים. אז קחו אותם, תבדקו ותחליטו סוף כל סוף מי אשם ומי חף מפשע. אבל עד עכשיו הפקידונים רובצים בדממה במשרד, כמו במבצר.

בעצם, הם לא ממש רובצים שם. מדי פעם הם מגיחים, כנראה, לפיגוע חבלני. כמו במקרה הבא.

אני חושד שמעשה שהיה כך היה: כבוד שרת הקליטה, סופה לנדבר, וסגניתה (או אולי "שותפתה לפשע") קלאודיה כץ חשו כנראה, המצב יוצא משליטתן. סטטוס המשיכה לפעול, גם ללא תמיכתו של משרד הקליטה. כלומר אמצעי הלחץ הכלכליים נגד החברה כבר לא הועילו. ולא עוד אלא שמנכ"ל סטטוס יוזם שאילתות בכנסת למשרד. מהשאילתות עוד אפשר היה להתעלם זמן מה, אבל ככל הנראה לא לנצח. ובכלל, אלו המעורבים במעשים מפוקפקים לא רוצים למשוך שאלות מטרידות ותשומת לב מיותרת לענייניהם. אז נראה לי שהפכתי למטרד קשה לבכירי משרד הקליטה.

לכן הם שלפו נגדי נשק הידוע ביעילותו; נשק מסוג ידוע, שמופעל בנסיבות מסוימות מאוד. כידוע לכל, יש סתם עיתונאים, ויש מחסלים חדשתיים. אפשר לשכור אותם בכסף, כמו רוצחים שכירים רגילים. לאורך כל תולדות הפשע

האנושי, שום רוצח מקצועי לא פעל בחינם, כדי שלא להיחשב לחובבן, חס וחלילה. כמו שאומרים: "הכל עסקים, אין שום דבר אישי".

אבל ראשון-ראשון ואחרון-אחרון.

ישבתי לי פעם בבית בשבת -באותו היום שבו אלוקים ציווה עלינו לשבות מכל מלאכה. אלא שלא כך קרה. פתאום מטלפנת אליי עובדת שלי: אני רואה בטלוויזיה, בערוץ עשר, קדימונים לתכנית הבאה של כלבוטק. מספרים שם שבתכנית יחשפו את השיטות הלא כשרות של מוסד לימודי מסוים. ועל המסך רואים את המשרד של סטטוס! פתחתי ערוץ עשר, ואכן ראיתי קדימונים כאלה. רפי גינת הגדול והנורא בכבודו ובעצמו מאיים עלינו בשטיפת מוח! אכן עונג שבת! לא ינום ולא יישן צוות כלבוטק.

רפי גינת הוא איש ציבור ידוע ואהוד למדיי בקרב הצופים התמימים. בוודאי הזדמן לכם לצפות בתכניתו, כלבוטק, או לפחות לשמוע עליה. היא דוגמה מובהקת למה שנקרא עיתונות צהובה. כידוע לכולנו, בכל העולם החופשי קיימת עיתונות צהובה. לעולם לא תעלה בי המחשבה שצריך, למשל, לאסור על שידורה של תכנית כזאת. פשוט צריך לדעת מה היא שווה: מה שיטות העבודה שלה ומידת האמינות שלה. והיא רחוקה מלהיות בלתי משוחדת. כמו שאומרים, צריך להקטין פי שישה עשר כל דבר שאומרים. ולזה רוב האוכלוסייה המקומית איננו מסוגל. מיד אסביר מה הסכנה שבדבר.

התוכנית הזאת משודרת כבר כמעט שלושה עשורים, וייתכן שבשחר נעוריה היא עסקה בעיתונאות הוגנת למדיי. אבל השתנו הזמנים: בימי אדון גינת כבר כולם יודעים שהקשב שלו למידע שסביבו סלקטיבי עד מאוד. הוא מעדיף לחקור רק את הבעיות שמעניינות אותו או שמישהו הצליח לעורר בו עניין אליהן.

אחד ממכריי, יוצא פטרבורג ועיתונאי שלעבר, היה אומר על השיטות של גינת: "לכיס-המזומנים, והתרבות-להמונים!". לפעמים הכוונה לא למזומנים של ממש, אלא לטובות הנאה אחרות, כגון פטרונות של אנשי צמרת, כאלה שצריך לפעמים לעשות את רצונם. כאמור, "הכל עסקי, אין שום דבר אישי".

עיתונאים כאלה מגויסים לעתים קרובות כדי להשתיק טיפוסים רעשניים מדי, בדרך כלל בפוליטיקה. כולם מכירים את סיפורים המפורסמים של כוכבי טלוויזיה רוסיים או אוקראיניים מסוימים. הצופים נהנים לקרוא להם "מחסלים טלוויזיוניים".

רפי גינת לא מצטרף למאבקים פוליטיים. התוכנית שלו עוסקת בנושאים יומיומיים ביותר. במסווה של "הגנה על האיש הקטן", הם תוקפים עסקים וארגונים שפוגעים "באיש הקטן"-באמת או כביכול. רבים בוודאי זוכרים פרשה לפני שש שנים, שבה הרובין-הוד הטלוויזיוני הזה כמעט וחסל חברה לייבוא מזון קפוא, בהכרזה שהתגלו תוספים מסוכנים בדגים הקפואים שלה. הפלפל שבסיפור היה שהמעבדה שבדקה את המוצרים-לבקשת מערכת כלבוטק, הכריזה אחר כך שתוצאות הבדיקה היו שגויות ושהיא מתנערת מהפרשנות

שייחסו להן בשידור. מי שיצאו טיפשים מהפרשה היו גם המעבדה, שהצהרתה נשמעה כמו "אין לי אחות, היא לא זונה והיא כבר לא עובדת", וגם מערכת כלבוטק שהזמינה בדיקה אצל אנשים מפוקפקים המתנערים מאחריות לדבריהם.

אבל האזרח הפשוט הוכה בחרדה: כולם פחדו לקנות דגים קפואים, מכירות החברה צנחו פי שניים ויותר, והמרכולים זרקו מרוב בהלה את מוצרי המזון הקפואים שלהם. ייחודה של הטלוויזיה בכלל ושל כלבוטק בפרט היא בכך שהמילה הראשונה בה חזקה יותר מהאחרונה: "העמך" הידוע לשמצה מושפע ממלים מפוצצות בטלוויזיה, ואלו את כל מה שבא בעקבותיהן, כגון תביעות דיבה, חקירות, ופרשנויות של מומחים, הוא כבר לא קולט. ברגע שרפי גינת צרח מעל המסך הקטן את המילה "פוליפוספטים", כולם נבהלו עד צאת נשמתם. אחר כך כל מיני חכמים הסבירו שזה בסך הכל תוסף מזון תמים ולא רעל קטלני, אלא ש"האיש הפשוט" כבר לא הקשיב להם. למען האמת אינני אוהב את הבטוי "האיש הפשוט", ולא את כל ההשערות סביבו. אלא שרבים נהנים להיות "אנשים פשוטים", וטובתו של "האיש הפשוט" נחשבת לחשובה ביותר לעתים קרובות, כפי שעוד נראה.

בינתיים אחזור לשנת 2013, כשראיתי בערוץ עשר את הקדימונים לתכנית שאיימה לחשוף את ערוותנו. למחרת, השכם בבוקר, עורך הדין שלי שלח בשמנו מכתב רשמי למערכת כלבוטק. בעצם, שלחנו אותו פעמיים. עותק אחד נשלח לרפי גינת בתוקף תפקידו כעורך התוכנית, ועוד אחד, לרפי גינת בתוקף תפקידו כמנכ"ל ערוץ עשר, לתוספת שכנוע. במכתב תבענו לדחות את השידור ולשלוח נציג של כלבוטק כדי לקבל ממני כל מידע אפשרי על פעילות החברה. הייתי מוכן להציג תעודות, מספרים, וכל הוכחה שהיא. לא היה לי מה להסתיר. רציתי להראות לצופים שהדיווח השלילי על החברה שלי מוטעה. מובן מאליו שתחקיר עיתונאי שאינו מציג את גרסת המוכפש הוא בלתי אמין, רשלני ונראה כעלילת שווא המשרתת את המכפישים.

צוות התכנית לא טרח לענות למכתב. כעבור זמן מה צלצלתי אליהם. אחד מהם, בעילום שם, השיב לי בערך כך: "ערכנו תחקיר משלנו. אנחנו יודעים עליכם הכל, אתם נוכלים, ונחשוף אתכם. אין לנו על מה לדבר."

פתאום תפסתי שמישהו שיסה בי את רפי גינת, אשף התחקירים וכובש הקהל המהולל, כאילו היה כלב ציד. הריאיון איתי היה מיותר לגמרי ל"מקצוענים" האלה. אבל אין כאן מה להזדעזע. קראתי פעם ראיון עם מר גינת, שבו הוא תיאר את מערכת כלבוטק כ"חתולי אשפתות בני בלי שם, שהגיעו לטלוויזיה מהרחוב. את המקצוע הזה הם לא למדו באוניברסיטה". למה הוא התפאר שחבריו לא למדו באוניברסיטה ושהם הגיעו מהרחוב? אלו הייתי מתפאר בפני לקוחותיי שהעובדים שלי "הגיעו מהרחוב", לא היה נשאר לי אף לקוח. נניח שרופא השיניים שלכם היה מודיע לכם, שהוא "מהרחוב" ולא למד את המקצוע

שלו באוניברסיטה-הייתם נשארים אצלו רגע אחד?! ואלו עורך של תכנית טלוויזיה סבור, משום מה, ש"הגעה מהרחוב" היא המלצה נהדרת לעיתונאי.

אינני מתכוון להעליב כאן את כל העיתונאים, כי לדעתי עובדי כלבוטק אינם עיתונאים כלל. הם באמת חתולי אשפתות, שלא יבחנו בשום דג מעופש. הבה ואכנה את רפי גינת וחברתו בשם הראוי להם: רוצחים טלוויזיוניים שכירים. את אותו לוחם אמיץ בדגים הקפואים כנראה שיסו בנו בזדון, והוא כנראה שש לקרב, כי זאת המומחיות שלו בטלוויזיה. מישהו פשוט "הוציא חוזה" על העסק שלי, וטבעו של רוצח שכיר שמצפוני לא מייסר אותו כשהוא מכניס את הקורבן לכוונת.

אגב, בפרשת הדגים הקפואים ההיא ניסו לחקור גם עיתונאים מקצועיים-בניגוד לחתולי הרחוב של רפי גינת. הם הצליחו לקבל חוות דעת של ראש איגוד מגדלי הדגים במדינה. הוא היה די מרוצה מכך שעסקי יבוא הדגים הקפואים נחלשו, ואלו מכירות הדגים הטריים גדלו בשליש. וזה הרגע לשאול את שאלתו של המשפטן הרומאי שכבר העליתי לא אחת ולא שתיים בספר הזה: למי זה כדאי? מי הרוויח מכל המלחמה של רפי גינת נגד הדגים-האמנם רק "האיש הקטן"?

אבל סטטוס היא לא איזה דג קפוא. אחרי כתב האישום הטלוויזיוני לא מצאנו בכל הארץ פינה להוליך אליה את החרפה. כי הרי "העם הפשוט" מעדיף להאמין להכרזות מפוצצות ולתמונות זוועה, במקום למסקנות שקולות והגיוניות. על זה בדיוק בונים המחסלים מהטלוויזיה. מעניין מדוע לא שלחו אליי אז מחסל ממשי, אם כבר הרגזתי כל כך אנשים מסוימים. אבל כדי לחסל את סטטוס, מפעל חיי, היה די במחסל טלוויזיוני. ופגיעתו הייתה קטלנית. אינני רואה שם הבדל של ממש בין רוצח שכיר ממשי, ההורג בני אדם בודדים, ורוצח טלוויזיוני שכיר, המחסל עסקים שלמים. מעשיו של הרוצח הטלוויזיוני מסוגלים להמית חברה שהועילה למדינה ולאזרחיה, כמו "סטטוס". האם אלפי העולים החדשים, שבעקבות התוכנית איבדו את הסיכוי לקבל הסבה מקצועית איכותית ולמצוא עבודה-הודו על כך לרפי גינת? מסופקני.

עליי לספר בקצרה איך כל זה נראה. אתם כנראה זוכרים את ההפקה של כלבוטק: על רקע צהוב מאיים הופיעו בזה אחר זה דמויות אימתניות בשחור, סכינים, אזיקים וכלבי תקיפה. זה כשלעצמו מפחיד. בתכנית הזאת אוהבים תרגילים לא לגמרי כשרים כמו מצלמה נסתרת. כשראיתי את התכנית נזכרתי, שלמשרדי אכן הגיעו תלמידים שלא התקבלו, התגרו בי, ועשו הצגה היסטורית. כשהתבוננתי בהם בתשומת לב גיליתי עליהם מצלמה מוסווית. רפי גינת אפילו כלל בעריכה הסופית את הקטע שבו גיליתי והראיתי את המצלמה-עוד דוגמה להתלהבות המוזרה מהחובבנות של עצמו. טוב, חשבתי. הם הרי מתגאים בכך שכולם שם "הגיעו מהרחוב", אז מה הפלא.

הבימוי היה בכלל מזעזע: בתכנית כיכבו ההסכם עם משרד העבודה ושובר של חייל משוחרר. שניהם הוצגו כמסמכים של סטטוס. התעודות הוצגו רק בחלקן

וללא תקריב, בתקווה שהצופים לא יספיקו להבחין בהם. אחד ממאשימי דיבר בפנים מוסתרות ובקול מעוות-כנראה מפחד להזדהות. תרגיל כזה, לדעתי, הוא זיוף מוחלט. היכרתי איש טלוויזיה ממוסקבה שגם כן ביים כל מיני תחקירים. הוא סיפר לי שאת "הדובר חסר הפנים" תמיד גילם אצלו חבר שלו תמורת 20 דולר להופעה.

אבל סדרת הטיפוסים המפוקפקים לא הסתיימה באיש הצללים הזה. גברת אחת, גם כן חמושה במצלמה נסתרת, הוצגה כאשתו של אחד מהמתלוננים האמיצים הראשיים. אחר כך התברר שאשתו היא נכה הסובלת ממגבלות ניידות, ואלו במשרד שלי התייצבה אישה בריאה בכל רמ"ח איבריה. למה יוצרי התוכנית היו חייבים לשקר בכל רגע? כי זה הסגנון של כלבוטק.

מהמסמך של משרד העבודה, שהוצג במסמך שלנו, עורכי התוכנית בחרו שורה אחת, שבה נכתבו, בשגיאת כתיב, IFPSM, ראשי תיבות של "ההתאחדות הבינלאומית לקנייה, אספקה, ניהול ולוגיסטיקה". הוא הוכיח, כביכול, שאנחנו משתפים פעולה עם ארגון שאיננו קיים-אלא שהשגיאה הייתה במסמך של משרד העבודה. אחר כך הכלבוטקאים צלצלו בשידור חי להתאחדות האמתית, וענו להם, תוך צחוק, שהארגון המצוין במסמך איננו קיים. אלא קיים רק הארגון הזה. אז מי כתב את השם הזה? סטטוס. סטטוס? אה, שמענו. איזה מין משרד מפוקפק.

זאת אומרת שאנחנו בבלנו את כולם, וארגונים מהוגנים מתנערים מאתנו. אגב, למען האמת, אני סירבתי פעם לשותפות מיותרת לגמרי שהציעו לי נציגי ההתאחדות: להדפיס על תעודות ההסמכה שלנו את הסמליל של ההתאחדות, במחיר של 500 ₪ בלבד לכל סמליל. ההצעה הזאת הזכירה יותר מכל נסיון סחיטה.

אבל ממתי כלבוטק מחפש את האמת?! האמת לא מעניינת כלל את הרוצחים השכירים. היעלה על דעתכם רוצח שכיר השואל את מזמין החיסול: האם יש לך סיבה מוצדקת להוציא חוזה על האיש הזה? המידע הזה מיותר לו לחלוטין.

מערכת כלבוטק הצליחה לגלות כמה אנשים שהיו מוכנים להטיח האשמות בעסק שלי, במשחק מלוכלך. לדעתי זאת הייתה כנופיה, פשוטו כמשמעו, של מי שהיו חייבים כסף לסטטוס, כלומר, הם הפרו חוזה שעל פיו הם התחייבו לשלם על הסבתם המקצועית. אני חושד שהבטיחו לחברי הכנופיה, לפני הצילומים: ספרו בשידור איך סטטוס ניסתה לגלח אתכם, המסכנים; בעקבות השידור החברה תקרוס, והחוב שלכם ייעלם. שיטה פשוטה להתחמק מתשלום חוב.

אקדים את המאוחר ואספר שאחר כך ניהלתי משפטים נגד כל מי שדיברו נגדנו בכלבוטק. תבעתי אותם לא על הוצאת דיבה, אלא על הפרת חוזה עם סטטוס סקול, בשאלה: מי חייב למי. בכמה משפטים נחלתי ניצחון מוחץ, ומשפטים

אחרים הסתיימו בהסדר, על פי עצתם של פרקליטי הנתבעים, כדי למזער את הפיצויים שהם היו אמורים לשלם לי.

אני מדגיש שבתי המשפט של מדינת ישראל, שדנו בתיקים של הפרת החוזה, הכירו בכך שכל החוזים שלנו היו חוקיים למהדרין, הוגנים, ומבטאים את נאמנותנו לתלמידנו. אילו בית המשפט היה מסיק שהחוזה מפר את זכויות הצרכנים, הוא היה מבטל את תוקפו בן רגע.

אבל, כזכור, הקהל הרחב לא יודע "להקטין הכל פי שש-עשרה" ונכנע לרגשותיו במקום לעובדות. המוני הצופים קיבלו את הרושם שהחברה שלנו הולכה אי פעם מישהו שולל. כמו שאומרים: "או שהוא גנב, או שגנבו ממנו, אבל משהו לא בסדר פה!". במציאות זה לא מצחיק בכלל. כדורו של הרוצח הטלוויזיוני כבר יצא מהרובה ששמו כלבוטק, וכבר אין להשיבו לקנה. שקרים, הכפשות, מידע חסר בסיס, סילופים, הגזמות-כל אלה הם כדורים שירתה בנו כלבוטק. והם פגעו בבת אחת גם בליבה של סטטוס, וגם במוחם של הצופים. לצערי השיטה פועלת: עיתונאות כזאת, של "חתולי רחוב" מצליחה להשפיע על הציבור, כי היא מרשימה. לעומת זאת, פסיקת בית המשפט, לטובתי, קיבלה פחות הד ציבורי, כי מי כבר יחפש את פסקי הדין ברשת? לכן העם ריחם דווקא על "העמך העשוקים", שתועדו בכלבוטק, כי הוא רגיל להאמין לטלוויזיה.

ודעתה של רשות ממלכתית משפיעה עוד יותר בטלוויזיה. גם בתכנית כלבוטק האמורה נשמעה דעה כזאת. בתכנית הובאה כלאחר יד הודעה רשמית מטעם משרד הקליטה. הרי אין מנוס מהם, תמיד יהיה להם מה לומר על סטטוס גרופ!

השתתפותו של משרד חשוב כל כך בתכנית טלוויזיה צהובה נראית תמוהה במקצת, אולם איננה עברה על החוק. אולם תוכן ההודעה, לעניות דעתי, היה הפרה בוטה של החוק, כי לא הייתה בה אף מילת אמת. היא הייתה שקר מאל"ף ועד ת"ו. אני אומר זאת משום שהמשרד הממשלתי לא הצליח להציג ולו מסמך אחד שיוכיח את דבריו.

אני נאלץ להלאות אתכם במספר פרטים חשובים: בהודעת משרד הקליטה נאמר שהתקבלו אצלו תלונות רבות על "סטטוס גרופ"-על הפרת התחייבויות, ועל גביית כספים בלי לתת הכשרה תמורתם. בהמשך ההודעה, המשרד מדגיש שפנה אלינו בדרישה להגיב על ההאשמות. אחר כך נאמר בהודעה שסטטוס הגיבה בכתב, אולם "בגסות ושלא לעניין". בסוף ההודעה מצהיר משרד הקליטה שהוא הפסיק לחלוטין את כל ההתקשרויות עם חברת סטטוס גרופ.

כעבור זמן מה, גם אני וגם כמה חברי כנסת הגשנו בקשה רשמית למשרד הקליטה לקבל מסמכים המוכיחים את ההצהרה שהושמעה בערוץ עשר. המשרד הממשלתי לא הציג ולו מסמך אחד כזה. מדוע? הרי אלו מישהו היה מתלונן על סטטוס, התלונות היו נשמרות בארכיון. אם המשרד דרש מאיתנו הבהרות, הרי שצריך להיות עותק של הפנייה הזאת בדואר היוצא. אם, כדבריהם, ענינו להם "בגסות ושלא לעניין", צריך להיות עותק של התלונה

הזאת בדואר הנכנס. מסמכים מסוג זה לא יכולים להיות בשום אופן סוד ממלכתי או להישאר חסויים מכל סיבה אחרת. אלא שאיש לא ראה במו עיניו את כל ההתכתבות הזאת, וחוששני שמסיבה פשוטה מאוד: היא איננה קיימת. אני, מכל מקום, לא קיבלתי ולא שלחתי שום מכתבים כאלה.

ועליי לומר כמה מילים על צורת ההודעה הזאת. יש לי מכר, כתב טלוויזיה מקצועי, שראה את השידור ההוא והתפלא למה דעתו של משרד הקליטה הושמעה בעילום שם. מדוע לא השמיע אותה נציג גלוי של המשרד, בשמו המלא, מול המצלמה? אם את אותה שורה השמיעו מהמשרד בטלפון, איפה ההקלטה? הייתכן שחתולי הרחוב זיפו את הצפוף המשרדי הזה? שאלות של טעם.

אבל הבא נמשיך לנתח. נניח שבידי משרד הקליטה נמצאים כל המסמכים האלה, אולם הוא, מסיבות נסתרות, מסתיר אותם במרתף מעין כולם. זה עדיין לא פשע. אבל, אם הפקידונים השתכנעו לא אחת ולא שתיים, שהחברה שלי גובה כסף על מסלולי הכשרה ואיננה מקיימת אותם, הרי שעל פי התקש"ר הם כבר מזמן היו אמורים לערוך לי חקירה רצינית, בפני וועדה אחת, לפחות; ואם אני מסרב לתקן את דרכיי ושותק להכעיס- לחקור בעניין. אילו התגלו עברות מצדי, הרי שהיו צריכים להעביר את החומר על סטטוס למשטרה. אלא שאני לא זומנתי לוועדה, לא נשלחו אליי בודקים, והמשטרה לא הטרידה אותי.

אז מה יוצא מזה? או שמשרד הקליטה ידע כבר מזמן על העבירות מצדי אבל הסתיר את המסמכים המרשיעים ובלם את החקירה-ואז הם עבריינים כמוני. או שמשרד הקליטה הטיח בערוץ עשר השמצות והאשמות שווא בחברה שלי, וגם במקרה כזה הם עבריינים. והם התעטפו בשתיקה כי ידעו שהם שיקרו בטלוויזיה, ולא הייתה להם שום הוכחה לדבריהם. אבל המחסל כבר ירה, ואחריו אין מה לעשות חוץ מ"לצאת להפסקה". כי הרי הזמן פועל לטובתם של המחסל ומזמיני החיסול, כשהקורבן מדמם עד מוות. כלומר, משרד ממשלתי פעל בשיטות ידועות של עיתונות צהובה: ירי והסתתרות, בלי שום הסברים, בלי לומר אמת, וערפול. וקול ההמון כבר ישלים את המלאכה. בדיוק כמו הדימוי של רפי גינת: חתולי הרחוב מייללים בלי שום אחריות, ומיד בורחים למרתף עד יעבור זעם.

עליי לספר עוד, כדי להוכיח את טענתי, שערוץ עשר סירב לתת לי להגיב בשידור חי-ומכיוון שהיו להם די הרבה תכניות בשידור חי, הרי שהייתה אפשרות טכנית לכך. אבל אין זה ממנהגם של חתולי הרחוב להקשיב לתגובות ליללותיהם.

החיבור בין כל התכסיסים שבעזרתם כלבוטק ומשרד הקליטה חותרים למטרתם מוליד עוד מסקנה הגיונית: המחסל ששמו רפי גינת פעל בשירותו של מזמין-משרד הקליטה. לפי שעה אין לי כל הסבר אחר. ועליי לציין שמי שהזמינו את שירותיו של מגיש כלבוטק ניחשו נכונה ויכלו להיות מרוצים בהחלט

משירותיו. לא צריך להיות מקצוען כדי להרוג בירי של שקרים והגזמות. לשם כך צריך להיות ציני, ללהטט בחצאי אמיתות, ולהיות חסר כל בושה. רפי גינת לא הכזיב את מזמיניו.

כולם כבר יודעים שרפי גינת תמיד משרת מישהו. כזכור לנו, בפרשת הדגים הקפואים התגלה די מהר למי היה כדאי כל העסק הזה. והייתה עוד תוכנית של כלבוטק שבו הרובין הוד שלנו חשף איזה נוכל בינלאומי. הפרשנים שיערו שהנוכל הוא באמת הונה אנשים רבים, אבל רפי גינת החליט לחשוף אותו רק משום שהוא היה אמור להעיד נגד אולמרט בתיק הולילנד. נדמה לי שרבים זוכרים, שרפי גינת הוגדר אז בעיתונים כ"ידידו של אולמרט". כל מי שעניו בראשו היה מבחין בקלות ש"ידידו של אולמרט" ואויבם של הדגים הקפואים דיבר בשירותו של מישהו-אבל בהחלט לא בשירות "האנשים הפשוטים". האנשים הפשוטים שימשו לכלבוטק רק מחסה בשעת ביצוע החיסול המוזמן.

אז מי כיוון את הקנה של כלבוטק לעבר סטטוס? למי היה כדאי שסטטוס תיעלם? ככל הנראה למי שסיפקו לכלבוטק פרשנות כוזבת לעובדות ועזרו להם לחסל את החברה שלי.

ועוד כמה מלים על חושף השחיתויות הגדול: כידוע, רפי גינת לא נשאר זמן רב מנכ"ל ערוץ עשר, ואחרי שערוריות רבות דרשו ממנו לפנות את כסאו. "כלבוטק" המהוללת כבר ירדה מהמסך לפני כמה שנים, אבל "חתול הרחוב" השחור הזה כבר הספיק לעבור בדרכי. המשדר הוא עדיין נמצא ברשת, והוא מילא תפקיד מכריע בחריצת גורלה של סטטוס.

מעשייה חסידית ידועה מספרת על חסיד שפגע ברבי ואחר כך לא ידע איך להתנצל. איש חכם יעץ לו לקרוע כרית, לפזר את הנוצות לכל עבר, ובסוף אמר לו שלשקם מוניטין קשה ממש כמו לאסוף מחדש את כל הנוצות. הגרסה העכשווית לנוצות המפוזרות היא האינטרנט. רפי גינת העניק למתחריי חסרי המצפון ולפקידונים המושחתים שלחמו בי זעקת קרב משכנעת מאוד נגד סטטוס.

כידוע לכל, במצב כזה הצידוקים רק מחמירים את מצבך. ה"עמך" חושב בדרך כלל: "אה, הוא מצטדק, סימן שהוא אשם". אז נכון שהוכחתי את צדקתי בבית המשפט, והראיתי שלא אני הונית את "המסכנים" ההם, אלא הם אלו שניסו להונות את החברה שלי. כלומר שיקמתי את שמה הטוב של החברה לפחות במובן המשפטי. אבל המוניטין יקר מכל, והשחרת המוניטין שלנו הייתה הצעד האחרון בתהליך חיסולו של העסק שלי. מתברר שבחיסול הזה, המתוכנן בקפידה, השתתפו התכנית הצהובה כלבוטק, שהציגה בטלוויזיה דימוי שלילי ומעוות בזדון של סטטוס, וגם משרד הקליטה, שהשמיע בטלוויזיה הודעה שקרית לחלוטין. אין לי מושג אם בניסוח ההודעה השתתפו גם הפקידה החביבה קלאודיה כץ, או מישהו מעובדי לשכתה. אינני יודע שום דבר בוודאות: זהותו של מחבר התגובה הקצרצרה שהושמעה בתכנית נותרה עלומה. אבל

השיטות מוכרות לי להחריד: הרי רק בעזרת שקרים והגזמות גברת כץ נלחמה בעסק שלי במשך שנים, עוד לפני ששיסתה בי את המחסל הטלוויזיוני.

אפילו הכנסת לא הצליחה לשים קץ להפקרות: כבר סיפרתי שכמה חברי כנסת שלחו שאילתות למשרד הקליטה. אפילו תשובה אחת עליהן לא הפרה את דממת המבצר. דימיטרי אופארצב מחל על כבודו כמנכ"ל המשרד והואיל בטובו לענות לאחד מחברי הכנסת. הוא התנצל מעומק ליבו על כך שזמנו היה דחוק מכדי לעיין בשאילתה במשך אותם שישה חודשים שבהם היא רבצה על שולחנו.

אני חוזר וטוען שהמצב שבו אנשים וארגונים "חשובים" מתחמקים מאחריותם אחרי כל פרשה כזאת, הוא בלתי נסבל במדינה מהוגנת. בכירי משרד הקליטה חייבים להסביר מדוע חיסלו חברה מצליחה, שהכניסה למדינה רווחים עצומים. כל החשודים האפשריים בחיסול חייבים לתת את הדין: שרת הקליטה, סופה לנדבר; מנכ"ל המשרד שלעבר, דימיטרי אופארצב; המנכ"ל לשעבר של ערוץ עשר, רפי גינת; וכן גם העובד האלמוני במשרד, שניסח והשמיע בכולבוטק את ההודעה הרשמית של משרדו.

פרשת כלבוטק מעוררת שאלות גם כלפי משרד התקשורת שנתן רשיון לערוצי טלוויזיה. ערוצי טלוויזיה הם לא סתם בידור. הציבור הישראלי רוחש אמון רב לטלוויזיה, ולכן הנהלת הערוץ חייבת לבחון אמינות של תכניות. אמנם, במקרה של כלבוטק רפי גינת עצמו היה המנהל, ולכן הכלל הזה לא הועיל. אגב, בערוצים הגונים זה מעשה שלא ייעשה: מנכ"ל הערוץ איננו מנחה תכניות, כי יש לו המון תפקידים אחרים, ואם עיתונאי פעיל מתמנה למנהל, הוא מפסיק לשדר. טוב, זה בערוצים הגונים. לכן במקרה של ערוץ עשר, משרד התקשורת היה אמור לדאוג לפיקוח הזה.

ואם לא, אז כל הסיפור די דומה להפקרות שאפשר לראות ברפובליקות בנות ידועות לשמצה: משרד התקשורת נותן לעיתונאים קטלניים רשיון לחסל טיפוסים בלתי רצויים, ולא נושא בשום אחריות למעשיהם של מקבלי הרשיונות. בינתיים הרוצחים הטלוויזיוניים מחסלים את אלה שמסומנים להם, ובתוך כך גם מבלבלים לגמרי את המוח של הצופים. כתוצאה מכך, עסקים הגונים מחוסלים, והעם לא מקבל שירות איכותי. וכל זה, לטובת עובדי מדינה חסרי מצפון, שעדיף להם "לקצץ בתקציבים" מאשר לדאוג לרווחת האזרחים. המחסלים מהטלוויזיה, בנגוד לרוצחים השכירים במציאות, בדרך כלל חסינים מעונש. בשלב הבא יפסיקו להעניש גם את המחסלים הממשיים.

האם זה מזכיר את המצב במדינה? למרבה הצער, כן. החברה שלי חוסלה במציאות באמצעות מחסל טלוויזיוני. הלוואי ששום עסק אחר לא יסבול מגורל דומה. הרי רק כפסע בין זה לבין חיסול המדינה עצמה, בידיהם של מי שטובתם האישית השכיחה מהם את חובתם. ואני כותב את הספר הזה כדי שזה לא יתרחש.

פרק 9: מפולת שלגים

אתם תמהים, בוודאי, קוראים יקרים, מדוע כשאני מספר על תרומתה של הטלוויזיה למכה שניחתה על החברה שלי, אני חוזר ומשתמש בביטויים "מחסלים", "רצח", ו"מוות"? הייתכן שעשרים ושבע דקות שידור מסוגלות לחסל עסק מצליח ובר קיימא? אני עצמי הייתי מפקפק בכך, לולא חשתי על בשרי את כוחן של מילים. כה עזה השפעתן של מילים הבוקעות מן המסך על המוח האנושי! ואגב-אלו מילים שהן שקר וכזב, כפי שסיפרתי בפרק הקודם. אבל, את "התחקיר העיתונאי" שכוון נגדי אני מרשה לעצמי להשוות לירייה המחוללת מפולת שלגים. עד אז היו סביבי, אם נתבטא בלשון ציורית, רק רעש וצלצולים-והרעש הזה עקר גושי שלג מהפסגה. לא נעים, אבל העסק שלנו הצליח להדוף אותם כך או אחרת. חשתי כאילו אנחנו מופגזים ללא הרף בכדורי שלג בממדים שונים, אבל הם לעולם לא הצליחו להחניק אותנו לגמרי. ואילו אחרי התכנית בערוץ עשר, כדורי השלג ניתכו בשטף גובר והולך שהפך למפולת קטלנית.

מעכשיו אין כסף!

לא יכולתי להעלות על הדעת שלעיתונות הצהובה בארצנו יש השפעה שכזאת על מוחם של בני אדם ועל המוניטין של זולתם.

אחרי השידור של כלבוטק רתחתי מזעם במשך זמן מה, כי נאלצתי לענות לטלפונים של קרובי ומכריי: כמה מהם תמכו בי, ולאחרים נאלצתי להסביר שעשו לי תרגיל. כעבור כמה ימים כבר טעמתי את פירותיו המרים של "חופש הביטוי":

קיבלתי טלפונים משני בנקים שניהלו את חשבונות החברה שלנו וסיפקו לה הון חוזר. עם מנהלי הסניפים באותם בנקים, שהזמינו אותי לשיחות פרטיות, הייתי ביחסי ידידות, ומעולם לא היו לנו כל טענות איש על רעהו.

ופתאום, מנהל סניף של בנק מסוים, ואחרי כמה ימים, מנהל סניף אחר, בישרו לי כמעט את אותה הבשורה, בזו הלשון: אנחנו מכירים אותך היטב, עובדים איתך כבר יותר מעשר שנים, ורואים בך לקוח אמין. אבל אחרי התכנית בערוץ עשר, רמת הסיכון בחברה שלך עלתה במידה משמעותית. אנחנו מסרבים, כמובן, להאמין לכל הלכלוכים האלה שסיפרו עליך על המסך, אבל הסיכון רציני, ואנחנו מבקשים מאוד, ובעצם, דורשים, שתצמצם את קווי האשראי שלך בבנק שלנו. אם לא תפעל לצמצם את קווי האשראי שלך, ניאלץ לעשות זאת במקומך. כאילו, ממש חבל לנו לעשות את זה, אבל עסק זה עסק.

הם אפילו הקשיבו, כל אחד בתורו, לכל הסבריי: שעשו לי תרגיל, שאלו משחקים מלוכלכים של פקידונים, ושאינני רמאי. הם השתתפו בצערי, ואמרו שייתנו לי כמה זמן להפסיק את קווי האשראי, אפילו חודש או חודשיים. אבל בסוגיה העיקרית היו חסרי פשרות: אני סיכון גדול מדי. הבנתי אותם ולא היה לי מה לענות: הרי רק בשוק אפשר לבקש ממישהו להסתכן, "ואם תהיה איזו צרה, פשוט קח מקל ותרביץ לי". בנק הוא לא בסטה בשוק, ואת הכסף אי אפשר לסכן.

וזאת הייתה ראשית המפולת שנתכה על ראשי: החברה איבדה את דם ליבה-ההון החוזר. כתוצאה מכך לא נשאר לנו כסף לשום פעולה.

ההתלבטות מה לעשות מכאן והלאה גזלה את שנתי במשך כמה לילות. הגעתי להחלטה מכאיבה למדיי: נאלצתי לחסל את תחום הפעילות העיקרי של חברת ההשמה "פרפקט פלוס". במלים אחרות, לשלול ממנה את משאביה החיוניים.

כידוע, הפעילות העיקרית של חברת כוח אדם היא החכרת כוח אדם. כלומר, החברה מספקת עובדים מסוימים לחברה מסוימת, אבל מחשיבה אותם לחלק מכוח האדם שלה. "קבלנות משנה" כזאת כדאית הרבה יותר לחברות גדולות,

ובמצבת כוח האדם של החברה שלי היו די הרבה בעלי מקצוע שעבדו במפעלים. כדי להעסיק עובדים כה רבים יש צורך בהון חוזר גדול, והוא פשוט נגמר לי. אז דווקא את תחום הפעילות הזה, הנרחב למדי, שהכניס הון די נכבד לחברה, החלטתי לחסל, כי לא נותרה לי כל ברירה. את בעלי המקצוע פשוט נתתי "במתנה" לאותם מפעלים שבהם כבר עבדו-והם נכנסו למצבת כוח האדם שלהם, או שהעברתי למצבת כוח האדם בחברות השמה אחרות. כלומר, במצבם של האנשים האלה לא חל שום שינוי כמעט. לעומת זאת, ל"פרפקט פלוס" נותרה כעת רק הפעילות שלא הייתה רווחית כמו החכרת כוח אדם-חיפוש עובדים על פי הזמנות של חברות כוח אדם תמורת עמלות. פירוים לעומת היקף העבודה הקודם שלנו.

הרגשתי כמי שכרת בעצמו את ידו כדי להציל את שאר גופו, אבל עוד לא ידע שהניתוח לא יציל אותו.

לשקר יש רגליים

גם כשהחלטתי לחסל את תחום הפעילות העיקרי של "פרפקט פלוס", לא הנחתי לעצמי להיכנע לייאוש. בכל זאת נשאר לנו תחום פעילות עצום: הכשרה מקצועית והשמה. הרי לא מוכרחים לעשות זאת דווקא בדרך של החכרת עובדים. חברות ומפעלים רבים היו שמחים לתת עבודה לבוגרי ההכשרות שלנו ועוד לשלם לנו עליהם. היה סיכוי רציני שנשרוד כמה זמן, בערך שנה, ממכירת מקומות במסלולי הכשרה, בין היתר בשוק הפרטי.

למען האמת, קיוויתי שכעבור שנה ומשהו האבק שהעיף כלבוטק ישקע, והכל ישוב לתלם.

אז כבר הפסקנו לעבוד עם משרד הקליטה. הם התנהגו כאילו מדינת ישראל היא אחוזתם הפרטית, וכספי הציבור הוא דמי הכיס שלהם. מי שקרא את הספר הזה עד לעמוד הנוכחי כבר נוכח בכך בעצמו. כאמור לעיל, גם משרד העבודה חילק שוברים להכשרה מקצועית. זמן קצר אחרי שהבנקים מנעו מאיתנו הון חוזר, עוד מילאנו כיתות, אבל מספר הלומדים צנח פלאים. הסיבה העיקרית לכך הייתה שמשרד הקליטה המשיך בפעילותו החבלנית נגדנו. לכל מי שנלכד במבטם והעז להשמיע את השם המפורש "סטטוס" הם המליצו מיד להקיש את המילה הזאת באינטרנט ולהתרשם בעצמו מהמידע שיש על החברה הזאת. משום כך אני עומד על טענתי שרפי גינת הנחית על העסק שלי מכת מוות: בכל חיפוש באינטרנט על חברת סטטוס, התוצאה הראשונה שקפצה הייתה של התכנית המקוללת שלו-עוד לפני ההפניה לאתר שלנו. הבעיה הייתה ככל הנראה שמשאבי הפרסום של אתר ערוץ 10 גדולים בהרבה מאלה של כל אתר פרטי. אבל ייתכן שבהחלט שגם כל מיני טרולים פיזרו ביד זדונית הפניות למשדר ההוא ברחבי הרשת: "המקצוע" האינטרנטי הזה הולך ונעשה נפוץ בשנים האחרונות.

זה היה נשק יעיל מאוד במלחמתם של פקידוני משרד הקליטה נגדנו. כעת הם יכלו להסתמך על אותה מהדורת כלבוטק ידועה לשמצה כדי להוקיע אותנו כנוכלים. הנה, כך אמרו, עיניכם הרואות, כבר דיברו עליהם בטלוויזיה, תחקיר שלם עשו עליהם. גם מתחריי השתמשו בנשק הזה, וסיפרו את אותו הדבר לתלמידים אפשריים שלי. אגב, כמעט כל מתחריי עשו זאת. אינני מתכוון כלל ולכלל שכל אנשי העסקים בפלח השוק שלנו הם ציניקנים חסרי מצפון. יש בו גם חברות הגונות בניהולם של אנשים הגונים. אבל אם יש לך רובה, למה לא לירות? אני משער שרבים כלל לא עשו את זה בכוונת זדון לפגוע ב"סטטוס", אלא פשוט כדי לשווק את מסלולי ההכשרה שלהם-עצמם. אבל התוצאה הייתה שהמידע המכפיש על החברה שלנו התפשט כמגפה ברחבי הארץ: השוק הישראלי רווי וצפוף מאוד.

ימים שחורים באו לחברה שלנו. היה נדמה לי שמהו התערער בה מן היסוד. הרי כל איש עסקים יודע שהיסוד לעסק הוא בני אדם: חבריו לעבודה, שהלכו איתו באש ובמים, ובארץ לא זרועה, ומוכנים לשמור זה לזה על הגב. ואז התחלתי לקלוט שרבים מעמיתיי, אלה שעד לא מכבר עוד התגאו בהיותם עובדי סטטוס, התחילו לסבול בגלל עבודתם. לא עלה בדעתי לרגע לגנותם על כך, בעיקר מסיבה אחת: רווחינו צנחו פלאים. כמעט לכל העובדים שלי, האחוזים מהמכירות היו חלק נכבד מהמשכורת. אלא שהתקשינו יותר ויותר במכירת מסלולי הכשרה ובאיסוף תלמידים. חורשי רעתי, בעזרתה של תכנית טלוויזיה שקרית, הצליחו להלך אימים די קשה על תלמידים אפשריים שלנו. מכאן נובע שהמשכורות ירדו, כי לא היו פרמיות. רוחם של עמיתיי נפלה קשות.

למען האמת, עמיתיי כבר התרגלו לעבוד באווירה טובה, ללא רגשות שליליים, ולכך שהולך לנו לא רע. ופתאום, על המצוקה הכספית נוספה גם הנפשית. וגם לכך גרמה אותה מהדורת כלבוטק שבה היינו לקלס בכל הארץ. נדהמנו לגלות שקהל כה רב צפה בתכנית הזאת. למען האמת, רבים מהם ראו אותה באינטרנט-קל מאוד למצוא אותה, עד היום. כאמור, יש היום טכנולוגיות המאפשרות להפוך מוצר מסוים למבוקש מאוד באינטרנט.

פתאום אחת העובדות שלי נקראה לשיחה עם מורה בבית הספר של הילד שלה, ונאלצה להסביר, בקול מבויש, למה זה מראים אותה בתכנית על נוכלים. עובדת אחרת נשאלה על ידי שכניה, "איך קוראים למקום העבודה שלך, לא סטטוס גרופ? אוי ואבוי! ואיך העבודה שם, בין כל הגנבים והעלוקות?" ונוסף לכל גם הגיעו למשרדי החברה צלצולי טלפון תכופים ודי מטרידים בעילום שם: "הלו, זה סטטוס?- כן. ראינו את התכנית עליכם, אתם שודדים אנשים עניים ואומללים, מישהו עוד ישלם לכם על זה, חכו, חכו". אני מתאר לי שקל וזול מאוד לשכור שניים-שלושה נבלות שיצלצלו כמה פעמים בשבוע וישמיעו דברים כאלה.

סיפרתי את כל זה כי כשהעובדים שלי התחילו להגיש מכתבי התפטרות בזה אחר זה, לא הייתי המום במיוחד. גם כאן פעלה מפולת השלגים. הרי כולנו בני

אדם, והנאמנות למקום העבודה או אהבת המקצוע לא שייכת לכאן בכלל. הרי העבודה בחברה הפסיקה כבר להניב להם רווח, הנאה, ותחושת ערך, ולכן הם התפטרו. כשלחסרון הכיס, לחוסר התעסוקה והפרסום, ולחוסר התוחלת הכללי נוספו גם הסחיטה הטלפונית-הם החליטו שחבל להם על העצבים.

רבים מאוד היו קורבנות המשדר השקרי של רפי גינת. העובדים שלי סבלו מלחץ נפשי, והיו שהתפטרו ונאלצו לחפש עבודה. כשהחברה שלי התמוטטה כליל, אלפי ישראלים אבדו את הסיכוי להסבה מקצועית איכותית- אנחנו הכנסנו כסף למדינה! לכן אני חוזר על טענתי מהפרק הקודם, שמחסל טלוויזיוני מסוכן לציבור כמעט כמו רוצח אמיתי. כתבתי את הדברים האלה כדי שמשטרת ישראל תטפל באישים כמו רפי גינת, כי פעילותם מביאה לחיסול עסקים מצליחים ומועילים לחברה. הם משפיעים לרעה על המשק, הורסים את חייהם של מי שהקימו את החברות האלה והשקיעו בהן את כל הונם ומרצם, ופוגעים גם באנשים שחברות כאלה נתנו להם תעסוקה. ואין צורך לומר, שנפגעים גם האנשים הזוכים לקבל מהם שירות איכותי. לאור כל זאת, אם לא נשים קץ למעללי הרוצחים הטלוויזיוניים, הרי בקרוב גם הזמנת רצח תיחשב למעשה הגון. הרי יש מדינות שבהן אלה הם פני הדברים. אך לפי שעה, ישראל רואה בעצמה מדינה תרבותית!

אי אפשר לעמוד איתן על רגל אחת

התברר לי בוודאות גוברת והולכת שכדי לא לפשוט את הרגל נדרש קיצוץ נרחב במצבת כוח האדם. עדיין הענקנו הכשרה מקצועית, וכמה מהמסלולים נמשכו עד שמונה חודשים. לכן אי אפשר היה להכריז על חדלות פרעון. אולם נאלצתי לסגור כמה סניפים, פשוט כי כבר לא יכולתי לכלכל את כולם. במסגרת ההחלטה הקשה שלי סגרתי תחילה את הסניפים המרוחקים-באר שבע וכרמיאל; אחר כך את זה שבנתניה. הייתי צריך להניח לסניפים להשלים את מסלולי ההכשרה שכבר התחילו. ספגתי פה הפסד עצום. הסניף בתל אביב היה היקר מכולם, בגללי דמי השכירות והוצאות אחרות, ובכל זאת השלמנו את ההכשרה של כולם. היה פה גם קושי נפשי: לתחזק מערך שאין לו עתיד. אבל חובתי לתלמידים עמדה בעיניי מעל לכל. בסופו של דבר החלטתי להמר על שני הסניפים הבטוחים ביותר: בחיפה ובאשדוד, שמהם התחיל כל העסק שלי.

וחזרה לעניינינו: עכשיו כיבדנו רק שוברים של משרד התעסוקה, ותלמידינו לעתיד קיבלו אותם מלשכת התעסוקה. הצלחנו די יפה למלא כיתות, ופתאום התחלתי לגלות בעיות מצד לשכת התעסוקה באשדוד. ראש הלשכה במקום, אלדד כנפו, סירב לתת שוברים למי שהתכוונו ללמוד אצלנו. זה היה בנגוד לחוק, כי לשכת התעסוקה אינה רשאית למנוע שוברי לימודים ממי שמתכוונים ללמוד במוסד להכשרה מקצועית, כל עוד למוסד יש רשיון ממשרד התעסוקה.

ובכל זאת, במשך שנה ומשהו, לא חילקו באשדוד שוברים למי החליטו להירשם ל"סטטוס סקול". הם הבריחו מאיתנו עשרות ואולי מאות בני אדם!

טלפנתי לא אחת ולא שתיים למר אלדד כנפו: הוא התפתל, הבטיח לסדר עניינים, ושיקר לי. החוק פה פשוט מאוד: אם למוסד להכשרה מקצועית יש רשיון מטעם משרד התעסוקה, חובה לספק שובר לימודים לכל מי שרוצה ללמוד בו. לשכת התעסוקה באשדוד, בהנהלת מר אלדד, עשתה פעולה בלתי חוקית בעליל.

להלן מקרה אחד מני רבים: אספנו כיתת לימוד מלאה של שנים עשר איש, שהכשרתם יכלה לשפר מעט את מצבנו. שישה מהם היו אמורים ללמוד תמורת שוברים, ולא היה טעם לפתוח כיתה בלעדיהם, כי היינו מפסידים כסף. פתאום, דווקא לאותם שישה אנשים אדון אלדד כנפו בכבודו ובעצמו הורה לא לתת שוברים ללימודים אצלנו, כפי שקרה כבר פעמים רבות.

שוב טלפנתי אליו:

"אתה בטוח שמעשיך הם במסגרת החוק? הרי לשכת התעסוקה בחיפה נותנת בלי שום בעיות שוברים ללימודים בסניף החיפאי שלנו".

"אז בחיפה עוברים על החוק", הוא ענה, "ואנחנו צודקים".

"הכיצד", תמהתי. "הרי יש לנו רישיון! אין לכם זכות לשבש את העבודה הסדירה שלנו!"

"לא פעלתי על דעת עצמי", השיב אלדד. "קיבלתי הוראות".

"ממי?"

"מלמעלה".

"מה פירוש מ'למעלה'? ממי?"

"אתה יודע...מלמעלה".

יש לי הקלטה של השיחה היחידה במינה הזאת, וגם של שיחות רבות וחושפניות למדי עם אלדד.

התחלתי לגלגל השערות מה פירוש "מלמעלה" בהקשר הנוכחי. נזכרתי שבאשדוד, לגמרי במקרה, מתגוררת שרת הקליטה סופה לנדבר. זה הרי נכתב במפורש באתר הרשמי של המשרד. כלומר, יש לה שליטה בלתי מוגבלת על המתרחש באשדוד. הייתכן שהיא הנחיתה "ישר מלמעלה" הוראה שלא לסייע לאנשים ללמוד אצלנו? גם חביבתי עובדת המדינה קלאודיה כץ הייתה בעבר תושבת אשדוד, וגם לה, כנראה נותרו אי אילו קשרים בעיר.

חשבתי שזאת כבר לא הפעם הראשונה שמשדד הקליטה נראה לי כמו איזו מאפיה סיציליאנית, ששולחת זרועות הרחק מחוץ לתחום שליטתה. גם בספר הזה כבר השוויתי את האנשים הטובים ההם למאפיה. על פי כללי המאפיה, ברגע שמחליטים לחסל מישהו, יש צורך ביריית מבחן. המכה שנחתה על הסניף באשדוד הזכירה מאוד יריית מבחן כזאת. פרשת שנים עשר התלמידים נגמרה שלא בטובתנו. אלדד, בסופו של דבר, נהג בשרירות לב-ומחצית מהתלמידים האפשריים לא קיבלו שוברים ו"נשרו", והדרכת כיתה של שישה איש הייתה הפסד לחברה. אבל אותם שישה תלמידים אפשריים שלא קיבלו שוברים ללימודים אצלנו לא נזרקו לרחוב, אלא עברו למתחרינו. ללימודים במוסדות אחרים לשכת התעסוקה דווקא נתנה להם אישורים בלי שום שאלות מיותרות. כלומר היה כאן פיגוע ממוקד נגדנו. אם מישהו מקבל הזדמנות ללמוד בחינם, כלומר תמורת שובר, בכל מקום שאיננו "סטטוס", מובן מאליו שהוא ילך לקבל בחינם מה שאצלנו יעלה לו כסף.

בגלל פעולותיו הבלתי חוקיות של מנהל לשכת התעסוקה, הסניף האשדודי שלנו הלך מדחי אל דחי.

כדי להשלים את מסלולי ההכשרה של מי שכבר קלטנו נאלצתי להגיע להסדר עם חברת הסבה אחרת. הם אמנם היו מתחרינו, אבל אנשים הגונים. לא היה לנו במה לשלם להם, אז העברנו להם את הציוד לכיתות ואת תכניות הלימודים שאנחנו פיתחנו, העיקר שהם ישלימו את מסלול ההכשרה שלנו.

כאמור לעיל, תכננתי להשאיר לחברה שתי רגליים איתנות: את הסניפים שבאשדוד ובחיפה, ובזכותם להחזיק מעמד. אבל, כשהמעידו לי את אחת משתי הרגליים האלה, לא יכולתי לעמוד איתן זמן רב על הרגל שנשארה. המכה הזאת באמת חרצה את גורלנו.

אני משער שמר אלדד, בתמיכתם של מיודעי הפקידונים ממשדד הקליטה, דימה בנפשו שהוא מלך השכונה ויכול לעשות ככל העולה על רוחו. כלומר הוא חלק מאותה מאפיה הרגילה לשבור את כולם, לעשות בקופת המדינה כתוך שלה ולהכריע בכל דבר כאוות נפשה.

שלא תתבייש להסתכל במראה

תפסתי שהעסק שלי מחוסל. מרגע שהגיעה שעת החירום ועד לרגע שבו כל פעילותה של סטטוס נפסקה חלפה כשנה. הבנתי שמשנו שוקעת. אחרי התקרית עם אלדד היינו אמורים להשלים עוד סדרה של מסלולי הכשרה, וכבר לא היו לנו אמצעים לכך. התקשינו למשוך תלמידים חדשים. יש לציין שתלמידים פרטיים בכל זאת הגיעו אלינו, בעקבות "קול ההמון", והמלצות של חברים וקרובים. אבל מספרם היה קטן מכדי לשמור על העסק בחיים. היה לנו

עסק בעל תחומי פעילות נרחבים ומגוונים. כשהמפולת נחתה עלינו, המשענת שנתרה לנו הייתה רעועה מדי.

אבל שוב: בימים כתיקונם צברנו כיתות של תלמידים שהתחייבנו לתת להם הכשרה ולסייע במציאת עבודה. עכשיו אני עצמי נאלצתי לשקוע בחובות, לשעבד את קרן הפנסיה הפרטית שלי להלוואות, ולהגיע להסדרים עם מתחרים-כדי שאלה שהתחלנו ללמד ישלימו אצלנו את ההסבה המקצועית שלהם. זה היה כרוך בטרחה עצומה: סיכומים עם משרד התעסוקה, העברת התלמידים למוסד מורשה אחר, והוצאות כספיות. אני מרשה לעצמי להצהיר בבטחון גמור: שום אדם לא יכול לטעון שהתקבל אצלנו ללימודים ולא השלים את הכשרתו. מילאתי את כל ההתחייבויות שנתתי בימים שסטטוס עוד תפקדה. נהגתי בהגינות בכל אדם שחתם איתי על חוזה, למרות שביננו, הייתה לי זכות מלאה לא לעשות זאת. בפלח השוק שלנו יש דוגמאות בשפע לחברות שמכריזות על פשיטת רגל ומתנערות מהתחייבויותיהן בנימוקי "כוח עליון". להזכירכם, כך נהגו בתי הספר "לבון", "הקדמה הצפונית" ו"המכללה להסבה מקצועית". כל אלה פשוט הרימו ידיים וטענו: פשטנו את הרגל, ושילכו התלמידים לכל הרוחות-בין אם השלימו את המסלול או לא השלימו, לעזור להם אנחנו כבר לא יכולים. הייתה להם זכות חוקית מלאה לעשות זאת. גם אני, כמנהל חברה, לא נשאתי באחריות משפטית ויכולתי בהחלט לישון בשקט מבלי להושיע איש. בכך, אגב, הייתי חוסך יותר ממיליון שקלים חדשים-הן מכספי החברה והן מכיסי הפרטי. אבל אני מילאתי את כל התחייבויותי. כשהכל נגמר, לעתים קרובות לא היה לי כסף לתדלק את הרכב, אבל את כל התחייבויותי מילאתי.

ואם ישאל השואל: על מה ולמה? האמנם אתה כזה מלאך?? אומר-חס וחלילה! פשוט זכרתי כל הזמן את הפתגם: תשתדל שלא תתבייש להסתכל במראה. אז אני לא מתבייש. כשהעסק שלי גווע, לא הונית שום אדם, אלא להיפך-השקעתי כל מה שהיה לי ועוד למעלה מזה כדי להשלים את המלאכה שקיבלתי על עצמי. לי יש עקרונות, ואני יכול להביט במראה בלי בושה.

נראה לי שגם ידידי הפקידונים ממשרד הקליטה, שחיסלו את העסק שלי למרות שהועיל כה רבות למדינה, מסתכלים בנחת במראה בכל בוקר. אלא ששום דבר לא מטריד את מצפונם, שנותן להם הנחה מיוחדת. הם כבר התרגלו לנהוג במדינה כבנחלתם הפרטית, בתקציב המדינה-כבארנקם הפרטי, ובאזרחים-כבמשרתיים. לשיטתם, כל זה תקין.

כשאני התייסרתי בשאלה: הכיצד זה אעז להונות את זולתי, הפקידונים שמנעו מהעסק שלי להתקיים ולהועיל למדינה לא נדרשו לשאלה הזאת כלל. הם הבינו היטב שבמקרה שסטטוס תחוסל, יסבלו אנשים רבים מאוד. אלה אותם "עמך", עולים חדשים וגם וותיקים, שמשרד הקליטה דואג להם, במילים ריקות, יומם ולילה. איפה הם ישלימו את הכשרתם, איך ישלמו עליה, ואיפה יעבדו-כל זה לא היה אכפת לכבוד השרה סופה לנדבר, לראש אגף התעסוקה גברת קלאודיה

כך, ולמנכ"ל המשרד (כעת כבר "לשעבר") אדון דימיטרי אופארצב. אילו, בשעת המשבר, הייתי פשוט מפקיר את תלמידיי לגורלם, ומכריז שהחברה פושטת רגל ואינה אחראית להמשך הכשרתם המקצועית ולהשמתם, הרי שמשרד הקליטה לא היה אפילו מעלה בדעתו לפצותם על הנזק ולעזור להם למצוא עבודה. המשרד, קרוב לוודאי, היה מטיל את כל האשמה על סטטוס, כפי שכבר נהג כלפי חברות אחרות. גורלם של ה"עמך" הייתה דאגתם האחרונה בהחלט של יקיריי הפקידונים. הם הרי המורמים מעם, בני אלים בעיני עצמם ולכן משערים בנפשם שדי להם בדיבורים רמים על דאגתם לאזרחי המדינה.

כתבתי את הספר הזה כדי שהשיטה הזאת לא תהפוך למקובלת; כדי שאזרחי ישראל לא ישלימו עם שיטות הראויות למאפיה, כי המאפיה כובשת את כל מי שאינם מתייצבים נגדה.

וכאן אני חוזר ושואל, כפי ששאלתי לאורך כל הספר: אם יש חוק במדינת ישראל-מי אמונים על אכיפתו, ובאיזו דרך?! האם אנחנו מדינה דמוקרטית או רפובליקת בננות?!

המשטרה, פרקליטות המדינה ומבקר המדינה חייבים לשים גבול חוקי למעשיהם של עובדי ציבור חסרי מצפון ושל שותפיהם לפשע. אם לא יעשו כן, מקרים כמו שלי יתרחשו שוב, ואת רגלי החוק תדחקנה השרירות וההפקרות.

מעין אחרית דבר

בני אדם כותבים ספרים ממניעים שונים ומשונים.

המניע שלי לכתובת ספר זה היה הרצון להתריע על עניינים חמורים, לקרוא בשמם לעניינים הגורליים ביותר לארצנו. עז רצוני שספר זה יוליד דיון רציני בשאלות אלה, בהשתתפותם של מקבלי החלטות בכירים.

בספר זה גוללתי את תהפוכות גורלו של העסק שלי, משום שקורותיו אומרות דרשני גדול, וכן משום שכמי שחווה את האירועים מכלי ראשון, אני ערב לאמיתות הדברים.

הייתי רוצה שגורלה של החברה שלי ישמש אזהרה לאנשי עסקים אחרים וגם לכלל אזרחי המדינה מפני גרעיני החולי המקננים במעמקיו של מנגנון המדינה. הספר הוא נסיון לאבחון ראשוני של המחלה. ביכולתי רק לאבחן את המחלה, אך לא לרפאה. הריפוי, במקרים כמו אלה שתיארתי, הוא תפקידם רשיות החוק ועל מנגנון ביקורת המדינה. הייתי רוצה מאוד שגופים אלה ייתנו את חוות דעתם הרשמית על האירועים, שתהיה בבחינת אבחנה מוסמכת.

פירושה המילולי של "דיאגנוזה" (אבחנה, ביונית), הוא "הכרה". כלומר הצעד הראשון למלחמה במחלה הוא איסוף נתונים עליה, וניתוחם.

אני חוזר ומשווה את התהליכים המתרחשים במנגנונים ממלכתיים שונים במדינת ישראל לגידולים ממאירים. אם אין מטפלים בתופעות אלו, הן עלולות לפרק ולחסל את כל הגוף. התרגום המילולי של corruptio ("שחיתות", בלטינית), הוא "קלקול, טינוף, התפרקות".

אז הבה ננתח את העובדות.

על פי אמנת האו"ם למלחמה בשחיתות, הגדרתה היא "ניצול לרעה של עוצמת המדינה לקבלת טובות הנאה אישיות". לאור זאת, זכרו את מעלליהם של הפקידים הבכירים במשרד קליטתנו בפרשת המכרז. היא מזכירה מאוד ניצול סמכויות שלטוניות כדי להשאיר נתח מתקציב המדינה בידיהם של כמה ארגונים ואנשים בעלי עניין.

הבה נבחן הגדרות אחרות של השחיתות. הנה למשל מה שמצאתי באינטרנט: "שימוש שעושים בעלי תפקידים בסמכויות ובזכויות שלטוניות [...] בניגוד לחוק ולכללי האתיקה".

פרשת מכתבי ההתחייבות לעולים החדשים היא הפרה משוועת של חוקי ההעסקה. להפרת החוק הזאת היו שותפים נציגי תכנית "הכוון" ומשרד הקליטה, כשהוציאו את דיבת החברה שלי.

האם האגף בראשותה של קלאודיה כץ הקפיד על כללי האתיקה כשגזל מעולים חדשים את ההזדמנות להסבה מקצועית?! והרוצח הטלוויזיוני רפי גינת, כשהכין את תכנית הכזבים שלו, האם האתיקה עלתה על דעתו בכלל!?

והנה עוד מידע מהאינטרנט: "השחיתות המערכתית מתבטאת בכך שעובדי המדינה הנגועים בשחיתות כופים אותה על זולתם".

הניסיונות לגרור את החברה שבבעלותי לעסקים מפוקפקים הם הוכחה לכך שבעלי התכניות המפוקפקות למיניהם היו בטוחים שיצליחו לאלץ אותנו

להשתתף בהן. מצב זה ידוע בכינויו "יד רוחצת יד", כשכולם כבולים לכולם מאין מנוס.

וכעת לשלב המסקנות האפשריות:

אינני המשטרה, פרקליטות המדינה או מבקר המדינה, ולכן בכוחי לתת רק אבחון ראשוני: כל העניין הזה מזכיר מאוד שחיתות. בעולם הרפואה, כשמאבחנים מצב מסוכן, נהוג להקדים ולומר "חשש ל...". כלומר, יש צורך בבדיקות נוספות בידי רופאים מומחים.

ואני לא הראשון שהשווה את השחיתות למחלה: כבר הוגה הדעות המדיני ניקולו מקיאבלי כתב שהשחיתות דומה יותר מכל למחלת השחפת: אם מזהים אותה בהקדם, קל יותר לרפאה.

אחזור ואומר כאן מה שכבר הבעתי בספרי: האירועים המתוארים כאן מחייבים חקירה יסודית מצד משטרת ישראל, פרקליטות המדינה, ומבקר המדינה. כל הרשויות החשובות האלה חייבות לתת אבחנה סופית למצב. לדעתי יש רק שתי אבחנות אפשריות:

האחת: כל האירועים המתוארים כאן כבר אינם נחשבים למזימות מפקפקות ופליליות במדינת ישראל. להיפך: אלו הם הכללים החדשים ליחסים שבין האזרח לרשות.

במקרה כזה, אנשים וארגונים בעלי ענין יבינו שבארץ הזאת שולטים חוקים של רפובליקת בננות. ומי שזה לא נראה לו, שיעזוב.

השנייה: שכל המתואר בזאת יזכה לחוות דעת מוסמכת מצד רשויות החוק, שתיערך חקירה ושיהיו לה ממצאים.

במקרה כזה הפקידונים, ששיקולי התועלת שלהם השכיחו מליבם את חובתם, ייתנו דין וחשבון חוקי על מעלליהם, וישראל תצדיק את שמה הטוב כמדינה דמוקרטית וערכית, מדינה שכדאי לחיות בה.

לא עליי, אלא על הקוראים לבחור באפשרות הנכונה. והכוונה בעיקר לאותם קוראים שבסמכותם לקבוע את האבחנה הסופית ולרפא את המחלה.

